ΑΣΤΗΡ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

«Πάντα δοκιμάζετε, τὸ καλὸν κατέχετε».

Ἔτος 67ον ΜΑΪΟΣ, 1931. Ἀριθ. 5.

ΠΕΝΤΗΚΟΣΤΗ

«Πληροῦσθε διὰ τοῦ Πνεύματος».
(Ἐφεσ. ε΄. 18)

Εἶναι ἀλήθεια ἀναντίρρητος ὅτι ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς Πεντηκοστῆς ζῶμεν ὑπὸ τὴν οἰκονομίαν τοῦ Πνεύματος. Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων γίνεται συχνάκις μνεία περὶ λήψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐνδείξεων τῆς πείρας ταύτης εἰς τὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ἐπεστράφησαν πρὸς τὸν Χριστὸν — μετὰ τὴν ἐπίσημον κάθοδον τοῦ Ἁγίου Πνεύματος κατὰ τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς. Ἓν τῶν σημείων, δι᾿ ὧν ἐξεδηλοῦτο ἡ ἐνέργεια τοῦ Πνεύματος, ἦτο τὸ λαλεῖν γλώσσας. Γλῶσσαι ἐλαλήθησαν τὴν ἡμέραν τῆς Πεντηκοστῆς, ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ Κορνηλίου, ἐν Κορίνθῳ, κτλ. Τί ἀκριβῶς ἦτο ἡ πεῖρα αὕτη δὲν δυνάμεθα θετικῶς νὰ εἴπωμεν. Κατὰ τὸν δεύτερον αἰῶνα, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Εἰρηναῖος, παρ᾿ ἄλλου φαίνεται λαβὼν τὴν πληροφορίαν, τὸ λαλεῖν γλώσσας ὑφίστατο ἀκόμη. Κατὰ τὸν τέταρτον ὅμως αἰῶνα, κατὰ τὴν μαρτυρίαν τοῦ Χρυσοστόμου, τὸ χάρισμα τοῦτο ἔπαυσεν ὑφιστάμενον. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ πρὸ τῆς δευτέρας ἑκατονταετηρίδος εἶχε παύσει· διότι εἰς τὰς Ποιμαντορικὰς Ἐπιστολὰς (Α΄. καὶ Β΄. πρὸς Τιμόθεον καὶ πρὸς Τίτον) οὐδὲν ἀναφέρει περὶ αὐτοῦ ὁ Παῦλος· οὔτε δὲ καὶ ὁ Πετρος καὶ Ἰωάννης ἀναφέρουν τι περὶ αὐτοῦ εἰς τὰς καθολικὰς ἐπιστολάς των. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος ἤδη ἀπὸ τὰς πρώτας του ἐπιστολὰς (Α΄. Κορινθ. ιγ΄. 8) κατὰ τὸ 54 μ. Χ. λέγει ρητῶς: «Εἴτε γλῶσσαι, θέλουσι παύσει». Κατὰ τὰς μαρτυρίας λοιπὸν ταύτας πολὺ ἐνωρὶς ἔπαυσεν ἐκδηλουμένη ἡ γλωσσολαλιά, προφανῶς ἀφοῦ ἐξεπλήρωσε τὸν σκοπόν της.

Δὲν διεσώθη οὐδεμία ἀκριβὴς ἔκθεσις περὶ τοῦ τί συνέβαινεν, ὅταν τις ἐλάλει γλώσσας. Ἄλλως τε δὲν ἐθεωρεῖτο καὶ πολὺ λόγου ἄξιον, ἀφοῦ τὸ λαλεῖν γλώσσας εἶχεν ἀνάγκην καὶ ἄλλου χαρίσματος—τοῦ τῆς ἐξηγήσεως ἢ ἑρμηνείας γλωσσῶν διὰ νὰ γίνῃ καταληπτόν. Ἴσως (καὶ δικαίως) ἡ ἀξία τοῦ χαρίσματος αὐτοῦ περιωρίσθη μόνον εἰς τὸν λαλοῦντα. Τί πράγματι ἦτο δὲν γνωρίζομεν. Ἡ πιθανοτέρα γνώμη, εἰς τὴν ὁποίαν συναντῶνται αἱ ἰδέαι ἀρχαίων καὶ νεωτέρων ἑρμηνευτῶν, εἶναι ὅτι ἦτο μία ἐνθουσιώδης καὶ ἐκστατικὴ κατάστασις, ἐνδεικτικὴ μιᾶς ἐνεργείας τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοῦ πιστῶς προσευχομένου καὶ ψάλλοντος μᾶλλον ἢ εὐαγγελιζομένου, δηλ. κηρύττοντος. Ἱστορικῶς καὶ ἑρμηνευτικῶς ἐξεταζόμενα τὰ σχετικὰ χωρία μέχρις αὐτοῦ τοῦ σημείου μᾶς ὁδηγοῦν. Τὰ ἄλλα σημεῖα, διὰ τὰ ὁποῖα πολλοὶ αἰσθάνονται ἰδιαιτέραν ἀδυναμίαν, ἀπεσιωπήθησαν εἰς τὰ ἱερὰ κεί-

μενα· ἡ ἀποσιώπησις δὲ αὕτη εἶναι ἱκανὴ ἀπόδειξις ὅτι δὲν ἦσαν ζητήματα σωτηριώδη, δὲν ἦσαν ἀπαραιτήτως ἀναγκαῖα διὰ τὴν ἔνδειξιν τῆς πληρώσεως τῶν πιστῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· δι' ὃ καὶ ἀπεσιωπήθησαν.

Ἐν τούτοις, ἂν ἡ ὑπὸ στερεότυπον μορφὴν ἐκδήλωσις τῆς πληρώσεως τῶν πιστῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἦναι ζήτημα ἀδιάφορον, ἡ πλήρωσις αὐτῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν εἶναι ζήτημα σπουδαιότατον καὶ ζωτικώτατον. Ἡ Γραφὴ ὁμιλεῖ περὶ αὐτῆς· ἡμεῖς ὁμιλοῦμεν καὶ ἀρεσκόμεθα νὰ ὁμιλῶμεν περὶ αὐτῆς. Θὰ ἤθελον διὰ τοῦτο νὰ ἐξετάσωμεν ὁμοῦ τὰ ἑξῆς: Ἀπὸ ποίας ἐνδείξεις δυνάμεθα νὰ κρίνωμεν ἀσφαλῶς περὶ τῆς πληρώσεως ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Πῶς δυνάμεθα νὰ ἐπιτύχωμεν τὴν πλήρωσιν αὐτήν, καὶ ἂν παρουσιάζεται ἀνάγκη νὰ γνωρίζωμεν ἀκριβῶς τί γίνεται ἐν ἡμῖν, ἢ μήπως ὀφείλομεν ν' ἀφήσωμεν τὴν ζωήν μας νὰ πληροφορήσῃ τοὺς ἀμφιβάλλοντας;

I. Ἡ ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος πλήρωσις εἶναι καθῆκον καὶ προνόμιον τοῦ Χριστιανοῦ.

Ὁ Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής, ὁμιλῶν περὶ τοῦ Χριστοῦ εἰς τὰ πλήθη, τὰ ὁποῖα συνέρρεον πρὸς αὐτόν, ἔλεγεν: «Ὁ ὀπίσω μου ἐρχόμενος ...... θέλει σᾶς βαπτίσει ἐν Πνεύματι Ἁγίῳ καὶ πυρί» (Ματθ. γ'. 11). Αὐτὸς ὁ Χριστὸς «κατὰ τὴν τελευταίαν ἡμέραν τὴν μεγάλην τῆς ἑορτῆς. ... ἔκραξε λέγων: Ὅστις πιστεύει εἰς ἐμέ, ... ποταμοὶ ὕδατος ζῶντος θέλουσι ρεύσει ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ. Τοῦτο δὲ εἶπε περὶ τοῦ Πνεύματος» (Ἰωάν. ζ'. 37—39). Εἰς τὰς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων πάντες οἱ πιστεύοντες εἰς τὸν Χριστὸν ὡς Σωτῆρα ἐλάμβανον τὸ Ἅγιον Πνεῦμα (Πράξ η'. 14—16, ι. 14, ιθ'. 1—7, κτλ.). Εἰς δὲ τὰς ἐπιστολὰς τοῦ Ἀποστόλου Παύλου γίνεται συνεχὴς λόγος περὶ πληρώσεως ὑπὸ τοῦ Πνεύματος, ὡς τὸ προκείμενον ἐδάφιον πιστοποιεῖ.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγομεν ὅτι ἡ λῆψις τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἡ πλήρωσίς μας δι' Αὐτοῦ εἶναι:

α') ***Καθῆκον ἐπιβεβλημένον.*** Ὅπως εἶναι καθῆκόν μας, ἀφοῦ ἅπαξ ἐγεννήθημεν καὶ ζῶμεν εἰς τὸν κόσμον, νὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ ζῶμεν καὶ νὰ φροντίζωμεν νὰ διατηρῶμεν τὴν φυσικὴν ζωήν μας καὶ νὰ τὴν προφυλάττωμεν ἀπὸ ποικίλας προσβολὰς καὶ ἐπιβουλάς, ὁμοίως, ἀφοῦ ἅπαξ ***ἀνεγεννήθημεν,*** δηλ. ἐγεννήθημεν πνευματικῶς καὶ ἀπεκτήσαμεν τὴν ζωὴν τοῦ Χριστοῦ, εἶναι καθῆκόν μας ***νὰ ἐξακολουθῶμεν νὰ ζῶμεν ἐν Χριστῷ,*** πληρούμενοι καθ' ἑκάστην ὑπὸ τοῦ πληρώματος τῆς κατὰ Χριστὸν ζωῆς διὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἅπαξ ἐγεννήθημεν, πρέπει νὰ ἔχωμεν περίσσειαν ζωῆς, διὰ νὰ δυνάμεθα νὰ ζῶμεν. Παραλλήλως πρὸς αὐτό, ἀφοῦ ἅπαξ ἀνεγεννήθημεν πνευματικῶς, ἔχομεν καθῆκον νὰ ἔχωμεν περίσσειαν ζωῆς πνευματικῆς. Ἡ περίσσεια αὕτη τῆς πνευματικῆς ζωῆς ἀποκτᾶται διὰ τῆς πληρώσεως ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ὅπως δὲ ἡ σωματικὴ αὐτοκτονία εἶναι ἀξιόποινος πρᾶξις ὅσον καὶ ὁ φόνος, ἡ δὲ περιφρούρησις τῆς ἰδικῆς μας καὶ τῆς ζωῆς τῶν ἄλλων εἶναι καθῆκον ἐπιβεβλημένον, οὕτω καὶ ἡ πνευματικὴ αὐτοκτονία, ἡ προερχομένη ἐκ τῆς παραλείψεως τῆς καλλιεργείας τῶν πνευματικῶν χαρισμάτων, εἶναι πρᾶξις καταδικαστέα ἐνώπιον τῆς θείας δικαιο-

σύνης. Ὥστε ὄχι μόνον ὁ ἀμετανόητος, ἀλλὰ καὶ ὁ παραμείνας, ὡς τὸ ὄστρακον ἐπὶ τοῦ βράχου, εἰς κατάστασιν στασιμότητος θὰ φέρῃ ἀκεραίαν τὴν εὐθύνην τῆς στασιμότητός του, ἡ ὁποία ἰσοδυναμεῖ πρὸς πνευματικὴν αὐτοκτονίαν.

β΄) Ἀλλ' ἡ πλήρωσίς μας ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι καὶ ***προνόμιον.*** Καθῆκον λέγεται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον διὰ τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον λόγον πρέπει νὰ πράττωμεν, ἀδιάφορον ἂν τὸ πράττωμεν μὲ τὴν θέλησίν μας ἢ ἐναντίον τῆς θελήσεώς μας. Ὅταν τὸ πράττωμεν ἐναντίον τῆς θελήσεώς μας, τὸ πολὺ θὰ τὸ πράξωμεν πλημμελῶς· ἐν τούτοις πρέπει νὰ τὸ πράξωμεν.

Ὅταν ὅμως ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον πράττωμεν, τὸ ἐκτελοῦμεν μὲ μίαν ἰδιαιτέραν συναίσθησιν εὐχαριστήσεως εἰς τὴν ἐκτέλεσιν αὐτοῦ, τότε παύει πλέον νὰ ἦναι καθῆκον καὶ γίνεται προνόμιον καὶ δικαίωμα. Ἀφ' ἧς στιγμῆς ὁ ἄνθρωπος ἀρχίζει νὰ συναισθάνεται ἰδιαιτέραν ἱκανοποίησιν καὶ ἐπίδοσιν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ πρέποντος, εἰσέρχεται πλέον εἰς τὸν κύκλον τῶν προνομίων. ***Ἄνευ ἀναγεννήσεως οὐδεμίαν σχέσιν δυνάμεθα νὰ ἔχωμεν πρὸς τὸν Χριστόν.*** Ἀλλ' ἐὰν ἅπαξ ἀπεκτήσαμεν ἐγκαρδίους σχέσεις μὲ τὸν Σωτῆρά μας Ἰησοῦν Χριστὸν διὰ τῆς ἀναγεννήσεως τῆς καρδίας μας, τότε πρέπει νὰ τὸ θεωρῶμεν ζήτημα πνευματικῆς φιλοτιμίας νὰ ἔχωμεν διαρκῶς περίσσειαν Πνεύματος, νὰ ἤμεθα πεπληρωμένοι ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὡς ἦτο ὁ Στέφανος, ὁ Παῦλος, ὁ Βαρνάβας, ὁ Ἀπολλὼς καὶ πάντες οἱ ἀπ' αἰῶνος πιστοί.

Ἂν θέλωμεν νὰ διατηρῶμεν τὴν ἐν Χριστῷ θέσιν μας, ἡ ζωή μας πρέπει καθ' ἑκάστην νὰ προοδεύῃ, νὰ ἐπεκτείνεται, πληρουμένη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος· καὶ ἡ πλήρωσις αὕτη πρέπει νὰ ἦναι ***συνεχής.*** Ἡ ζωὴ εἶναι αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν συνέχεια. Δὲν δυνάμεθα νὰ ζήσωμεν τὴν ζωήν μας τῶν 15, 20, 50 καὶ ἐπέκεινα ἐτῶν ἐντὸς 24 ὡρῶν. Πρέπει τὴν ζωὴν νὰ τὴν ζῶμεν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ· ἀλλὰ πᾶσα ἡμέρα μᾶς εὑρίσκει μὲ ζωὴν περισσοτέραν τῆς προηγουμένης. Οὕτω καὶ τὴν πνευματικὴν ζωήν μας θὰ τὴν ζῶμεν ἡμέρᾳ τῇ ἡμέρᾳ μὲ ἀρκοῦσαν καθ' ἑκάστην πλήρωσιν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

II. Ἡ ποικίλη ἐκδήλωσις τοῦ Πνεύματος ἐν ἡμῖν.

Τὸ νὰ ὁμιλῶμεν καὶ νὰ παροτρύνωμεν ἀλλήλους περὶ λήψεως τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ περὶ πληρώσεως ὑπ' αὐτοῦ εἶναι καλὸν καὶ ὠφέλιμον, ἀλλ' εἶναι λόγοι ἁπλοῖ καὶ τίποτε περισσότερον. Τί τὸ ὄφελος λ. χ. νὰ ὁμιλῶμεν καὶ νὰ παροτρύνωμεν ἀλλήλους, ὅταν δὲ ἔλθωμεν εἰς τὸν πρακτικὸν βίον, ὅπου πρέπει νὰ ἐκδηλώσωμεν τοὺς πραγματικοὺς καὶ διαρκεῖς καρποὺς τοῦ Πνεύματος, νὰ ἀποδειχθῶμεν ἐστερημένοι, ὄχι ἁπλῶς Πνεύματος Ἁγίου, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς ἁπλουστάτης ζωϊκῆς ἀλληλεγγύης;

Μερικοὶ νομίζουν ὅτι ἡ ἐκδήλωσις τοῦ Πνεύματος ἐν ἡμῖν πρέπει στερεοτύπως νὰ γίνηται δι' ἁπτῶν καὶ ὁρατῶν μέσων. Ἴσως νὰ ὑπῆρχον (καὶ βεβαίως ὑπῆρξαν) τοιαῦτα μέσα κατά τινα βαθμὸν κατὰ τὸν πρῶτον μ. Χ. αἰῶνα, καὶ μετὰ ταῦτα, ὡς λ. χ. τὸ πνεῦμα ***τῆς ἐνθέρμου προσευχῆς*** καὶ τῆς ***αἰνέσεως-ψαλμῳδίας.*** Καὶ εἶναι περίεργον ὅτι τὴν πλήρωσιν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἀντιπαραβάλλει ὁ Παῦλος μὲ τὴν μέθην: «Μὴ μεθύσκεσθε μὲ οἶνον, ἐν τῷ ὁποίῳ

ὑπάρχει ἀσωτεία, ἀλλὰ πληροῦσθε Πνεύματος, λαλοῦντες μεταξύ σας μὲ ψαλμοὺς καὶ ὕμνους καὶ ᾠδὰς πνευματικάς, ᾄδοντες καὶ ψάλλοντες ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμῶν πρὸς τὸν Κύριον, εὐχαριστοῦντες πάντοτε ὑπὲρ πάντων εἰς τὸν Θεὸν καὶ πατέρα, ἐν ὀνόματι τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ» (Ἐφεσ. ε΄. 18—20). Τόσον λοιπὸν κατὰ τὴν Ἀποστολικὴν ἐποχήν, ὅσον καὶ σήμερον, εἷς ἐκ τῶν τρόπων τῆς ἐκδηλώσεως τοῦ «ζέοντος ἐν ἡμῖν πνεύματος», ὑπῆρξεν ἡ ***προσευχὴ*** καὶ ἡ ***ψαλμῳδία***, χωρὶς ὁ τρόπος αὐτὸς ἢ ὁ ἄλλος τοῦ λαλεῖν γλώσσας νὰ περιορίζῃ τοὺς τρόπους μόνον εἰς αὐτά. Τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον βεβαίως μετῆλθε τότε καὶ ἄλλους τρόπους, οἵτινες μᾶς εἶναι ἄγνωστοι ἐν ταῖς λεπτομερείαις των. Διότι τίς ἀγνοεῖ ὅτι τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον εἰς τὰς ἑκάστοτε παρουσιαζομένας ἐκτάκτους περιστάσεις ἄλλους καὶ διαφόρους μετεχειρίσθη τρόπους ἐκδηλώσεως; Γίνεται δὲ τοῦτο, διότι οὐδεὶς δύναται νὰ περιορίσῃ τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀπείρου Πνεύματος τοῦ Θεοῦ. Ἐκτὸς ὅμως τῶν ἐκτάκτων τούτων ἐνεργειῶν τοῦ Πνεύματος, ἔχομεν τακτικὰς καὶ σταθερὰς ἐκδηλώσεις αὐτοῦ εἰς τὴν Χριστιανικὴν ἡμῶν ζωήν, ὅταν αὕτη ἦναι πεπληρωμένη ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος; Μάλιστα, ἔχομεν. Εὐτυχῶς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα δὲν ἐξήρτησε τὴν πνευματικότητα τοῦ Χριστιανοῦ ἀπὸ μερικὰς στερεοτύπους ἐκδηλώσεις ἐκτάκτου μορφῆς. Τὸ Ἅγιον Πνεῦμα ἐξήρτησε τὴν πνευματικότητα τοῦ Χριστιανοῦ ἀπὸ ἁπλᾶ καὶ προσιτὰ εἰς πάντας πράγματα, τὰ ὁποῖα ὠνόμασε ***«καρποὺς τοῦ Πνεύματος»***.

Καὶ γνωρίζομεν, ὅτι οἱ καρποὶ τοῦ Πνεύματος εἶναι ἀπολύτως ἀδύνατον νὰ ὡριμάσουν ἐκεῖ ὅπου λείπει τὸ Πνεῦμα ἢ ἐσβέσθη τὸ Πνεῦμα ἢ λυπηθὲν ἐγκατέλειψε τὴν καρδίαν τοῦ κατέχοντος αὐτό, λόγῳ ἁμαρτίας.

α΄) Ἓν ἐμφανὲς σημεῖον πληρώσεως ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι τὸ θάρρος καὶ ἡ τόλμη τοῦ ***νὰ λέγῃς καὶ νὰ πράττῃς παντοῦ καὶ πάντοτε τὴν ἀλήθειαν,*** χωρὶς ὑστεροβουλίαν, χωρὶς συμφεροντολογικοὺς ὑπολογισμοὺς καὶ λόγους σκοπιμότητος· χωρὶς νὰ προσπαθήσῃς ν' ἀλλάξῃς τὴν σειρὰν ἢ τὸ ρεῦμα τῶν γεγονότων ἀπὸ τὸν φυσικόν των δρόμον, διὰ νὰ τὰ προσαρμόσῃς εἰς τὰς ἀπόψεις σου· Καὶ εἰς τὸ σημεῖον τοῦτο πάσχομεν ἐθνικῶς.

β΄) Ἕτερον σημεῖον ἀναντιρρήτου πληρώσεως ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος εἶναι τὸ ***ν' ἀγαπᾷς ἄνευ ὑπολογισμῶν*** καὶ ***χωρὶς διακρίσεις.*** Ἡ ἀγάπη τῶν ἀνθρώπων ἐνέχεται εἰς ἀμφότερα· ἀγαπῶμεν ἐκείνους, πρὸς τοὺς ὁποίους αἰσθανόμεθα μίαν ἰδιαιτέραν κλίσιν ἢ ἀδυναμίαν καὶ κατὰ 99 τοῖς ἑκατὸν ἡ ἀγάπη μας καὶ πρὸς αὐτοὺς ἀκόμη, τοὺς ὁποίους ἀγαπῶμεν, περιέχει διαφόρους ὑπολογισμούς, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζομεν τὴν ἀγάπην μας.

Ὁ Χριστὸς κατήργησε πάντα ταῦτα, εἰπών: «Ἐὰν ἀγαπᾶτε τοὺς ἀγαπῶντάς σας, ποία χάρις χρεωστεῖται εἰς ἐσᾶς; διότι καὶ οἱ ἁμαρτωλοὶ ἀγαπῶσι τοὺς ἀγαπῶντας αὐτούς». Ὁ Χριστὸς κατήργησε τὰς μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διακρίσεις φυλῆς, ἐθνικότητος, γλώσσης, κοινωνικῆς τάξεως, κτλ. Ὅταν ἐκδηλώνῃς τὴν ἀγάπην σου μὲ τοιαύτας διακρίσεις, ἀκόμη καὶ ἐντὸς τοῦ οἰκογενειακοῦ σου κύκλου, ὡρισμένως ἔχεις ἀποδιώξει τὸ Ἅγιον Πνεῦμα. Ἐπίσης ἐὰν εἴπῃς ὅτι ἔχεις τὸ Πνεῦμα καὶ περιφρονῇς ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι, κατὰ τὴν γνώμην σου, δὲν τὸ ἔχουν ἢ δὲν εἶναι πνευματικοὶ Χριστιανοί, ὡρισμένως στερεῖσαι σὺ τοῦ Πνεύματος· καὶ σὺ γνωρίζεις τὴν καρδίαν σου, ὅπως τὴν γνωρίζει καὶ ὁ Θεός.

γ΄) Ἄλλο ἐμφανὲς σημεῖον εἶναι ***τὸ μεταδοτικὸν πνεῦμα:*** τοῦτο εἶναι στοιχεῖον τῆς ἀγάπης. Πόσον ἀγαπᾷς τὸν Χριστὸν ἢ τὸν ἀδελφόν σου; Τὸν ἀγαπᾷς τόσον, ὅσον εἶσαι διατεθειμένος εἰς ὡρισμένην τινα περίστασιν νὰ θυσιάσῃς διὰ τὸν Χριστὸν ἢ διὰ τὸν ἀδελφόν σου. Πόσον ἀγαπᾷς; Ἀγαπᾷς τόσον, ὅσον εἶσαι διατεθειμένος ἢ ἐπιθυμεῖς νὰ μεταδίδῃς εἰς ἐκείνους τοὺς ὁποίους ἀγαπᾷς.

δ΄) Ἄλλο πάλιν ἐμφανὲς σημεῖον τοῦ ὅτι εἶσαι πλήρης Ἁγίου Πνεύματος, εἶναι ***τὸ πρᾶον καὶ ἐπιεικὲς πνεῦμα.*** Θυμός, ὀργή, πικρία, ἔριδες, διχοστασίαι, διαιρέσεις δὲν ἔχουν θέσιν ἐκεῖ ὅπου λέγομεν καὶ ἰσχυριζόμεθα ὅτι κατοικεῖ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ. Τὸ πρᾶον καὶ ἐπιεικὲς πνεῦμα δὲν μεγαλαυχεῖ, δὲν ὑπερηφανεύεται, δὲν περιφρονεῖ, δὲν καταδικάζει χωρὶς ν᾿ ἀκούσῃ ἢ στηριζόμενον εἰς ἀδεσπότους φήμας, δὲν καταλαλεῖ.

ε΄) Τελευταῖον σημεῖον ἐμφανὲς τῆς πληρώσεως ἡμῶν ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, ὁμοῦ μὲ ὅλα τ᾿ ἀναφερθέντα καὶ ἄλλα τόσα τὰ ὁποῖα παραλείπονται, εἶναι τὸ ***εἰλικρινὲς ἐνδιαφέρον ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἀθανάτων ψυχῶν τῶν ζώντων ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ.*** Σημειώσατε, ὄχι τὸ ἐνδιαφέρον μας διὰ γ᾿ αὐξήσωμεν τοὺς ἀκροατὰς τῆς Ἐκκλησίας μας ἢ τὸν ἀριθμὸν τῶν μελῶν τῆς Ἐκκλησίας μας, ἀλλὰ ἐνδιαφέρον διὰ τὴν ***σωτηρίαν*** τῶν ἀνθρώπων. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἔκαιε μέσα μέσα εἰς τὴν καρδίαν τοῦ Παύλου, ὅταν ἀνεφώνει: «Οὐαὶ εἰς ἐμέ, ἐὰν δὲν κηρύττω», καὶ «Τί λοιπόν; πλὴν κατὰ πάντα τρόπον, εἴτε ἐπὶ προφάσει, εἴτε τῇ ἀληθείᾳ, ὁ Χριστὸς κηρύττεται· καὶ εἰς τοῦτο χαίρω ἀλλὰ καὶ θέλω χαίρει» (Α΄ Κορ. θ΄. 16, Φιλιπ. α΄. 18).

ΙΙΙ. Πῶς ἀποκτᾶται τὸ Πνεῦμα;

Ἐνταῦθα παρατηροῦμεν τὰ ἑξῆς:

1) Ὅπου λείπει ἡ συναίσθησις τῆς ἁμαρτίας, δὲν ὑπάρχει οὔτε ἀναγέννησις οὔτε σωτηρία.

2) Ὅπου δὲν ὑπάρχει ἀναγέννησις ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος ἐπενεργηθεῖσα, δὲν δύναται νὰ ὑπάρξῃ πλήρωσις ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

3) Ὅπου λείπει ὁ Χριστὸς καὶ ἐξακολουθεῖ νὰ κυριαρχῇ ἡ ἁμαρτία, ἐκεῖ δὲν ὑπάρχει οὔτε συναίσθησις ἁμαρτίας, οὔτε προσαγωγὴ πρὸς τὸν Πατέρα.

***

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συνάγομεν ὅτι:

α΄) Διὰ νὰ πληρούμεθα ὑπὸ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος, πρέπει νὰ κενούμεθα ἀπὸ τοῦ ἐγὼ καὶ τῆς ἁμαρτίας· πρέπει νὰ ἔχῃ ἀρχίσῃ ἐν ἡμῖν ἡ πνευματικὴ ζωὴ διὰ τῆς ἀναγεννήσεως.

β΄) Διὰ νὰ ἀρχίσῃ ἡ πνευματικὴ ζωή, πρέπει νὰ ἔχῃ λήξει ἡ ζωὴ τῆς ἁμαρτίας καὶ ἡ συγχώρησις τῶν ἁμαρτιῶν.

γ΄) Διὰ νὰ λήξῃ ἡ ἁμαρτωλὴ ζωή, πρέπει νὰ ἔχῃ καθαρίσει ὁ Χριστὸς τὴν καρδίαν μὲ τὸ πολύτιμον αἷμά Του καὶ νὰ ἔχῃ ἀνοίξει τὴν ὁδὸν πρὸς τὸν Πατέρα δι᾿ εἰλικρινοῦς μετανοίας καὶ ἐπιστροφῆς εἰς τὸν Θεόν.

Ὅταν ὅλα τ᾿ ἀνωτέρω ἐγένοντο εἰς μίαν καρδίαν, ὅταν ταῦτα εἶναι ***πεῖρα***

ἀτομική τοῦ ἀνθρώπου, τοῦτο σημαίνει ὅτι ***τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἤρχισεν ἔργον εἰς τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου,*** καὶ ὅτι τὸ ἔργον τοῦτο θὰ τελειώσῃ ἐπιτυχῶς, διότι τὸ Πνεῦμα οὐδὲν ἔργον ἀφίνει ἡμιτελές. Ἐδῶ ὅμως χρειάζεται μία διασάφισις: Ἡμεῖς πιθανὸν νὰ θέλωμεν ἡμιτελῆ πράγματα καὶ νὰ ἐπαναπαυώμεθα εἰς αὐτά, ἀφοῦ πολλά μας ἔργα εἰς τὸν κόσμον καθημερινῶς ἀποδεικνύονται ὅτι εἶναι ἡμιτελῆ. Πολλάκις ***ἡμεῖς,*** εἴτε λόγῳ τῆς ἐπιπολαιότητος ἡμῶν εἴτε λόγῳ κάποιας κρυφῆς ἁμαρτίας ἐπιμελῶς φιλοξενουμένης ἐν ἡμῖν, δὲν ἀφίνομεν, ἀλλ᾿ ἐμποδίζομεν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον νὰ ἀποτελειώσῃ τὸ ἔργον, τὸ ὁποῖον ἤρχισεν ἐν ἡμῖν, διὰ νὰ μὴ μένῃ ἡμιτελές.

Ὁ Χριστὸς κατεδίκασεν ὅλα τὰ ἡμιτελῆ. Ζητεῖ θερμούς, ἀκμαίους Χριστιανούς, ὅπερ σημαίνει ὅτι ζητεῖ Χριστιανοὺς πλήρεις Πνεύματος, διότι μόνον τὸ Πνεῦμα θερμαίνει. Καὶ διὰ τοῦτο ἔλεγεν ὁ Παῦλος: «Τὸ Πνεῦμα μὴ σβύνετε» (Α΄ Θεσσ. ε΄. 19). Καὶ εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (γ΄. 15) λέγεται: Ἢ ψυχρὸς ἢ ζεστὸς νὰ ἦσαι· τοὺς χλιαροὺς τοὺς ἀπορρίπτει ὁ Χριστός.

Ἀφοῦ ἦλθεν ὁ Χριστός, οὐδεὶς ἁμαρτωλὸς δύναται νὰ δικαιολογῆται ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Οὐδεὶς χλιαρὸς δύναται νὰ σταθῇ, ἀφοῦ ὁ Θεὸς χορηγεῖ τὸ Πνεῦμά του ἀφειδῶς εἰς τοὺς ζητοῦντας παρ᾿ Αὐτοῦ, ἀφοῦ ἐδόθη ἡ πρώτη δόσις τοῦ Πνεύματος διὰ τῆς ἀναγεννήσεως.

Ἐὰν τώρα δὲν ἤμεθα κάτοχοι Πνεύματος, δὲν πταίει διὰ τοῦτο ὁ Θεός· πταίομεν ἡμεῖς. Ἐὰν δὲν ἀνεγεννήθημεν, πάλιν ἡμεῖς πταίομεν· διότι ἰδού, ὁ Χριστὸς προσκαλεῖ καὶ προσφέρει τὸ αἷμα Αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον καθαρίζει ἡμᾶς ἀπὸ πάσης ἁμαρτίας.

Ἐὰν δὲν ἔχωμεν πληρότητα Πνεύματος Ἁγίου, δὲν πταίει ὁ Θεὸς ἀλλ᾿ ἡμεῖς, διότι δὲν τὴν ζητοῦμεν· ἀλλὰ καὶ ὅταν τὴν ζητῶμεν, δὲν περιμένομεν νὰ λάβωμεν αὐτὴν ἐν καιρῷ. Πταίομεν ἡμεῖς διότι δὲν καλλιεργοῦμεν ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον μᾶς δίδει, διὰ νὰ αὐξάνῃ ἐν ἡμῖν.

Ἀδελφέ μου, διὰ πίστεως εἰς τὸν Χριστὸν λαμβάνομεν ὅλα τὰ δῶρα καὶ τὰ χαρίσματα τοῦ Θεοῦ, τὸ κυριώτερον τῶν ὁποίων εἶναι ***ἡ δωρεὰ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος,*** τοῦ ὁποίου τινὰς τῶν ἐκδηλώσεων ἐμελετήσαμεν ἀνωτέρω.

Μὴ ζητῇς, ἀδελφέ μου, μὲ ἐξωτερικὰ πράγματα νὰ βεβαιωθῇς περὶ τῆς παρουσίας ἐν σοὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἀρκέσθητι εἰς τὴν πρακτικὴν ἐκδήλωσιν τῶν στοιχείων ἐκείνων τῆς ***φιλαληθείας,*** τῆς ***ἀγάπης,*** τῆς ***μεταδοτικότητος,*** τῆς ***πρᾳότητος*** καὶ ***ἐπιεικείας,*** τοῦ εἰλικρινοῦς ***ἐνδιαφέροντός σου*** ὑπὲρ τῆς σωτηρίας τῶν ἄλλων, τῆς ***πίστεως,*** τῆς ***χρησιμότητος*** καὶ ***ὑπηρετικότητός σου·*** δι᾿ αὐτῶν δὲ ἂς πιστοποιηθῇ ὅτι ἡ ζωή σου, ἡ καρδία σου, εἶναι πλήρης τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ἔχεις τ᾿ ἀνωτέρω; Τότε εἶναι φανερὸν ὅτι ἔχεις τὸ Πνεῦμα. Δὲν τὰ ἔχεις; Δὲν ἔχεις Πνεῦμα· καὶ πρέπει νὰ σκεφθῇς ὅτι οὐδεὶς θὰ ἴδῃ τὸ πρόσωπον τοῦ Θεοῦ, ὅστις δὲν ἔχει τὸ στοιχεῖον ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον συνδέει τὸν ἀναγεγεννημένον μὲ τὸν Θεὸν Πατέρα· καὶ αὐτὸ εἶναι τὸ Πνεῦμα τοῦ Ἁγιασμοῦ, διὰ τοῦ ὁποίου δυνάμεθα «νὰ κράζωμεν Ἀββᾶ, ὁ Πατήρ».

Εἴθε ὁ Κύριος νὰ μᾶς ὁδηγήσῃ εἰς τὴν πληρότητα ταύτην. Ἀμήν.

Π. Γ. Λογγινίδης.

ΤΑΠΕΙΝΟΦΡΟΣΥΝΗ

«Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, ὅτι πρᾶος εἰμὶ καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ». Ματθ. ια' 29).

Δὲν ὑπάρχει δυσκολώτερον μάθημα ἀπὸ τὸ μάθημα τῆς ταπεινοφροσύνης. Δὲν διδάσκεται εἰς τὰ σχολεῖα τῶν ἀνθρώπων, μόνον εἰς τὸ σχολεῖον τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι τὸ σπανιώτερον ἀπὸ ὅλα τὰ χαρίσματα. Πολὺ σπανίως εὑρίσκομεν ἄνθρωπον, ποῦ ν' ἀκολουθῇ πιστῶς τὰ ἴχνη τοῦ Κυρίου εἰς πραότητα καὶ ταπεινοφροσύνην. Εἶμαι βέβαιος ὅτι εἶναι τὸ δυσκολώτερον μάθημα, ποῦ εἶχε νὰ διδάξῃ ὁ Ἰησοῦς Χριστὸς εἰς τοὺς μαθητάς Του, ὅταν ἦτο ἐδῶ εἰς τὴν γῆν. Φαίνεται ἐκ πρώτης ὄψεως ὥς νὰ ἀπέτυχε νὰ διδάξῃ τὸ μάθημα αὐτὸ εἰς τοὺς δώδεκα ἀνθρώπους, ποῦ διαρκῶς τρία χρόνια ἦσαν μαζύ Του.

Πιστεύω ὅτι ἂν γίνωμεν ἀρκετὰ ταπεινόφρονες, θὰ ἦναι βέβαιον ὅτι θὰ λάβωμεν μεγάλην εὐλογίαν. Ἐπὶ τέλους νομίζω ὅτι περισσότερον ἐξαρτᾶται ἀπὸ ἡμᾶς παρὰ ἀπὸ τὸν Κύριον· διότι Ἐκεῖνος πάντοτε εἶναι ἕτοιμος νὰ δώσῃ εὐλογίαν καὶ τὴν δίδει ἐλευθέρως, ἀλλὰ δὲν εἴμεθα ἡμεῖς πάντοτε εἰς θέσιν νὰ τὴν δεχθῶμεν. Εὐλογεῖ πάντοτε τὸν ταπεινὸν καὶ ἐὰν ἐμποροῦμεν νὰ ταπεινωθῶμεν ἐνώπιόν Του, ποτὲ δὲν θὰ φύγωμεν ἀποτυχημένοι. Ἡ Μαρία, ἡ ὁποία εἶχε προτιμήσει «τὴν ἀγαθὴν μερίδα», εὑρίσκετο παρὰ τοὺς πόδας τοῦ Ἰησοῦ. Ἐπροσέξατε καθόλου τί ζητεῖ ὁ Χριστὸς νὰ μάθωμεν ἀπὸ Αὐτόν; Ἠδύνατο νὰ εἴπῃ: «Μάθετε ἀπ' ἐμοῦ, διότι ἐγὼ εἶμαι τὸ πλέον ἀνεπτυγμένον πνεῦμα τῶν αἰώνων. Ἔκαμα θαύματα ποῦ κανεὶς ἄλλος δὲν ἔκαμεν. Ἔδειξα τὴν ὑπερφυσικὴν δύναμίν μου κατὰ χιλίους τρόπους». Ἀλλ' ὄχι. Ἀπ' ἐναντίας εἶπε: «Πρᾶος εἶμαι καὶ ταπεινὸς τῇ καρδίᾳ». Ἀναγινώσκομεν εἰς τὴν Γραφὴν περὶ τριῶν ἀνθρώπων, τῶν ὁποίων τὰ πρόσωπα ἔλαμψαν· καὶ σημειώνεται ἰδιαιτέρως καὶ τῶν τριῶν ἡ **ταπεινοφροσύνη**. Τὸ πρόσωπον τοῦ Χριστοῦ ἤστραψε κατὰ τὴν μεταμόρφωσίν Του. Ὁ Μωϋσῆς, ἀφοῦ ἔμεινεν εἰς τὸ ὄρος Σινᾶ τεσσαράκοντα ἡμέρας, κατέβηκεν ὕστερον ἀπὸ τὴν ἐπικοινωνίαν του μὲ τὸν Θεὸν μὲ πρόσωπον ἀπαστράπτον. Καὶ ὅταν ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος ἐστάθη ἐνώπιον τοῦ Συνεδρίου τὴν ἡμέραν τοῦ θανάτου του, τὸ πρόσωπόν του ἐφωτίσθη μὲ δόξαν. Διὰ νὰ λάμψουν ἔτσι καὶ τὰ ἰδικά μας πρόσωπα, πρέπει νὰ καταβῶμεν εἰς τὴν κοιλάδα τῆς ταπεινώσεως, πρέπει νὰ ταπεινωθῶμεν μέχρι χώματος ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ὁ Βουνιᾶνος εἰς τὸν «Χριστιανὸν Ἀποδημητὴν» του περιγράφει πόσον δύσκολον εἶναι καταβῇ κανεὶς κάτω εἰς τὴν Κοιλάδα τῆς Ταπεινώσεως· ἡ κάθοδος εἶναι ἀπότομος καὶ τραχεῖα, ἀλλ' εἶναι καρποφόρος καὶ ὡραία ὅταν φθάσῃ κανεὶς ἐκεῖ. Ὑποθέτω ὅτι κανεὶς δὲν τὸ συζητεῖ αὐτό. Μᾶλλον ὅλοι οἱ ἄνθρωποι, ἀκόμη καὶ οἱ ἀσεβεῖς, θαυμάζουν τὴν πραότητα.

Κάποιος ἠρώτησε τὸν Αὐγουστῖνον ποῖον εἶναι τὸ πρώτιστον ἀπὸ ὅλα τὰ θρησκευτικὰ χαρίσματα, καὶ ἐκεῖνος ἀπήντησεν: ***«Ἡ ταπεινοφροσύνη»***. Τὸν ἠρώτησαν ἔπειτα ποῖον εἶναι τὸ δεύτερον, καὶ ἐπανέλαβεν: «Ἡ ταπεινοφροσύνη». Τὸν ἠρώτησαν καὶ πάλιν ποῖον εἶναι τὸ τρίτον, καὶ εἶπεν: «Ἡ ταπεινοφροσύνη».

Ἐὰν ἤμεθα ταπεινόφρονες, τότε ἔχομεν καὶ ὅλα τὰ ἄλλα χαρίσματα. Πρὸ ὀλίγων ἐτῶν εἶδα τί εἶναι ἕνα εὐαίσθητον φυτόν. Ἐφύσησα κατ' ἐπάνω του καὶ ἀμέσως ἔγειρε τὰ φύλλα του. Τὸ ἤγγισα καὶ ἀμέσως ἐμαράθη. Τόσον εὐαίσθητος εἶναι καὶ ἡ ταπεινοφροσύνη. Δὲν ἠμπορεῖ νὰ περιφέρεται ἔξω πρὸς ἐπίδειξιν. Δὲν ἀντέχει. Ἄνθρωπος, ὁ ὁποῖος κολακεύει τὸν ἑαυτόν του καὶ νομίζει ὅτι εἶναι ταπεινὸς καὶ ὅτι ἀκολουθεῖ πιστῶς τὸν Κύριον, ἀπατᾷ τὸν ἑαυτόν του. Δὲν συνίσταται ἡ ταπεινοφροσύνη εἰς τὸ νὰ ἔχωμεν ***μικρὰν ἰδέαν,*** ἀλλὰ εἰς τὸ νὰ μὴ ἔχωμεν ***καμμίαν ἀπολύτως ἰδέαν,*** διὰ τὸν ἑαυτόν μας. Ὁ Μωϋσῆς δὲν ἐζήτησε νὰ λάμψῃ τὸ πρόσωπόν του. Αὐτὸ ἔλαμψε μόνον του. Ἐὰν ἡ ταπεινοφροσύνη ἀρχίσῃ νὰ ὁμιλῇ διὰ τὸν ἑαυτόν της τότε ἔσβυσε.

Κάποιος εἶπεν ὅτι ἡ χλόη εἶναι μιὰ εἰκὼν τῆς ὡραίας αὐτῆς ἀρετῆς. Ἔχει δημιουργηθῆ διὰ τὴν ὡραιοτέραν χρῆσιν. Κόψε την καὶ πάλιν θὰ βλαστήσῃ. Τὰ ζῷα τρέφονται ἀπὸ αὐτὴν καὶ ὅμως πόσον ὡραία ἐξακολουθεῖ νὰ ἦναι. Αἱ βροχαὶ πίπτουν ἐπάνω εἰς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν καὶ συχνὰ τὰς ἀφίνουν ξηρὰς καὶ ἀγόνους, διότι τὰ νερὰ δὲν μένουν εἰς τὰς κορυφάς, ἀλλὰ κατρακυλοῦν κατω εἰς τὰ λειβάδια καὶ τοὺς κάμπους καὶ κάμνουν εὔφορα ***τὰ χαμηλὰ μέρη.*** Ἐὰν ἕνας ἄνθρωπος ἦναι ὑπερήφανος καὶ στέκῃ ὑψηλά, ποταμοὶ χάριτος ἠμπορεῖ νὰ ρέουν τριγύρω του καὶ ὅμως νὰ τὸν ἀφίνουν ἄγονον καὶ ἄκαρπον, ἐνῷ φέρνουν εὐλογίαν εἰς τὸν ἄνθρωπον, ὁ ὁποῖος μὲ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἔχει ταπεινωθῆ.

Ἕνας ἄνθρωπος ἠμπορεῖ νὰ ***προσποιῆται*** ἀγάπην, πίστιν, ἐλπίδα καὶ ὅλας τὰς ἄλλας Χριστιανικὰς χάριτας· εἶναι ὅμως πάρα πολὺ δύσκολον νὰ προσποιηθῇ ταπεινοφροσύνην. Ἀμέσως γίνεται ἀντιληπτὴ ἡ πλαστὴ ταπεινοφροσύνη. Εἰς τὴν Ἀνατολὴν οἱ Ἄραβες ἔχουν μίαν παροιμίαν, ἡ ὁποία λέγει: «Ὅπως ξεχωρίζει ἡ ἦρα ἀπὸ τὸ σιτάρι, ἔτσι φαίνονται οἱ ἄνθρωποι, τοὺς ὁποίους ὁ Θεὸς εὐλογεῖ. Τὰ στάχυα, τὰ ὁποῖα ὁ Θεὸς ἔχει εὐλογήσει, γέρνουν τὰς κορυφάς των· καὶ ἐκεῖνα, ποῦ ἔχουν τὸν περισσότερον καρπόν, εἶναι τὰ περισσότερον γερμένα. Ἡ ἦρα, τὴν ὁποίαν ὁ Θεὸς ἔδωκεν ὡς κατάραν, στέκει ὑψηλά, ἐπάνω ἀπὸ τὸ σιτάρι, ἀλλὰ εἶναι γεμάτη μόνον ἀπὸ κακόν». Ἔχω μίαν πολὺ ὡραίαν ἀχλαδιὰν εἰς τὸν κῆπόν μου· φαίνεται ὡσὰν ἕνα ἀπὸ τὰ ὡραιότερα δένδρα τοῦ κήπου μου. Κάθε κλάδος της ἁπλώνεται ἐπάνω πρὸς τὸ φῶς καὶ καμαρώνει ὡσὰν μία ὡραία λαμπάδα· ἀλλὰ ποτὲ δὲν ἐπῆρα καρπὸν ἀπὸ αὐτήν. Ἔχω ἕνα ἄλλο δένδρον, ποῦ πέρυσιν ἦτο τόσον φορτωμένον ἀπὸ καρπόν, ὥστε οἱ κλάδοι του ἤγγιζαν τὸ χῶμα. Μόνον ὅταν ταπεινούμεθα ἀρκετά, φίλοι μου, θὰ μᾶς χρησιμοποιήσῃ ὁ Θεὸς διὰ τὴν δόξαν Του.

Ὅπως ὁ κορυδαλλός, ὁ ὁποῖος πετᾷ τόσον ὑψηλὰ καὶ ὅμως κτίζει τὴν φωλεάν του χαμηλά, — ὅπως τὸ ἀηδόνι, ποῦ τόσον ὡραῖα κελαδεῖ, τραγουδεῖ ὅταν ὅλα τριγύρω του σιωποῦν καὶ ἀναπαύονται, — ὅπως οἱ κλάδοι ποῦ εἶναι φορτωμένοι καρπὸν κάμπτουν πρὸς τὰ κάτω, — ὅπως τὸ φορτωμένον πλοῖον ἔχει περισσότερον βύθισμα μέσα εἰς τὴν θάλασσαν, ἔτσι καὶ οἱ ἁγιώτεροι Χριστιανοὶ εἶναι οἱ ταπεινότεροι.

Μία ἐφημερὶς τοῦ Λονδίνου πρὸ καιροῦ ἔγραφε τὴν ἱστορίαν μιᾶς ἀναφορᾶς, ἡ ὁποία εἶχεν ὑπογραφῇ ἀπὸ πολλούς. Ἦτο ἐποχὴ μεγάλου ἀναβρασμοῦ καὶ ἡ ἀναφορὰ αὐτὴ σκοπὸν εἶχε νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν Βουλὴν τῶν Λόρδων. Ἀλλὰ

τῆς ἔλειπε μιὰ λέξις. Ἀντὶ νὰ λέγῃ, ὅπως ἦτο καθιερωμένον, «ταπεινῶς παρακαλοῦμεν ἔλεγεν ἁπλῶς «παρακαλοῦμεν». Καὶ δι' αὐτὸ ἡ αἴτησις ἐκείνη ἀπερρίφθη. Ἐὰν θέλωμεν νὰ ἀπευθύνωμεν μίαν αἴτησιν εἰς τὸν Θεὸν τοῦ Οὐρανοῦ, πρέπει νὰ ταπεινώσωμεν τοὺς ἑαυτούς μας. Καὶ ἐὰν ἤμεθα ταπεινοὶ ἐνώπιον τοῦ Κυρίου, δὲν θὰ ἀποτύχωμεν ποτέ.

Μελετῶν εἰς τὴν Ἁγ. Γραφὴν μερικοὺς χαρακτῆρας, ποῦ διεκρίθησαν διὰ τὴν ταπεινοφροσύνην των, ἐντράπηκα διὰ τὸν ἑαυτόν μου. Ἐὰν ἐνδιαφέρεσθε διὰ ἐμέ, προσευχηθῆτε νὰ ἀποκτήσω ταπεινοφροσύνην. Ὅταν συγκρίνω τὴν ζωήν μου μὲ τὴν ζωὴν μερικῶν ἀπὸ τοὺς ἄνδρας ἐκείνους, λέγω: «Αἶσχος εἰς τὸν Χριστιανισμὸν τῆς ἐποχῆς μας». Ἐὰν ἐπιθυμῆτε νὰ ἔχετε ἀκριβῆ ἰδέαν περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σας, κυττάξετε μερικοὺς ἀπὸ τοὺς χαρακτῆρας τῆς Ἁγ. Γραφῆς, οἱ ὁποῖοι εἶναι ἐνδεδυμένοι πραότητα καὶ ταπεινοφροσύνην, καὶ θὰ ἰδῆτε ***ποία ἀντίθεσις*** ὑπάρχει μὲ τὴν ἰδικήν σας στάσιν ἀπέναντι Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων. Ἕνας ἀπὸ τοὺς πλέον ταπεινόφρονας χαρακτῆρας τῆς ἱστορίας ὑπῆρξεν ***Ἰωάννης ὁ Βαπτιστής***. Ἐνθυμεῖσθε, πῶς ὅταν τοῦ ἔστειλαν μίαν ἐπιτροπὴν καὶ τὸν ἠρώτησαν ἂν αὐτὸς ἦτο ὁ Ἠλίας ἢ ὁ προφήτης ἢ κάποιος ἐκ τῶν προφητῶν, ἀπήντησεν: «Ὄχι». Ἠμποροῦσε νὰ φλυαρήσῃ πολὺ διὰ τὸν ἑαυτόν του. Ἠμποροῦσε νὰ εἰπῇ: «Εἶμαι ὁ υἱὸς τοῦ σεβαστοῦ ἱερέως Ζαχαρίου. Δὲν ἠκούσατε τὴν φήμην μου ὡς κήρυκος; Ἐβάπτισα τόσον κόσμον, πιθανὸν ὅσον κανεὶς ἄλλος ἄνθρωπος. Ὁ κόσμος ποτὲ δὲν εἶδε κήρυκα 'σὰν ἐμέ». Εἰλικρινῶς πιστεύω ὅτι εἰς τὴν ἐποχήν μας πολλοὶ ἄνθρωποι, ἐὰν εὑρίσκοντο εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἔτσι θὰ ὡμίλουν διὰ τὸν ἑαυτόν των. Εἰς ἕνα σιδηροδρομικὸν σταθμὸν μίαν φορὰν ἤκουσα κάποιον νὰ ὁμιλῇ τόσον μεγαλοφώνως, ὥστε νὰ ἀκούεται ἀπὸ ὅλους τοὺς εὑρισκομένους εἰς τὸν σταθμόν. Ἔλεγεν ὅτι εἶχε βαπτίσει τόσους, ὅσους κανεὶς ἄλλος εἰς τὸ δόγμα του· ἔλεγε πόσα χιλιόμετρα εἶχε ταξειδεύσει, πόσα κηρύγματα εἶχε κάμει, πόσας ὑπαιθρίους συγκεντρώσεις εἶχεν ὠργανώσει—τοῦτο καὶ ἐκεῖνο—εἰς σημεῖον, ὥστε ἀπὸ ἐντροπὴν ἔκρυψα τὸ πρόσωπόν μου μέσα 'στὰ χέρια μου. Σήμερον εἶναι ὁ ***αἰὼν τῆς καυχήσεως,*** ἡ ἐποχὴ τοῦ μεγάλου ***Ἐγώ.*** Τελευταίως παρετήρησα ὅτι εἰς ὅλους τοὺς Ψαλμοὺς δὲν ἐμπορεῖς νὰ εὕρῃς ἕνα κἂν χωρίον ὅπου ὁ Δαβὶδ νὰ λέγῃ τίποτε περὶ τῆς νίκης του κατὰ τοῦ γίγαντος Γολιάθ. Ἐὰν ἔζη εἰς τὴν ἐποχήν μας, θὰ ἠμποροῦσε νὰ γράψῃ τοὐλάχιστον ἕναν τόμον περὶ αὐτοῦ. Δὲν γνωρίζω πόσα ποιήματα θὰ ἠμποροῦσαν νὰ συντεθοῦν διὰ ὅσα μεγάλα κατορθώματα ἔκαμεν ὁ Δαβίδ. Θὰ ἠμποροῦσαν νὰ δοθοῦν ὡς ἀνάγνωσμα μὲ τὸ ὄνομά του καὶ μὲ τὸν τίτλον: «Ἐκεῖνος ποῦ ἐσκότωσε τὸν Μεγάλον Γίγαντα». Ἔτσι κάμνουν οἱ ἄνθρωποι σήμερον: Μεγάλοι εὐαγγελισταί, μεγάλοι ἱεροκήρυκες, μεγάλοι θεολόγοι, μεγάλοι ἐπίσκοποι.

—«Ἰωάννη», ἠρώτησαν τὸν Βαπτιστήν, «τί εἶσαι;»—«Δὲν εἶμαι τίποτε. Εἶμαι διὰ νὰ μὲ ἀκούουν, ὄχι μόνον διὰ νὰ μὲ βλέπουν Εἶμαι μόνον φωνή . . .» Δὲν εἶχεν οὔτε ἕνα λόγον νὰ εἴπῃ διὰ τὸν ἑαυτόν του. Κάποτε ἤκουσα ἕνα μικρὸ πουλὶ νὰ κελαδῇ κοντά μου γλυκά, ἀλλ' ὅταν ἀπεμακρύνθη ὀλίγον παρὰ πέρα καὶ ἐξηκολούθησε τὸ κελάδημά του χωρὶς νὰ τὸ βλέπω πλέον, τότε τὸ κελάδημά του μοῦ ἐφάνη γλυκύτερον. Ὅσον ὑψηλότερα ἐπέτα, τόσο γλυκύτερον ἦτο τὸ τραγοῦδι

του. Ἐὰν κατορθώσωμεν νὰ μείνωμεν μόνοι, χωρὶς νὰ μᾶς βλέπουν, καὶ μελετῶμεν Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ἦτο πρᾷος καὶ ταπεινὸς τὴν καρδίαν, θὰ ὑψωθῶμεν εἰς οὐράνια ἐπίπεδα.

Ὁ Μάρκος μᾶς λέγει (α΄. 7) ὅτι ὁ Ἰωάννης ἦλθε καὶ ἐκήρυττε λέγων: «Ἔρχεται ὀπίσω μου ὁ ἰσχυρότερός μου, τοῦ ὁποίου δὲν εἶμαι ἄξιος κύψας νὰ λύσω τὸ λωρίον τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ.» Σκέψου ἐπάνω εἰς αὐτό. Σκέψου ὅτι ὁ Χριστὸς ἐξελήφθη ὡς ἕνας ἀπατεών, ἕνας χωριάτης ξυλουργός, καὶ ὅμως τί λέγει περὶ αὐτοῦ ὁ Ἰωάννης, ὁ υἱὸς τοῦ σεβασμίου ἱερέως, ὁ ὁποῖος εἶχεν εἰς τὰ ὄμματα τῶν ἀνθρώπων πολὺ ὑψηλοτέραν θέσιν παρὰ ὁ Ἰησοῦς. Μεγάλα πλήθη ἤρχοντο καὶ τὸν ἤκουον καὶ αὐτὸς ὁ Ἡρώδης παρηκολούθησε τὰ κηρύγματά του. Ὅταν οἱ μαθηταί του ἦλθαν καὶ τοῦ εἶπαν ὅτι ὁ Χριστὸς εἶχεν ἀρχίσει νὰ ἑλκύῃ τὰ πλήθη, ἀπήντησε: «Δὲν δύναται ὁ ἄνθρωπος νὰ λαμβάνῃ οὐδέν, ἐὰν δὲν εἶναι δεδομένον εἰς αὐτὸν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ. Σεῖς αὐτοὶ εἴσθε μάρτυρές μου ὅτι εἶπον, Δὲν εἶμαι ἐγὼ ὁ Χριστὸς ἀλλ' ὅτι εἶμαι ἀπεσταλμένος ἔμπροσθεν ἐκείνου. Ὅστις ἔχει τὴν νύμφην εἶναι νυμφίος, ὁ δὲ φίλος τοῦ νυμφίου, ὁ ἱστάμενος καὶ ἀκούων αὐτόν, χαίρει καθ' ὑπερβολὴν διὰ τὴν φωνὴν τοῦ νυμφίου. Αὕτη λοιπὸν ἡ χαρὰ ἡ ἰδική μου ἐπληρώθη. Ἐκεῖνος πρέπει νὰ αὐξάνῃ, ἐγὼ δὲ νὰ ἐλαττόνωμαι.» Εὔκολον εἶναι νὰ ἀναγινώσκομεν αὐτοὺς τοὺς λόγους τοῦ Ἰωάννου, ἀλλὰ εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ ζήσωμεν συμφώνως πρὸς αὐτὸ τὸ πνεῦμα. Μᾶς εἶναι πολὺ δύσκολον νὰ γινώμεθα μικρότεροι καὶ ἀκόμη μικρότεροι, διὰ νὰ αὐξάνῃ ὁ Χριστός. Ὁ πρωϊνὸς ἀστήρ, ὁ αὐγερινός, σβύνει ὅταν ὁ ἥλιος ἀνατείλῃ. «Ὁ ἐρχόμενος ἄνωθεν εἶναι ὑπεράνω πάντων· ὁ ὢν ἐκ τῆς γῆς, ἐκ τῆς γῆς εἶναι καὶ ἐκ τῆς γῆς λαλεῖ. Ὁ ἐρχόμενος ἐκ τοῦ οὐρανοῦ εἶναι ὑπεράνω πάντων. Καὶ ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον εἶδε καὶ ἤκουσε τοῦτο μαρτυρεῖ. Καὶ οὐδεὶς δέχεται τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ. Ὅστις δεχθῇ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ ἐπεσφράγισεν ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ἀληθής. Διότι ἐκεῖνος, τὸν ὁποῖον ἀπέστειλεν ὁ Θεός, τοὺς λόγους τοῦ Θεοῦ λαλεῖ· ἐπειδὴ ὁ Θεὸς δὲν δίδει εἰς αὐτὸν τὸ πνεῦμα μὲ μέτρον» (Ἰωάν. γ΄. 31—34).

Ἂς στρέψωμεν τώρα τὸ φῶς ἐπάνω εἰς τὸν ἑαυτόν μας. Ἐγίναμεν καθόλου μετριόφρονες; Σκεπτόμεθα διὰ τὸν ἑαυτόν μας καὶ τὴν θέσιν μας μὲ μεγαλητέραν μετριοφροσύνην τώρα παρὰ πρίν; Μήπως ἐπιζητοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν κάποιαν ἀξιοπρεπῆ θέσιν; Μήπως θέλομεν νὰ ἀποκτήσωμεν κάποιον τίτλον καὶ δυσαρεστούμεθα ἐπειδὴ δὲν μᾶς μεταχειρίζονται μὲ τὴν φιλοφροσύνην, ἡ ὁποία φανταζόμεθα ὅτι μᾶς ἀξίζει; Εἶχα ἀκούσει πρὸ καιροῦ κάποιον νὰ λέγῃ ἀπὸ τοῦ ἄμβωνος ὅτι τὸ ἐθεώρει προσβολὴν νὰ τὸν ὀνομάζουν χωρὶς τὸν τίτλον του. Ἀγαπητέ μου φίλε, μήπως κρατεῖς αὐτὴν τὴν στάσιν, ὅτι πρέπει νὰ ἔχῃς ἕνα τίτλον καὶ ὅτι κάθε ἐπιστολή, ποὺ σοῦ ἀπευθύνεται, πρέπει νὰ φέρῃ τὸν τίτλον αὐτόν, ἄλλως θὰ θεωρῇς τὸν ἑαυτόν σου προσβεβλημένον; Ὁ Ἰωάννης δὲν ἤθελε κανένα τίτλον· καὶ ὅταν ἤμεθα ἐν τάξει μὲ τὸν Θεόν, δὲν σκοτιζόμεθα διὰ τίτλους. Εἰς μίαν ἀπὸ τὰς ἐπιστολάς του ὁ Ἀπ. Παῦλος ὀνομάζει τὸν ἑαυτόν του «ἐλάχιστον τῶν ἀποστόλων.» Ἀλλοῦ λέγει ὅτι εἶναι ὁ «ἐλαχιστότερος πάντων τῶν ἁγίων·» καὶ πάλιν ὅταν ἐπλησίαζεν εἰς τὸ τέλος τῆς ζωῆς του, ἔγραφεν ὅτι εἶναι «ὁ πρῶτος τῶν ἁμαρτωλῶν». Ἰδοὺ πῶς φαίνεται ὅτι προώδευεν ὁ Παῦλος εἰς τὴν ἐκτίμησιν τοῦ

ἑαυτοῦ του. Τὸ αὐτὸ συνέβαινε καὶ μὲ τὸν Ἰωάννην. Καὶ ἐλπίζω καὶ προσεύχομαι, ὅσον περνᾷ ὁ καιρός, τόσον νὰ ἐμποροῦμεν νὰ παραμερίζωμεν τοὺς ἑαυτούς μας καὶ νὰ ἀφίνωμεν εἰς τὸν Θεὸν ὅλην τὴν τιμὴν καὶ τὴν δόξαν.

«Ὅταν παρατηρῶ τὴν θρησκευτικήν μου πεῖραν», λέγει ὁ Ἀνδρέας Μώρρεϋ, «ἢ τὴν γύρω μου πεῖραν τῆς Ἐκκλησίας τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τῆς γῆς, μένω ἔκπληκτος ἀπὸ τὴν σκέψιν τοῦ πόσον ὀλίγον ἐπιζητεῖται ἡ ταπεινοφροσύνη ***ὡς διακριτικὸν γνώρισμα τῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ.*** Εἰς τὸ κήρυγμα καὶ εἰς τὴν ζωήν, εἰς τὰς καθημερινὰς σχέσεις τῆς οἰκογενειακῆς καὶ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, εἰς τὴν στενωτέραν ἀκόμη ἐπαφὴν μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν, ἐκείνων, ποῦ ὁδηγοῦν καὶ ἐργάζονται εἰς τὸ ἔργον τοῦ Χριστοῦ, φεῦ! πόσον μεγάλη ἀπόδειξις ὑπάρχει ὅτι ἡ ταπεινοφροσύνη ***δὲν ἔχει ἐκτιμηθῇ ὡς θεμελιώδης ἀρετή,*** ὡς ἡ μόνη ρίζα, ἐπάνω εἰς τὴν ὁποίαν ἐμποροῦν νὰ ἀνθήσουν ὅλαι αἱ χάριτες, ὡς τὸ μόνον απαραίτητον γνώρισμα τῶν ἀληθῶν μαθητῶν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ». Ἰδοὺ τί λέγει ὁ Χριστὸς διὰ τὸν Ἰωάννην: «Ἦτο ὁ λύχνος ὁ καιόμενος καὶ φέγγων». Ὁ Χριστὸς τοῦ ἔδωκε τὴν τιμὴν ποῦ τοῦ ἤξιζε. Ἐὰν λάβῃς ταπεινόφρονα στάσιν, ὁ Χριστὸς θὰ τὸ ἰδῇ. Ἐὰν θέλῃς νὰ σὲ βοηθήσῃ ὁ Θεός, τήρησε στάσιν μετριοφροσύνης. Φοβοῦμαι ὅτι ἐὰν ἡμεῖς εὑρισκόμεθα εἰς τὴν θέσιν τοῦ Ἰωάννου, πολλοὶ ἀπὸ ἡμᾶς θὰ ἐλέγομεν: «Εἶδες τί εἶπεν ὁ Χριστὸς δι᾽ ἐμένα—εἶμαι λύχνος καιόμενος καὶ φέγγων;» Ἔπειτα θὰ ἐφροντίζαμεν νὰ δημοσιευθῇ τὸ πρᾶγμα εἰς τὰς ἐφημερίδας καὶ θὰ ἐστέλλαμεν τὰς ἐφημερίδας εἰς τοὺς φίλους μας, σημειώνοντες μὲ κόκκινο μολύβι τὴν σχετικὴν παράγραφον. Κάποτε ἔλαβα ἕνα γράμμα γεμάτο ἀπὸ ἀποκόμματα ἐφημερίδων, τὰ ὁποῖα ἔλεγαν ὅτι ὁ κύριος αὐτός, ποῦ μοῦ τὰ ἔστελλε, εἶναι περισσότερον εὔγλωττος ἀπὸ τὸν κύριον τάδε, κτλ. Καὶ ὁ ἄνθρωπος μὲ παρεκάλει νὰ τοποθετηθῇ εἰς καμμίαν ἐκκλησίαν ὡς ἱεροκῆρυξ! Φαντάζεσθε ὅτι ἐκεῖνος, ποῦ εἶναι πράγματι ρήτωρ, ἔχει ἀνάγκην νὰ ζητῇ θέσιν; Ὄχι, τοὐναντίον ὅλοι θὰ τὸν ζητοῦν. Ἐνίοτε σκέπτομαι ὅτι εἶναι μέγα θαῦμα νὰ ἐπιστραφῇ ἕνας ἄνθρωκος σήμερον εἰς τὸν Χριστόν. Ἄφησε, ἀδελφέ, κἄποιον ἄλλον νὰ σὲ ἐπαινέσῃ. Μὴ γυρίζῃς ἐπαινῶντας τὸν ἑαυτόν σου. ***Ἂν θέλωμεν νὰ μᾶς ὑψώσῃ ὁ Θεός, πρέπει νὰ ταπεινωθῶμεν.*** Ὅσον χαμηλότερα στέκομεν, τόσον ὑψηλότερον μᾶς ἀναβιβάζει ὁ Θεός. Ὁ Χριστὸς διὰ τὸν Βαπτιστὴν εἶπεν ὅτι εἶναι «μεγαλήτερος πάντων τῶν γεννηθέντων ἐκ γυναικός». Λέγουν διὰ τὸν μεγάλον ἱεραπόστολον Καίρεϋ ὅτι εἶχε προσκληθῇ κἄποτε ὑπὸ τοῦ Ἀντιβασιλέως τῶν Ἰνδιῶν εἰς ἕνα γεῦμα, ὅπου παρεκάθησαν καὶ μερικοὶ ἀνώτεροι στρατιωτικοί, οἱ ὁποῖοι ἀνήκων εἰς τὴν ἀριστοκρατικὴν τάξιν καὶ οἱ ὁποῖοι ἔβλεπαν τοὺς ἱεραποστόλους μὲ περιφρόνησιν. Ἕνας ἀπ᾽ αὐτοὺς εἶπε κατὰ τὸ γεῦμα: «Δὲν ἦτο ὑποδηματοποιὸς ὁ κύριος Καίρεϋ ἀπ᾽ ἐδῶ, πρὶν γίνῃ ἱεραπόστολος;» Ὁ Καίρεϋ τότε εἶπεν: «Ὄχι, κύριέ μου, ἤμουν ἁπλοῦς ἐμβαλωματής. Ἐδιόρθωνα παπούτσια καὶ δὲν ἐντρέπομαι καθόλου δι᾽ αὐτό».

Ἡ πλέον ἔξοχος ἀρετὴ τοῦ Χριστοῦ, ἔπειτα ἀπὸ τὴν ὑπακοήν Του, ἦτο ἡ ***ταπεινοφροσύνη*** Του. «Ἐν μορφῇ Θεοῦ ὑπάρχων δὲν ἐνόμισεν ἁρπαγὴν τὸ νὰ ἦναι ἴσα μὲ τὸν Θεὸν ἀλλ᾽ ἑαυτὸν ἐκένωσε, λαβὼν δούλου μορφήν, γενόμενος ὅμοιος μὲ τοὺς ἀνθρώπους· καὶ εὑρεθεὶς κατὰ τὸ σχῆμα ὡς ἄνθρωπος, ἐταπείνωσεν ἑαυτόν, γενόμενος ὑπήκοος μέχρι θανάτου, θανάτου δὲ σταυροῦ» (Φιλιπ.

β' 6—8). Λάμπει ἡ ταπεινοφροσύνη του εἰς τὴν πτωχικήν Του γέννησιν, εἰς τὴν ὑποταγήν του πρὸς τοὺς ἐπιγείους γονεῖς Του, εἰς τὴν περιωρισμένην ζωὴν ποῦ ἔζησε τὰ τριάντα χρόνια εἰς τὴν Ναζαρέτ, εἰς τὴν συναστροφήν Του μὲ τοὺς πτωχοὺς καὶ περιφρονημένους τῆς κοινωνίας, εἰς τὴν ἀπόλυτον ὑποταγὴν καὶ ἐξάρτησίν Του ἀπὸ τὸν Πατέρα, τὴν ὁποίαν ἐπραγματοποίησε μὲ τὸν σταυρικόν Του θάνατον. Μίαν ἡμέραν, ἐνῷ ἐβάδιζε πρὸς τὴν Καπερναούμ, ἤκουσεν ὀπίσω Του μίαν ζωηρὰν συζήτησιν μεταξὺ τῶν μαθητῶν Του. Ὅταν ἔφθασαν εἰς Καπερναούμ, ἐστράφη πρὸς τοὺς μαθητάς καὶ ἠρώτησε: «Τί διελογίζεσθε καθ' ὁδὸν πρὸς ἀλλήλους;» Φαντάζομαι ὅτι ὁ Ἰωάννης θὰ ἐκύτταξε τὸν Ἰάκωβον, ὁ Πέτρος τὸν Ἀνδρέαν καὶ ὅλοι θὰ ἀλληλοεκυττάχθησαν ἐντροπιασμένοι. «Ποῖος εἶναι ὁ μεγαλήτερος ἀπὸ ἡμᾶς;» Αὐτὸ ἦτο τὸ ζήτημα κάθε βράδυ μεταξὺ τῶν μαθητῶν. Καὶ ὁ Χριστὸς τότε, διὰ νὰ τοὺς διδάξῃ τὴν ταπεινοφροσύνην, ἔθεσεν ἔμπροσθέν των ἕνα μικρὸν παιδίον καὶ τοὺς εἶπεν: «Ὅστις θέλει νὰ γίνῃ μεγαλήτερος, ἂς πάρῃ παράδειγμα ἀπ' αὐτὸ τὸ μικρὸν παιδίον, καὶ ὅστις θέλει νὰ γίνῃ μεγαλήτερος, ἂς γίνῃ ὑπηρέτης ὅλων».

Κατ' ἐμέ, ἕνα ἀπὸ τὰ λυπηρότερα ἐπεισόδια εἰς ὅλην τὴν ἐπίγειον ζωὴν τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἦτο τὸ γεγονὸς ὅτι ὀλίγον πρὸ τῆς σταυρώσεώς του, τὴν νύκτα, ὅπου συνέστησε τὸ Δεῖπνον καὶ ἔφαγε τὸ Πάσχα μαζὺ μὲ τοὺς μαθητάς του, αὐτοὶ ἐπροσπάθουν νὰ ἰδοῦν ποῖος θὰ ἦτο ὁ μεγαλήτερος. Ἦτο ἡ τελευταία ἑσπέρα τῆς ἐπιγείου Ζωῆς Του καὶ ποτὲ ἄλλοτε δὲν ἐφάνη τόσον λυπημένος ὁ Κύριος. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Ἰούδας ἐπήγαινε νὰ τὸν προδώσῃ διὰ τριάκοντα ἀργύρια. Ἐγνώριζεν ὅτι ὁ Πέτρος ἐπρόκειτο νὰ τὸν ἀρνηθῇ. Καὶ ὕστερον ἀπὸ ὅλα αὐτά, ἐνῷ Αὐτὸς ἐβάδιζε πρὸς τὸν σταυρόν, ἐστήθη αὐτὴ ἡ συζήτησις περὶ τοῦ ποῖος θὰ ἦναι ὁ μεγαλήτερος. Ἐπῆρε τότε μιὰν πετσέταν, ἐζώσθη ὡσὰν ὑπηρέτης, ἐπῆρε λεκάνην μὲ νερό, ἔσκυψε καὶ ἔπλυνε τὰ πόδια των. Καὶ τότε τοὺς εἶπεν: «Μὲ ὀνομάζετε Κύριον καὶ πολὺ καλὰ κάμνετε. Ἐὰν θέλετε νὰ γίνετε μεγάλοι εἰς τὴν βασιλείαν μου, γενῆτε ὑπηρέται ὅλων· ἐὰν ὑπηρετῆτε, θὰ ἦσθε μεγάλοι». Ὅταν δὲ κατόπιν τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἦλθε καὶ ἐπλήρωσε τοὺς ἀνθρώπους αὐτούς, ἀπὸ τότε φαίνεται μεγάλη διαφορά.

Ὁ Ματθαῖος γράφει τὸ Εὐαγγέλιόν του καὶ κρύπτει τὸν Ματθαῖον ἀπὸ τὰ μάτια τῶν ἀνθρώπων. Διηγεῖται τί ἔκαμεν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἀνδρέας, ἀλλὰ τὸν ἑαυτόν του ἁπλῶς ὀνομάζει «τελώνην». Διηγεῖται πῶς ἐγκατέλειψαν τὰ πάντα γιὰ νὰ ἀκολουθήσουν τὸν Χριστὸν ἀλλὰ δὲν ἀναφέρει τὸ συμπόσιον, τὸ ὁποῖον ἔκαμεν. Ὁ Ἱερώνυμος λέγει ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου ἐγράφη ἀπὸ ἀφήγησιν τοῦ Πέτρου καὶ ὑπὸ τὴν ἐπίβλεψίν του. Καὶ ὅμως παρατηροῦμεν ὅτι εἰς αὐτὸ τὸ Εὐαγγέλιον ἀναφέρονται πράγματα εἰς βάρος τοῦ Πέτρου καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ δὲν ἀναφέρεται τίποτε. Τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Μάρκου παραλείπει κάθε ὑπαινιγμὸν περὶ τῆς πίστεως τοῦ Πέτρου κατὰ τὴν περιπέτειαν ἐκείνην εἰς τὴν θάλασσαν τῆς Τιβεριάδος, ἀλλὰ δίδει ὅλας τὰς λεπτομερείας τῆς πτώσεως καὶ τῆς ἀρνήσεως τοῦ Πέτρου. Ὁ Πέτρος ταπεινώνει τὸν ἑαυτόν του καὶ ὑψώνει τοὺς ἄλλους. Ἐὰν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Λουκᾶ ἐγράφετο σήμερον, θὰ ἠδύνατο νὰ κυκλοφορήσῃ μὲ τὸν τίτλον τοῦ «Δόκτωρος Λουκᾶ» καὶ θὰ εἶχεν εἰς τὴν πρώτην σελίδα τὴν φωτο-

γραφίαν του. Ἐν τούτοις εἰς τὸ Εὐαγγέλιον αὐτὸ δὲν ἐμπορεῖτε νὰ ἀνακαλύψητε πουθενὰ τὸ ὄνομα τοῦ Λουκᾶ. Ἔγραψε δύο βιβλία καὶ εἰς κανὲν ἐκ τῶν δύο δὲν εὑρίσκεται τὸ ὄνομά του. Ὁ Ἰωάννης κρύπτει τὸν ἑαυτόν του πάντοτε ὀπίσω ἀπὸ τὴν φρᾶσιν «ὁ μαθητὴς τὸν ὁποῖον ἠγάπα ὁ Ἰησοῦς». Κανεὶς ἀπὸ τοὺς τέσσαρας ἀνθρώπους, τοὺς ὁποίους ἡ ἱστορία καὶ ἡ παράδοσις φέρει ὡς συγγραφεῖς τῶν Εὐαγγελίων, δὲν ἐγείρει τὴν ἀξίωσιν τῆς ἀναγνωρίσεώς του ὡς συγγραφέως.

Ἐπιθυμῶ κ᾿ ἐγὼ νὰ ἔχω τὸ αὐτὸ πνεῦμα, ὥστε νὰ ἐμπορῶ νὰ μένω ἀφανὴς —νὰ κρύπτω τὸν ἑαυτόν μου. Ἡ μόνη ἐλπίς μας εἶναι νὰ πληρωθῶμεν μὲ τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ, καὶ τοῦτο θὰ γίνῃ μόνον ἐφ᾿ ὅσον θὰ προοδεύωμεν εἰς τὴν πραότητα καὶ τὴν ταπεινοφροσύνην.

[Ἀπὸ τὸ βιβλίον «Νικηφόρος Ζωὴ» τοῦ D. L. Moody] ***Μ. Κυριακάκης.***

Ο ΒΙΟΣ ΚΑΙ ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΤΟΥ ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΠΑΥΛΟΥ

[συνέχεια]

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Θ΄.

Σαῦλος ὁ ἱεραπόστολος.

Τὸ βιβλίον τῶν Πράξεων τῶν Ἀποστόλων, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ περιεχομένου του, διαιρεῖται εἰς δύο μέρη. Τὸ πρῶτον, ἀπαρτιζόμενον ἐκ τῶν κεφαλαίων $1^{ου}$ ἕως $12^{ου}$, πραγματεύεται κυρίως τὰ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν τῶν Ἱεροσολύμων καὶ τῆς Ἰουδαίας, μὲ τὸν ἀπόστολον Πέτρον ὡς κεντρικὴν καὶ προέχουσαν μορφήν. Τὸ δεύτερον μέρος, ὅπερ ἀρχίζει ἀπὸ τοῦ $13^{ου}$ κεφαλαίου, ἐξιστορεῖ ἀποκλειστικῶς τὴν ἱεραποστολικὴν δρᾶσιν τοῦ ἀποστόλου Παύλου.

Ἡ ἱστορία αὕτη τοῦ δευτέρου τμήματος ἀρχίζει ἀποτόμως. «Ἦσαν δέ τινες ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ τὴν οὖσαν ἐκκλησίαν προφῆται καὶ διδάσκαλοι (1), ὅ τε Βαρνάβας καὶ Συμεὼν ὁ καλούμενος Νίγερ καὶ Λούκιος ὁ Κυρηναῖος καὶ Μαναὴν ὁ συνανατραφεὶς μετὰ Ἡρώδου τοῦ τετράρχου καὶ ὁ Σαῦλος». Οὗτοι ἦσαν ***οἱ πνευματικοὶ προεστῶτες*** τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἀντιοχείας, καταγινόμενοι εἰς τὸ κήρυγμα πρὸς τοὺς ἔξω καὶ εἰς τὴν στήριξιν τῶν ἐντὸς τῆς ἐκκλησίας. Εἰς αὐτούς,

(1) Περὶ τῆς διακρίσεως μεταξὺ «προφητῶν» καὶ «διδασκάλων» ἐν τῇ ἀποστολικῇ Ἐκκλησίᾳ θέλομεν διαλάβει ἐν εἰδικῷ κεφαλαίῳ. Ἐδῶ ἀρκούμεθα εἰς τὸ νὰ ἐξηγήσωμεν ὅτι ἡ ***«προφητεία»*** ἐν τῇ Κ. Διαθήκῃ δὲν φαίνεται ὅτι ἦτο τόσον χάρισμα τοῦ ***προλέγειν τὰ μέλλοντα,*** ὅσον τοῦ ***ἀποκαλύπτειν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.*** Δὲν ὑπάρχει ὅμως ἀμφιβολία ὅτι οἱ «προφῆται» ἐθεωροῦντο ὡς ἀνώτεροι τῶν «διδασκάλων». Καὶ παρατηροῦμεν ὅτι εἰς τὸ ἀνωτέρω χωρίον ὁ μὲν Βαρνάβας ἀναφέρεται πρῶτος κατὰ σειράν, ὁ δὲ Σαῦλος τελευταῖος· Ἐξ οὗ δυνάμεθα νὰ εἰκάσωμεν ὅτι ὁ μὲν Βαρνάβας ἀνῆκε τότε εἰς τὴν χορείαν τῶν «προφητῶν», ὁ δὲ Σαῦλος εἰς τὴν τῶν «διδασκάλων». Περὶ τῶν τριῶν ἄλλων, τῶν ὡς ἄνω κατονομαζομένων, οὐδὲν γνωρίζομεν.

καθ' ἣν ὥραν ἦσαν συνηθροισμένοι πρὸς προσευχὴν μετὰ νηστείας, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον ἐλάλησε (κατὰ ποῖον ἀκριβῶς τρόπον ἀγνοοῦμεν) καὶ ἔδωκεν ὁδηγίας περὶ ὀργανώσεως ἔργου ἱεραποστολικοῦ εἰδικῶς διὰ τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον (1). Μὲ τὴν εἰδικὴν ταύτην Θείαν ὑπόδειξιν οἱ λοιποὶ προεστῶτες τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας ἔσπευσαν νὰ συμμορφωθῶσι καὶ «ἀφοῦ ἐνήστευσαν καὶ προσηυχήθησαν καὶ ἐπέθεσαν ἐπ' αὐτοὺς τὰς χεῖρας (2), ἐξαπέστειλαν (τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον). Οὗτοι λοιπὸν ἐκπεμφθέντες ὑπὸ τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου, κατέβησαν εἰς τὴν Σελεύκειαν καὶ ἐκεῖθεν ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ ἐλθόντες εἰς Σαλαμῖνα, ἐκήρυττον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων» (ιγ'. 1—5).

Αὕτη ἦτο ***ἡ πρώτη ἱεραποστολὴ*** τῆς ὠργανωμένης Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας, ἡ πρώτη ἐπίσημος προσπάθεια πρὸς ἐκτέλεσιν τῆς ἐντολῆς τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ: «***Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα, κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει***» (Μάρκ. ιϛ'. 15).

Ὁ Ἐθνικὸς κόσμος, εἰς τὸν ὁποῖον ἐξήρχοντο ἤδη οἱ πρῶτοι οὗτοι ἱεραπόστολοι τοῦ Χριστοῦ ὡς «πρόβατα ἐν μέσῳ λύκων», ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ***εἰς τὸ ἀπόγαιον τῆς ἠθικῆς καταπτώσεως καὶ σήψεως.*** Τὸ ἀπέραντον κράτος, ὅπερ ἐκάλυπτεν ὅλον σχεδὸν τὸν τότε γνωστὸν κόσμον, εἶχε τὸν λεγόμενον Ἑλληνο-ρωμαϊκὸν πολιτισμόν· ἀλλ' ἡ μὲν Ἑλλὰς ἦτο ὑπόδουλος, ἡ δὲ Ρώμη ἐξηχρειωμένη. Ἡ Ἑλλὰς εἶχε χάσει τὴν προτέραν μεγαλοφυΐαν καὶ διατηρήσει μόνον τὴν ὑπουλότητα. Ἡ Ρώμη εἶχεν ἀποβάλει τὴν προτέραν αὐστηρὰν λιτότητα καὶ διατηρήσει μόνον τὴν βαναυσότητα. Τὸ δριμύτατον κατηγορητήριον, ὅπερ ὁ Παῦλος ἀπαγγέλλει κατὰ τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ ἐν τῷ α'. κεφαλαίῳ τῆς Πρὸς Ρωμαίους

---

(1) «Λειτουργούντων δὲ αὐτῶν τῷ Κυρίῳ καὶ νηστευόντων, εἶπε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιον: Ἀφορίσατε δή μοι τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον εἰς τὸ ἔργον, ὃ προσκέκλημαι αὐτούς». Οἱ Ρωμαιοκαθολικοὶ ἑρμηνευταὶ ἐξηγοῦσι τὸ «λειτουργούντων» τοῦτο ὡς σημαῖνον «τελούντων τὴν λειτουργίαν», ἤτοι, ***τὴν ἀναίμακτον θυσίαν.*** Εἶναι ὅμως βέβαιον ὅτι ὁ Ἀποστολικὸς καὶ Μεταποστολικὸς αἰὼν τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἠγνόει θυσίας ἢ θύτας ἢ ἱερεῖς· ταῦτα ἦσαν νεωτερισμοὶ μεταγενέστεροι. Ὁ Χρυσόστομος ἐξηγεῖ τὸ «λειτουργούντων» μὲ τὸ «κηρυττόντων» (Ὁμιλ. κζ'.). Ἐπίσης καὶ ἡ Βουλγάτα (ἡ Λατινικὴ μετάφρασις τῆς Ἁγ. Γραφῆς, ἣν ἐξεπόνησεν ὁ Ἱερώνυμος κατὰ τὸν 5ον αἰῶνα) μεταφράζει τὴν λέξιν «λειτουργούντων» διὰ τοῦ «ὑπηρετούντων» (ministrantibus). Ἐξ ἄλλου, φαίνεται ὅτι ἡ συγκέντρωσις τῶν προεστώτων τῆς ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, καθ' ἣν ἐδόθη ἡ ὡς ἄνω Θεία ἐντολή, ἦτο πρὸς προσευχὴν καὶ σύσκεψιν ἐπὶ ζητημάτων ἀφορώντων τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου. Διότι τὸ κείμενον λέγει: «Ἀφορίσατε δή», τὸ δὲ ***δὴ*** ἐκεῖνο ὑποδηλοῖ ***ἀπάντησιν*** πρὸς κάτι, ὅπερ προηγήθη. Συμπεραίνομεν ὅθεν ὅτι κατὰ τὴν εἰρημένην σύσκεψιν εἶχε ζητηθῆ διὰ προσευχῆς ἡ ὁδηγία τοῦ Ἁγ. Πνεύματος ἐπί τινος ζητήματος· καὶ τὸ Πνεῦμα εἰς ἀπάντησιν εἶπε: «Χωρίσατε ***λοιπὸν*** (ἤ, ***τώρα***) εἰς ἐμὲ τὸν Βαρνάβαν καὶ τὸν Σαῦλον», κτλ.

(2) Ἡ χειροθεσία αὕτη ἔχει τοῦτο τὸ ἀξιοπαρατήρητον ὅτι ἐγένετο εἰς ἐργάτας τῆς Ἐκκλησίας δοκίμους ἤδη, ἐργαζομένους ἀπὸ πολλοῦ καὶ διακεκριμένους, ὑπ' ἄλλων συναδέλφων των, περὶ ὧν οὐδὲν τὸ ἐξαιρετικὸν γνωρίζομεν, πάντως δὲ ***οὐχὶ ἀνωτέρων των.*** Τοῦτο εἶναι σαφὴς ἔνδειξις ὅτι εἰς τὴν Ἀποστολικὴν ὀργάνωσιν ἡ χειροθεσία (ἤτοι, ἡ εἰσαγωγὴ εἰς ὑπούργημά τι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ) ἐγίνετο ***ὑπὸ ἴσων εἰς ἴσους,*** οὐχὶ ὑπὸ ἀνωτέρων εἰς κατωτέρους, ὡς βραδύτερον ἐθεσπίσθη.

ἐπιστολῆς, οὐδεμίαν ἐπιδέχεται ἀντίρρησιν. Ὁ Ἰωάννης εἰς τὴν Ἀποκάλυψιν (ιζ'. 1—5) συμβολίζει τὴν Ρώμην ὡς τὴν «πόρνην τὴν μεγάλην, τὴν μητέρα τῶν πορνῶν καὶ τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς». Ἀλλὰ κατὰ τὴν αὐτὴν περίπου ἐποχὴν καὶ ὁ Στωϊκὸς φιλόσοφος Σενέκας περιγράφει τὴν πρωτεύουσαν τοῦ κόσμου ὡς καταβόθραν ἀνομίας, καὶ ὁ Ρωμαῖος σατιρικὸς ποιητὴς Ἰουβενάλις ὡς ὀχετὸν βρωμερόν, εἰς τὸν ὁποῖον διωχετεύοντο τὰ βδελύγματα τῆς Ἀχαΐας, τῆς Συρίας καὶ τῆς Αἰγύπτου. Πᾶν θρησκευτικὸν αἴσθημα εἶχεν ἐκφυλισθῆ εἰς αἰσχροτάτην εἰδωλολατρείαν καὶ μωροτάτην δεισιδαιμονίαν, ὁποίαν ἡ ἀνθρωπίνη ἱστορία δὲν ἀναφέρει οὔτε προηγουμένως οὔτε μεταγενεστέρως. «Φάσκοντες εἶναι σοφοί, ἐμωράνθησαν καὶ ἤλλαξαν τὴν δόξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ ἐν ὁμοιώματι εἰκόνος φθαρτοῦ ἀνθρώπου καὶ πετεινῶν καὶ τετραπόδων καὶ ἑρπετῶν ... ἐματαιώθησαν ἐν τοῖς διαλογισμοῖς αὐτῶν καὶ ἐσκοτίσθη ἡ ἀσύνετος αὐτῶν καρδία» (Ρωμ. α'. 18—32). Οἱ μόνοι ἀντιδρῶντες κατὰ τοῦ ρεύματος τούτου τῆς ἐξαχρειώσεως ἦσαν οἱ Στωϊκοί, ἀλλὰ καὶ αὐτῶν ἡ αὐστηρότης καὶ ἀπάθεια ἦτο ἄψυχος καὶ ἀνίσχυρος—μία φωνὴ ματαίως καὶ ἀσθενῶς διαμαρτυρομένη ἐντὸς τοῦ ἠθικοῦ καὶ πνευματικοῦ τούτου κυκεῶνος.

Τοιαύτη ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ κόσμου, τὴν ὁποίαν ἐξῆλθον νὰ θεραπεύσωσιν οἱ δύο ἱεραπόστολοι τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀντιοχέων — δύο Ἑβραῖοι γνωστοὶ μὲν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν των πατρίδα, ἀλλ' ἄγνωστοι καὶ ἄσημοι πέρα τῶν στενῶν ὁρίων αὐτῆς, ἀντιπρόσωποι δὲ καὶ κήρυκες μιᾶς νέας θρησκείας ***μισητῆς εἰς Ἰουδαίους τε καὶ Ἐθνικούς.*** Εἰς μὲν τοὺς Ἰουδαίους οἱ «Ναζωραῖοι» ἦσαν μισητότεροι καὶ αὐτῶν τῶν ἀλλοφύλων εἰδωλολατρῶν, διότι τοὺς ἐθεώρουν ὡς ἀποστάτας καὶ βλασφήμους, ἀρνησιθρήσκους καὶ ἀρνησιπάτριδας, προδότας τῆς τε ἐθνικῆς θρησκείας καὶ τῆς ἐθνικῆς ἰδέας τοῦ Ἰσραήλ. Τὸ κήρυγμα τῶν Χριστιανῶν ἱεραποστόλων πρὸς τοὺς Ἰουδαίους ἀπῄτει παρὰ τούτων νὰ παραδεχθῶσι τρία τινα ἀνατρεπτικὰ τῶν τε θρησκευτικῶν των πεποιθήσεων καὶ τῆς ἐθνικῆς των ὑπερηφανίας. Ἵνα ὁ Ἰουδαῖος γίνῃ Χριστιανός ἔπρεπεν ἐν πρώτοις νὰ παραδεχθῇ ὅτι αἱ μέχρι τότε περὶ Μεσσίου ἰδέαι του ἦσαν σαρκικαὶ καὶ ἐσφαλμέναι καὶ ὅτι ὁ Μεσσίας, ὁ ἀναμενόμενος ἀπὸ 2000 ἐτῶν, ἦλθε καὶ ἀπερρίφθη ὑπὸ τοῦ «περιουσίου λαοῦ», ὅστις Τὸν ἐσταύρωσεν ὡς κακοῦργον καὶ οὕτω συνεπλήρωσε τὴν ἐνοχήν, τὴν ὁποίαν εἶχον ἐπισωρεύσει οἱ πατέρες του διὰ τοῦ φόνου τῶν προφητῶν. ***Δεύτερον,*** ἔπρεπε νὰ παραδεχθῇ ὅτι ὄχι μόνον αἱ «παραδόσεις τῶν πατέρων», ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ Νόμος (ὃν ἐπίστευεν ὡς δοθέντα ἀπ' εὐθείας ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐκ τοῦ πυρὸς καὶ τῆς ὁμίχλης τοῦ ὄρους Σινᾶ) ἤδη παρεμερίζετο καὶ ἀντικαθίστατο ὑπὸ τῆς ὑψηλοτέρας καὶ πνευματικωτέρας ἀποκαλύψεως τοῦ σταυρωθέντος τούτου Μεσσίου. Καὶ ***τρίτον,*** ἔπρεπε νὰ παραιτηθῇ τῶν πρὸς τὸν Ἀβραὰμ καὶ τοὺς πατριάρχας Θείων ἐπαγγελιῶν καὶ τῆς προνομιούχου θέσεώς του, τῆς θρησκευτικῆς του ἀποκλειστικότητος καὶ ὑπερηφανίας, δυνάμει τῆς ὁποίας ἐθεώρει τὸν μὲν Θεὸν ὡς «προσωπολήπτην», ἑαυτὸν δὲ ὡς τὸν ἰδιαίτερον εὐνοούμενον Αὐτοῦ. Εἰς τὸ ὡς ἄνω ἀσυμβίβαστον καὶ μισητὸν τῆς νέας θρησκείας, προσετίθετο διὰ τὸν πατριώτην Ἰουδαῖον καὶ ὁ φόβος ὅτι διὰ τῆς ἐπικρατήσεως αὐτῆς ***θὰ διεσπᾶτο ἡ «ἐθνικὴ ἑνότης» τοῦ Ἰσραήλ,*** καθ' ἣν στιγμὴν οὗτος ἐπάλαιεν ἀπεγνωσμένον ἀγῶνα ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς του ὑπάρξεως.

Εἰς τοὺς ***Ἐθνικοὺς*** ὁ Χριστιανὸς ἦτο μισητὸς πρωτίστως διότι τὸν ἐθεώρουν ὡς Ἰουδαῖον. Τὸ δὲ κατὰ τῶν Ἰουδαίων μῖσος τῶν Ἐθνικῶν ἐδιπλασιάζετο κατὰ τῶν Χριστιανῶν. Κατὰ τὸν πρῶτον αἰῶνα τοῦ Χριστιανισμοῦ οἱ Ἐθνικοὶ οὐδόλως διέκριναν μεταξὺ Ἰουδαίου καὶ Χριστιανοῦ. Δι᾿ αὐτοὺς ὁ Χριστιανὸς ἦτο νέον εἶδος Ἰουδαίου θρασυτέρου, δεισιδαιμονεστέρου καὶ ἐπικινδυνωτέρου τῶν ἄλλων Ἰουδαίων, ὅστις εἰς ὅλας τὰς ἄλλας του παρακρούσεις προσέθετε καὶ τὴν μωρίαν τοῦ νὰ λατρεύῃ ἕνα σταυρωθέντα κακοποιόν. Τὸ μῖσος καὶ τὴν παρεξήγησιν ταύτην τῶν Ἐθνικῶν ἀπέναντι τῶν Χριστιανῶν εὑρίσκομεν ζωηρῶς ἐζωγραφισμένην εἰς τὰ συγγράμματα τῶν δοκιμωτέρων Λατίνων συγγραφέων, ὡς τοῦ Σουετωνίου, τοῦ Τακίτου καὶ τοῦ Πλινίου, οἵτινες ἀποκαλοῦσι τὴν Χριστιανικὴν πίστιν «φθοροποιόν, ὀλεθρίαν, διεστραμμένην καὶ κακοήθη».

Ὑπὸ τοιαύτας συνθήκας ἐξῆλθεν ὁ Χριστιανισμὸς πρὸς κατάκτησιν τοῦ κόσμου—«εἰς μὲν τοὺς Ἰουδαίους ***σκάνδαλον,*** εἰς δὲ τοὺς Ἕλληνας ***μωρία».***

ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι΄.

Ἡ πρώτη ἱεραποστολικὴ περιοδεία.

Λαβόντες τὴν ἱεραποστολικὴν ἐντολὴν τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ τῆς Ἐκκλησίας τῶν Ἀντιοχέων, ὁ Βαρνάβας καὶ ὁ Σαῦλος, ὡς μᾶς λέγει ὁ Λουκᾶς, «κατῆλθον εἰς τὴν Σελεύκειαν, ἐκεῖθεν δὲ ἀπέπλευσαν εἰς τὴν Κύπρον, καὶ γενόμενοι ἐν Σαλαμῖνι, κατήγγελλον τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ ἐν ταῖς συναγωγαῖς τῶν Ἰουδαίων, εἶχον δὲ καὶ Ἰωάννην ὑπηρέτην» (1).

Ἡ Σελεύκεια ἦτο τὸ ἐπίνειον τῆς Ἀντιοχείας καὶ ἔκειτο παρὰ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Ὀρόντου ποταμοῦ, ὅστις ἦτο πλωτός, οὕτως ὥστε τὰ πλοῖα ἠδύναντο νὰ τὸν ἀναπλεύσωσι μέχρι τῆς πρωτευούσης. Ἐκ Σελευκείας διεκρίνοντο τὰ ὄρη τῆς ἀπέναντι κειμένης Κύπρου, ὁ δὲ πλοῦς ἐκ Σελευκείας εἰς Σαλαμῖνα μὲ οὔριον ἄνεμον ἦτο μόλις ὀλίγων ὡρῶν.

Δὲν εἶναι δύσκολον νὰ ἐννοήσωμεν διατί οἱ δύο πρῶτοι Χριστιανοὶ ἱεραπόστολοι ἐξέλεξαν τὴν ***Κύπρον*** ὡς πρῶτον σταθμὸν τῆς περιοδείας των. Ἐκτὸς τοῦ ὅτι αὕτη ἦτο ἡ πατρὶς τοῦ ἑνὸς ἐξ αὐτῶν, ἐκτὸς τοῦ ὅτι ἔκειτο ἐγγύτατα πρὸς τὴν Ἀντιόχειαν καὶ εὑρίσκετο εἰς ζωηρὰν ἐμπορικὴν ἐπικοινωνίαν μὲ τὴν Συριακὴν μεγαλούπολιν, ἡ Κύπρος ἦτο καὶ σπουδαῖον κέντρον τῶν Ἰουδαίων τῆς Ἑλληνι-

(1) Πράξ. ιγ΄. 4, 5. Ὁ Ἰωάννης οὗτος, «ὁ ἐπικαλούμενος Μάρκος» (Πράξ. ιβ΄. 12) εἶναι, κατὰ τὴν ἐκκλ. παράδοσιν, ὁ ὕστερον Εὐαγγελιστὴς Μάρκος. Ὑπό τινων ἑρμηνευτῶν θεωρεῖται ὡς πιθανὸν ὅτι αὐτὸς ἦτο ὁ ἀνώνυμος νεανίσκος, ὃν ὁ ἴδιος περιγράφει ὡς ἀκολουθήσαντα τὸν Χριστὸν κατὰ τὴν νύκτα τῆς παραδόσεως Αὐτοῦ (Μάρκ. ιδ΄. 51). Εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μητρός του Μαρίας ἐν Ἱερουσαλὴμ ἐσύχναζον οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ πιστοί. Ἦτο «ἀνεψιὸς» τοῦ Βαρνάβα (Κολοσσ. δ΄. 10), ἐξ οὗ συμπεραίνομεν ὅτι ἦτο καὶ αὐτός, ὡς ὁ Βαρνάβας, Ἑλληνιστὴς (δηλ. Ἑλληνόφωνος Ἰουδαῖος) καὶ Κύπριος τὴν πατρίδα. Δι᾿ ὅλους τούτους τοὺς λόγους ἦτο φυσικὸν νὰ συνοδεύσῃ τὸν θεῖόν του καὶ τὸν Σαῦλον, προκειμένου νὰ ἐπισκεφθῶσι τὴν Κύπρον.

στικῆς Διασπορᾶς, μεταξὺ τῶν ὁποίων εἶχεν ἤδη ριζοβολήσει τὸ Εὐαγγέλιον (Πράξ. δ΄. 36, ια΄. 19, 20, κα΄. 16). Ὁ δὲ Βαρνάβας καὶ ὁ Σαῦλος, τῶν ὁποίων ἡ ἀποστολὴ ἦτο κυρίως πρὸς τοὺς Ἐθνικούς, ἀναμφιβόλως ἔκρινον ὅτι τὸ ἔργον των ἐν Κύπρῳ μεγάλως θὰ ὑπεβοηθεῖτο ὑπὸ τῶν προσηλύτων τούτων, διὰ μέσου δὲ τῶν Ἑλληνιστῶν Ἰουδαίων θὰ ἠδύναντο εὐκολώτερον νὰ πλησιάσωσι τοὺς Ἐθνικοὺς Ἕλληνας.

Διὰ τοῦτο ἡ πρώτη αὐτῶν εὐαγγελιστικὴ προσπάθεια ἐγένετο μεταξὺ τῶν ἐν Σαλαμῖνι συναγωγῶν (¹). Πόσον καιρὸν ἔμειναν εἰς τὴν πόλιν ἐκείνην καὶ ποῖοι ἦσαν οἱ καρποὶ τοῦ κηρύγματός των ἐκεῖ, δὲν ἀναφέρουσι τὰ Ἀποστολικὰ χρονικά. Πάντως ἐκεῖθεν ἐκκινήσαντες διέτρεξαν ὁλόκληρον τὴν νῆσον μέχρι τῆς Πάφου, ἥτις ἦτο τότε ἡ «μητρόπολις», ἤτοι, ἡ πρωτεύουσα, ἡ ἕδρα τοῦ Ρωμαίου διοικητοῦ, τοῦ ἀνθυπάτου Σεργίου Παύλου.

Ὁ Ρωμαῖος οὗτος ἄρχων χαρακτηρίζεται ὑπὸ τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως ὡς «ἀνὴρ συνετός», ἐμφανίζεται δὲ ὡς ἄνθρωπος ἐνδιαφερόμενος διὰ τὰ πνευματικὰ πράγματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἐζήτει ὁποθενδήποτε φῶς. Τοῦτο προκύπτει ἀφ' ἑνὸς ἐκ τοῦ ὅτι εἶχε παρ' ἑαυτῷ ἕνα «μάγον ψευδοπροφήτην Ἰουδαῖον», ὀνόματι Βαρ-ιησοῦν ἢ Ἐλύμαν (²). Ἦτο ἄλλως τε συνήθεια τότε παρὰ τοῖς πλουσίοις Ρωμαίοις καὶ ἐν Ρώμῃ καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις νὰ ἔχωσιν εἰς τὴν ἀκολουθίαν των «σοφούς», ποιητάς, μουσικούς, μάγους καὶ ἐπαοιδούς. Μὲ τὴν κατάπτωσιν τῆς Ἐθνικῆς θρησκείας καὶ τὴν χρεωκοπίαν τῆς φιλοσοφίας, ὁ Ἐθνικὸς κόσμος εἶχε καταληφθῆ ὑπὸ ἀπεριορίστου δεισιδαιμονίας (³). Ἀλλ' ὁ Σέργιος Παῦλος δὲν φαίνεται ὅτι ἦτο ἀνὴρ δεισιδαίμων· εἶχε μᾶλλον πνεῦμα ἐρευνητικόν, ἐξετάζων πᾶσαν διδασκαλίαν πρὸς ἀνεύρεσιν τῆς ἀληθείας. Διὰ τοῦτο, ἂν καὶ εἶχε παρ' ἑαυτῷ τὸν Ἰουδαῖον ψευδοπροφήτην, μόλις ἔμαθε τὴν ἄφιξιν τοῦ Βαρνάβα καὶ τοῦ Σαύλου, «προσκαλεσάμενος αὐτούς, ἐπεζήτησεν ἀκοῦσαι τὸν λόγον τοῦ Θεοῦ», τὸν ὁποῖον αὐτοὶ ἐκήρυττον. Κατὰ τὴν ἐμφάνισιν τῶν δύο Χριστιανῶν ἱεραποστόλων ἐνώπιον τοῦ ἀνθυπάτου καὶ τὴν ὑπ' αὐτῶν ἔκθεσιν τῆς Εὐαγγελικῆς ἀληθείας ἦτο παρὼν καὶ ὁ μάγος Ἐλύμας, ὅστις καὶ ἀντέστη εἰς αὐτούς, ἀντικρούων τὰ λεγόμενα ὑπ' αὐτῶν καὶ «ζητῶν διαστρέψαι τὸν ἀνθύπατον ἀπὸ τῆς πίστεως». Ὅπως δὲ

(¹) Πόσον πολυάριθμοι ἦσαν τότε καὶ βραδύτερον οἱ Ἰουδαῖοι ἐν Σαλαμίνι καὶ ἀνὰ τὴν Κύπρον γενικῶς, καταφαίνεται ἐκ τῆς ἐπαναστάσεώς των ἐπὶ Τραϊανοῦ (115 μ. Χρ.) ὅτε ἔσφαξαν 240,000 ἐκ τῶν Ἐθνικῶν κατοίκων τῆς νήσου, ἡ δὲ πολυάνθρωπος Σαλαμὶς ἠρημώθη.

(²) ***Βαρ-ιησοῦς*** ἦτο ὄνομα Ἰουδαϊκόν, ***Ἐλύμας*** προσωνυμία Ἀραβική, σημαίνουσα «σοφός».

(³) Εἰς τὴν Ρώμην εἶχον συρρεύσει ἐξ ὅλης τῆς Ἀνατολῆς Χαλδαῖοι ἀστρολόγοι καὶ «μαθηματικοί», Σύριοι μουσικοὶ καὶ φαρμακοπῶλαι, Μικρασιᾶται μάντεις, Αἰγύπτιοι μάγοι καὶ ἐπαοιδοί, κτλ. Ὄχι μόνον αἱ λαϊκαὶ μᾶζαι, ἀλλὰ καὶ τὰ ἀνώτατα στρώματα τῆς κοινωνίας καὶ αὐτοὶ οἱ αὐτοκράτορες, κατείχοντο ὑπὸ τοσαύτης τυφλῆς καὶ παιδαριώδους δεισιδαιμονίας, ὥστε νὰ γίνωνται εὔκολα θύματα τῶν ἀλλοφύλων τούτων τυχοδιωκτῶν. Οἱ δὲ Ρωμαῖοι σατιρικοὶ ποιηταὶ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης, ὡς καὶ βραδύτερον ὁ Ἕλλην Λουκιανός, δριμύτατα καυτηριάζουν τὴν ἀπίστευτον ταύτην ἠθικὴν κατάπτωσιν τῆς κοινωνίας. Ὁ Ἰουβενάλις μάλιστα μᾶς παρουσιάζει τὴν εἰκόνα τοῦ αὐτοκράτορος Τιβερίου, καθημένου ἐπὶ τῆς βραχώδους νησίδος Καπρέας καὶ περιστοιχιζομένου ὑπὸ «σμήνους Χαλδαίων».

ἄλλοτε ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἀαρὼν ἐνώπιον τοῦ Φαραὼ κατέβαλον τὴν ἀντιλογίαν τῶν Αἰγυπτίων μάγων, οὕτω καὶ τώρα ὁ Σαῦλος, «***ὁ καὶ Παῦλος***», ἐνώπιον τοῦ Ρωμαίου διοικητοῦ, «πλησθεὶς Πνεύματος Ἁγίου», ὤρθωσε τὸ ἠθικόν του ἀνάστημα ἀπέναντι τοῦ ἐλεεινοῦ ψευδοπροφήτου· καὶ ἀφοῦ τὸν ἤλεγξε δριμέως ὡς ἀγύρτην καὶ διαστροφέα τῆς ἀληθείας, «υἱὸν διαβόλου καὶ ἐχθρὸν πάσης δικαιοσύνης», ἀπήγγειλε κατ' αὐτοῦ Θείαν τιμωρίαν, ἥτις καὶ εὐθὺς ἐπραγματοποιήθη, διότι ὁ Ἐλύμας ἐκεῖ παραχρῆμα ἐτυφλώθη καὶ περιστρεφόμενος ἐζήτει χειραγωγούς. «Τότε ἰδὼν ὁ ἀνθύπατος τὸ γεγονὸς ἐπίστευσεν, ἐκπλησσόμενος ἐπὶ τῇ διδαχῇ τοῦ Κυρίου» (Πράξ. ιγ΄. 7—12).

Ἀπὸ τοῦ σημείου τούτου τῆς Ἀποστολικῆς ἱστορίας καὶ ἐφεξῆς ***προέχει πλέον ἡ μεγάλη μορφὴ τοῦ Παύλου.*** Ἕως ἐδῶ ὁσάκις ἀναφέρει ὁ Λουκᾶς τοὺς δύο ἱεραποστόλους ὁμοῦ, προηγεῖται τὸ ὄνομα τοῦ Βαρνάβα καὶ ἕπεται τὸ ὄνομα τοῦ Σαύλου. Ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ ὁ Βαρνάβας, ὁσάκις ἀναφέρεται τὸ ὄνομά του, τίθεται ἐν δευτέρᾳ μοίρᾳ, ὁ δὲ μέγας Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν καταλαμβάνει τὴν κεντρικὴν θέσιν ἐπὶ τῆς Ἀποστολικῆς σκηνῆς.

Ταυτοχρόνως ἀλλάσσει ἀποτόμως ὄνομα. Τοῦ λοιποῦ ἀποβάλλει ἐντελῶς τὸ Ἰουδαϊκόν του ὄνομα καὶ εἶναι γνωστὸς ὑπὸ ***ὄνομα Ἐθνικόν.*** Ὅπως ὁ Ἄβραμ μετονομάζεται εἰς Ἀβραάμ, ὅτε ὁ Θεὸς τῷ ὑπεσχέθη ὅτι θὰ γίνῃ «πατὴρ πλήθους ἐθνῶν» (Γεν. ιζ΄. 5), ὅπως ὁ Σίμων γίνεται Πέτρος, ὅτε ἔδωκε τὴν ὁμολογίαν ἐκείνην, ἐφ' ἧς ὁ Κύριος ἐδήλωσεν ὅτι ἤθελεν οἰκοδομήσει τὴν Ἑαυτοῦ ἐκκλησίαν, οὕτω καὶ ὁ Σαῦλος μετονομάζεται ὑπὸ τοῦ Λουκᾶ εἰς ***Παῦλον*** τὸ πρῶτον κατὰ τὴν πρώτην αὐτοῦ σημαντικὴν νίκην ἐναντίον τοῦ Ἐθνισμοῦ.

Ἐπὶ τῆς ἀποτόμου ταύτης μετονομασίας τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου πλεῖσται ὅσαι γνῶμαι ἐξηνέχθησαν. Ὁ ***Ἱερώνυμος*** διατυπώνει τὴν γνώμην ὅτι, ὅπως ὁ Σκιπίων ἔλαβε τὸ ἐπώνυμον «Ἀφρικανὸς» μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Ἀφρικῆς, καὶ ὁ Μέτελλος τὸ ἐπώνυμον «Κρητικὸς» ἐκ τῆς κατακτήσεως τῆς Κρήτης, οὕτω καὶ ὁ Σαῦλος προσέλαβε τὸ ὄνομα «Παῦλος» ὡς τρόπαιον τῆς νίκης του ἐν τῇ μεταστροφῇ τοῦ ἀνθυπάτου Σεργίου Παύλου πρὸς τὸν Χριστόν. Ὁ ***Αὐγουστῖνος*** ἐξηγεῖ τὸ ἐπώνυμον «Παῦλος» (ὅπερ λατινιστὶ σημαίνει «μικρὸς») ὡς προσληφθὲν ὑπὸ τοῦ Σαύλου εἰς ἔνδειξιν ταπεινοφροσύνης· ὁ Ἀπόστολος τοῦτ' ἔστιν ἠθέλησε νὰ ἀποβάλῃ τὸ ὄνομα, ὅπερ ἕως τότε ἔφερε, τοῦ ἀλαζόνος καὶ ἐμπαθοῦς πρώτου βασιλέως τοῦ Ἰσραήλ, καὶ νὰ προσλάβῃ ἄλλο ὄνομα ἐμφαῖνον τὴν μεταμέλειαν καὶ ταπεινοφροσύνην του ἐν Χριστῷ, ἣν ἐκφράζει καὶ εἴς τινα χωρία τῶν ἐπιστολῶν του, ἀποκαλῶν ἑαυτὸν «ἐλάχιστον τῶν ἀποστόλων» (Α΄. Κορινθ. ιε΄. 9) καὶ «ἐλαχιστότερον πάντων τῶν ἁγίων» (Ἐφεσ. γ΄. 8). Ἄλλοι ἑρμηνευταὶ ἀπεφάνθησαν ὅτι τὸ «Παῦλος» ἦτο τὸ Λατινικὸν ἰσοδύναμον (!) τοῦ Ἑβραϊκοῦ «Σαῦλος» καὶ ὅτι ὁ Ἀπόστολος διὰ τῆς μετονομασίας ταύτης ἠθέλησε νὰ διαπιστώσῃ ὅτι ἀπέβαλε πλέον τὸν Ἰουδαϊσμόν του καὶ ἔγεινεν ὁ φίλος καὶ διδάσκαλος τῶν Ἐθνικῶν. Οὐδεμία ὅμως τῶν γνωμῶν τούτων παρέχει ἱκανοποιητικὴν ἐξήγησιν τοῦ πράγματος, στηρίζονται δὲ πᾶσαι ἐπὶ τῆς προϋποθέσεως ὅτι ὁ Ἀπόστολος μέχρι τῆς στιγμῆς ἐκείνης δὲν εἶχε τὸ ὄνομα «Παῦλος».

Ἀλλ' ἐν πρώτοις, ἐξ αὐτῆς τῆς φράσεως τοῦ Λουκᾶ «Σαῦλος, ὁ καὶ Παῦλος»

ὑποδηλοῦται ὅτι ὁ Ἀπόστολος εἶχεν ἀνέκαθεν καὶ τὰ δύο ὀνόματα· διότι εἶναι πιθανώτατον ὅτι τὸ ἐπώνυμον «Παῦλος» εἶχεν ὡς Ρωμαῖος πολίτης καὶ μάλιστα ὡς ἐκ γενετῆς τοιοῦτος. Ὁ πατήρ του ἦτο Ρωμαῖος πολίτης κατὰ τὴν γέννησιν τοῦ Σαύλου. Ἡ πολιτογράφησις τότε ἀπεκτᾶτο εἴτε «ἀντὶ πολλῶν χρημάτων» (Πράξ. κβ'. 28) εἴτε διὰ χειραφετήσεως εἴτε διὰ τῆς προστασίας ἰσχυροῦ τινος πάτρωνος Ρωμαίου. Εἶναι δὲ πιθανὸν ὅτι ὁ πατὴρ τοῦ Ἀποστόλου, λαβὼν τὴν πολιτογράφησιν τῇ μεσολαβήσει Ρωμαίου τινος φέροντος τὸ ἐπώνυμον «Παῦλος» (¹), προσέλαβε καὶ αὐτὸς τὸ ἐπώνυμον τοῦτο εἰς ἔνδειξιν τιμῆς πρὸς τὸν προστάτην του, ἀκριβῶς ὅπως ὁ Ἰουδαῖος ἱστορικὸς καὶ πατριώτης Ἰώσηπος (σχεδὸν σύγχρονος τοῦ Παύλου) προσέλαβε τὸ ὄνομα «Φλάβιος» ἐξ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Φλάβιον Οὐεσπασιανόν. Ἄλλως τε ἡ πρόσληψις Ρωμαϊκῶν ὀνομάτων καὶ ἐπωνύμων παρ' Ἑβραίοις ἦτο κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην συνηθεστάτη. Εἰς αὐτὴν τὴν Κ. Διαθήκην εὑρίσκομεν ἕνα Ἰωάννην, τὸν «ἐπικαλούμενον Μάρκον», ἕνα Συμεών, «τὸν ἐπικαλούμενον Νίγερα», ἕνα Ἰωσὴφ ἐπονομαζόμενον Ἰοῦστον, ἕνα Ἡρώδην Ἀγρίππαν, ἕνα Κρίσπον ἀρχισυνάγωγον, ἕνα Λούκιον, μίαν Πρίσκιλλαν, ἕνα Ἀκύλλαν, μίαν Δρουσίλλην καὶ ἄλλους, πάντας Ἰουδαίους μὲ Ρωμαϊκὰ ὀνόματα ἢ ἐπώνυμα. Ὥστε οὐδὲν μᾶς ἐμποδίζει τοῦ νὰ ὑποθέσωμεν ὅτι ὁ μέγας Ἀπόστολος ἔφερεν ἐκ γενετῆς καὶ τὰ δύο ὀνόματα ***Σαοὺλ*** καὶ ***Παῦλος,*** τὸ μὲν Ἑβραϊκὸν ἐντὸς τοῦ οἰκιακοῦ ἢ φυλετικοῦ του περιβάλλοντος, τὸ δὲ Ρωμαϊκὸν μεταξὺ τῶν Ἐθνικῶν γνωρίμων του (²). Ἄλλως τε ὁ Παῦλος ἀναφέρει καὶ δύο «συγγενεῖς» του μὲ Ρωμαϊκὰ ὀνόματα—τὴν Ἰουνίαν καὶ τὸν Λούκιον (Ρωμ. ιϛ'. 7,21).

Ἀλλ' ἐνῷ ὅλοι οἱ ἀνωτέρω λόγοι καθιστῶσιν ἀπίθανον τὴν γνώμην τοῦ Ἱερωνύμου ὅτι ὁ Ἀπόστολος, μετὰ τὴν μεταστροφὴν τοῦ ἀνθυπάτου Σεργίου Παύλου, προσέλαβε διὰ πρώτην φορὰν τὸ ὄνομα «Παῦλος» εἰς ἀνάμνησιν τῆς

(¹) Τὸ «Παῦλος» παρὰ Ρωμαίοις δὲν ἦτο ὄνομα κύριον (βαπτιστικόν, ὡς λέγομεν σήμερον) οὔτε οἰκογενειακόν, ἀλλ' ***ἐπώνυμον.*** Πᾶς Ρωμαῖος πολίτης εἶχε δύο ὀνόματα—πρῶτον τὸ ἀτομικὸν καὶ δεύτερον τὸ οἰκογενειακόν, ὡς λ. χ. τὰ Μάρκος Βαλέριος, Τίτος Μάνλιος, Λούκιος Καικίλιος, κ. τ. λ. Ὁ ἀριθμὸς τῶν οἰκογενειῶν ἦτο ὡρισμένος, ὥστε πρέπει μᾶλλον νὰ τὰς ὀνομάσωμεν ***γένη*** ἢ ***πατριάς,*** μὲ πολλοὺς κλάδους. Τὸ γεγονὸς τοῦτο καὶ ἄλλοι λόγοι ἠνάγκαζον πολλοὺς Ρωμαίους νὰ προσλαμβάνουν καὶ ***ἐπώνυμα διακριτικά***· τὰ ἐπώνυμα ταῦτα ἀνεφέροντο ἢ εἰς κατόρθωμά τι ἢ εἰς ἰδιαίτερόν τι σωματικὸν χαρακτηριστικὸν ἢ εἰς ἄλλο τι τοιοῦτον. Οὕτω λ. χ. ὁ Πόπλιος Σκιπίων προσέλαβε τὸ ἐπώνυμον «Ἀφρικανός», διότι ὡς στρατηγὸς κατέκτησε τὴν Ἀφρικήν. Ὁ Λούκιος Καικίλιος ***Ροῦφος*** («κοκκινότριχος»), ὁ Κουΐντος Μούκιος ***Σκαιβόλας*** («ἀριστερόχειρ»), ἐλέγοντο οὕτω πρὸς διάκρισιν ἀπὸ ἄλλους Καικιλίους καὶ Μουκίους. Ὁ Λούκιος Αἰμίλιος ***Παῦλος*** («μικρός, κοντός») πρὸς διάκρισιν ἀπὸ ἄλλους Αἰμιλίους, καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς.

Τὸ ἐπώνυμον «Παῦλος» δὲν περιωρίζετο εἰς τοὺς ἀνήκοντας εἰς τὴν Αἰμιλίαν πατριάν, ἀλλ' ἀπαντᾶται συχνάκις εἰς ἄλλας πατριάς. Ὥστε δὲν προϋποθέτει καμμίαν συγγένειαν μεταξὺ τῶν φερόντων αὐτό. Συνεπῶς ἠδύνατο ὁ Σαῦλος νὰ ἔχῃ πατρόθεν τὸ ἐπώνυμον Παῦλος καὶ νὰ ἦναι ὅλως ἄσχετος πρὸς τὸν ἀνθύπατον Σέργιον Παῦλον.

(²) Σημειωτέον ὅτι εἰς τὰς Ἐπιστολάς του ὁ Ἀπόστολος πάντοτε ὀνομάζει ἑαυτὸν Παῦλον, οὐδέποτε δὲ Σαῦλον. Ἐπίσης καὶ ὁ Πέτρος οὕτω τὸν ἀποκαλεῖ: «Ὁ ἀγαπητὸς ἡμῶν ἀδελφὸς Παῦλος» (Β'. γ'. 14), ἐνῷ ὁ Παῦλος ἀποκαλεῖ τὸν Πέτρον ἄλλοτε μὲν Πέτρον, ἄλλοτε δὲ Κηφᾶν.

μεταστροφῆς ταύτης, ἐξ ἄλλου εἶναι ἀναμφισβήτητον ὅτι ἡ φρᾶσις τοῦ Λουκᾶ— «Σαῦλος, ὁ καὶ Παῦλος»—ἀποτελεῖ μίαν ***γραμμὴν διαχωρισμοῦ*** μεταξὺ δύο τμημάτων τῆς βιογραφίας τοῦ μεγάλου Ἀποστόλου· διότι, ὡς ἐλέχθη, ἐνῷ εἰς τὰ προηγούμενα κεφάλαια τὸν ὀνομάζει πάντοτε «Σαῦλον», ἀπὸ τοῦ σημείου πλέον ἐκείνου τὸν ἀποκαλεῖ μόνον «Παῦλον». Καὶ δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι διὰ τῆς ἀποτόμου ταύτης ἀλλαγῆς τοῦ ὀνόματος ὁ ἱερὸς συγγραφεὺς ἠθέλησε νὰ τονίσῃ ὅτι ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ὁ Ἀπόστολος τῶν Ἐθνῶν εἰσῆλθεν εἰς τὴν κυρίαν αὐτοῦ ἀποστολὴν—τὴν τοῦ εὐαγγελισμοῦ τῶν Ἐθνικῶν. (ἀκολουθεῖ).

ΑΛΛΗΛΕΠΙΔΡΑΣΙΣ

Ἐὰν τὰ συμβάντα μεταβάλλουν τοὺς ἀνθρώπους, πόσον μᾶλλον οἱ ἄνθρωποι μεταβάλλουν τοὺς ἀνθρώπους! Καὶ ἡ τυχαία συνάντησις δύο ἀνθρώπων εἰς τὸν δρόμον ἀφίνει κάποιαν ἐπίδρασιν. Ὅταν ἀνταλλάσσωμεν λέξεις μὲ ἄλλους, ἀνταλλάσσωμεν ψυχικὰς ἐπιδράσεις. Ὅταν δὲ αἱ σχέσεις μας μὲ τούτους ἦναι στεναὶ καὶ συχναί, ἡ ἀλληλεπίδρασις γίνεται αἰσθητὴ ἀμφοτέρωθεν, ὡς ἀνταλλαγὴ ψυχική. Ποῖος ἀπὸ ἡμᾶς δὲν παρετήρησε τοιαύτην προσέγγισιν δύο ψυχῶν; Ποῖος δὲν παρηκολούθησε γηραιὸν ζεῦγος, συζύγους πολλῶν ἐτῶν, βαδίζοντας ὁμοῦ τὴν ὁδὸν τῆς ἐπιγείου ἀποδημίας μὲ τόσην χαρὰν καὶ ἐμπιστοσύνην πρὸς ἀλλήλους, ὥστε καὶ αὐτὰ τὰ πρόσωπά των νὰ παρουσιάζουν πλέον τὴν αὐτὴν ἔκφρασιν, ὡς νὰ μὴ ἦναι δύο ψυχαὶ ἀλλὰ μία σύνθετος ψυχή; Ἡ συμβίωσις καὶ ἀλληλεπίδρασις πεντήκοντα ἐτῶν τοὺς μεταβάλλει εἰς ἓν καὶ τὸ αὐτὸ ὁμοίωμα, συμφώνως πρὸς τὸν Νόμον Ἀλληλεπιδράσεως: ***«Γινόμεθα ὅμοιοι πρὸς ἐκείνους, τοὺς ὁποίους καθ' ἕξιν θαυμάζομεν».*** Ὁ νόμος αὐτὸς ἐπικρατεῖ καθ' ὅλον τὸν κύκλον τῆς πνευματικῆς παραγωγῆς — εἰς τὴν φιλολογίαν καὶ τὴν ἱστορίαν — καὶ ἐπιβεβαιοῦται ὑπὸ τῆς βιογραφίας, ἥτις μαρτυρεῖ ὅτι ὁ χαρακτὴρ τῶν ἀνθρώπων διαπλάττεται ἐκ τῆς ἐπιδράσεως ἐκείνων, τοὺς ὁποίους συναστρέφονται — εἶναι τρόπον τινὰ πολυσύνθετον ***ψηφιδωτόν,*** ἀποτελούμενον ἀπὸ τὰς ποικίλας ταύτας ἐπιδράσεις. Κέντρα δὲ τῆς τοιαύτης διαπλάσεως εἶναι κυρίως ἡ οἰκογένεια καὶ ἡ κοινωνία. Ἐπὶ τοῦ δόγματος τῆς Ἀλληλεπιδράσεως στηρίζεται ἡ ἀπέραντος πυραμὶς τῆς ἀνθρωπότητος.

Τὸ δόγμα τοῦτο διετράνωσεν ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἐφαρμόσας αὐτὸ ἐν τῇ ἰδίᾳ του ζωῇ καὶ πείρᾳ. Εἶναι αὐτὸς ὁ ἴδιος ζῶσα ἀπόδειξις τῆς ὑπερτάτης ἐφαρμογῆς τοῦ Νόμου τῆς Ἐπιδράσεως. Ὑπέστη ὁ ἴδιος τὴν ἐξ ἐπιδράσεως μεταβολὴν τοῦ χαρακτῆρος καὶ τῆς ζωῆς. Ἐν μιᾷ στιγμῇ ἔγεινε νέος ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀνεγνώρισε πόθεν ἐπῆλθε ἡ μεταβολή. Ἐπὶ τῆς ὁδοῦ τῆς Δαμασκοῦ συνήντησε τὸν Χριστόν, καὶ ἀπὸ τῆς στιγμῆς ἐκείνης ἀπερροφήθη ὁ παλαιὸς ἄνθρωπος εἰς τὸν Χριστόν· συνεταυτίσθη ἡ ζωὴ τοῦ Παύλου μὲ τὴν ζωὴν Ἐκείνου. Μοιραίως τότε ἐφανερώθη ἡ τελεία ἐκείνη μεταβολὴ τῆς ὅλης του ὑπάρξεως, εἰς τοὺς λόγους του, εἰς τὰς πράξεις του, εἰς τοὺς σκοποὺς καὶ τὰ ἐλατήρια τῆς ζωῆς του. **Ἔγεινεν**

ὅμοιος πρὸς Ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον ἠγάπησε· μετεβλήθη εἰς ὁμοίωμα τοῦ χαρακτῆρος Ἐκείνου, πρὸς τὴν δόξαν τοῦ ὁποίου ἠτένιζε τοῦ λοιποῦ διαρκῶς. Τίποτε ἁπλούστερον καὶ φυσικώτερον, ἀλλὰ ταυτοχρόνως καὶ τίποτε ὑπερφυσικώτερον. Συνέβη εἰς αὐτὸν ὅ,τι κατὰ τὸν Νόμον τῆς Ἐπιδράσεως συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς ἀνθρώπους καθημερινῶς—ἔγεινεν ὅμοιος πρὸς Ἐκεῖνον, τὸν ὁποῖον διαρκῶς συνανεστρέφετο.

Ἐκ τούτου ἕπεται, ὅτι ὅσον εὐγενέστεροι καὶ καλλίττεροι εἶναι ἐκεῖνοι, ὑπὸ τῶν ὁποίων περιστοιχιζόμεθα, τόσον εὐγενέστεροι καὶ καλλίτεροι θὰ γίνωμεν καὶ ἡμεῖς. Τὴν τοιαύτην ἐπίδρασιν θὰ ᾐσθάνθημεν βεβαίως ὅλοι, ὅταν εὑρισκώμεθα πλησίον ὡρισμένων εὐγενῶν χαρακτήρων. Μᾶς εἶναι τότε ἀδύνατον νὰ φιλοξενήσωμεν ποταποὺς διαλογισμούς, νὰ ἐκστομίσωμεν λόγους πικρούς· καὶ ἡ παρουσία των μόνη ἀνυψώνει· δημιουργεῖ ἁρμονίαν, ἥτις δὲν προέρχεται ἐξ οὐδεμιᾶς ἄλλης πηγῆς. Ἂς ὑποθέσωμεν τώρα ὅτι ἡ ἐπίδρασις τῶν τοιούτων χαρακτήρων εἶναι διαρκής, ὅτι ἐξακολουθεῖ νὰ ἐπιδρᾷ εἰς ἡμᾶς ἐπὶ μῆνας, ἐπὶ ἔτη, ἐφ᾽ ὁλοκλήρου τῆς ζωῆς. Ὁποία θὰ ἦναι τότε ἡ ζωή μας! Ἐὰν δὲ τοσοῦτον ἐξευγενιστικὴ δύναται νὰ εἶναι ἡ συναναστροφὴ καὶ ἐπίδρασις ἀνθρώπου ἐπὶ ἀνθρώπου εἰς τὸ ἐπίπεδον τοῦ καθημερινοῦ βίου, ὁποία θὰ ἦναι ἡ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς καὶ ζωῆς ἐπίδρασις τοῦ Χριστοῦ; Ποῖα ὅρια δύναταί τις νὰ θέσῃ ὡς πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα τῆς ἐπιδράσεως Ἐκείνου ἐπὶ τοῦ χαρακτῆρος τοῦ ἀνθρώπου, ὅστις διαρκῶς προσανατολίζεται πρὸς Αὐτὸν καὶ τὴν δόξαν Αὐτοῦ «ὡς ἐν κατόπτρῳ» ἀντανακλᾷ; Τί ἄλλο δύναται νὰ προκύψῃ, ὅταν ὁ ἄνθρωπος ζῇ διαρκῶς ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν τοῦ Χριστοῦ, ἢ ὅτι θὰ γίνεται ὁλονὲν ὁμοιότερος πρὸς τὸν Χριστὸν—μὲ ἄλλας λέξεις, ***Χριστιανός;***

Τὸ ἀποτέλεσμα τοῦτο δὲν τὸ βλέπομεν μόνον εἰς τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν ζωὴν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν μαθητῶν τοῦ Χριστοῦ. Εἰς τὸν στενὸν ἐσώτερον κύκλον τῆς φιλίας του ὁ Κύριος ἐδέχθη ὀλίγους ἀξέστους, ἁπλοϊκοὺς ἀνθρώπους, οἵτινες οὔτε πνευματικὴν διαίσθησιν εἶχον, οὔτε τι τὸ δυνάμενον νὰ ἐμπνεύσῃ ἄλλους. Ἀλλὰ τί παρατηροῦμεν; Εὐθὺς ἄρχεται ἡ μεταβολή. Δυνάμεθα νὰ παρακολουθήσωμεν τὸ ἀποτέλεσμα αὐτῆς, ἀπὸ ἡμέρας εἰς ἡμέραν φανερούμενον εἰς τὴν ζωὴν τῶν πρώτων μαθητῶν, κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἀμυδρῶς καὶ ἀραιῶς, βαθμηδὸν δὲ συχνότερον καὶ ζωηρότερον. Κατὰ πρῶτον τοὺς βλέπομεν πράττοντας ἢ λέγοντας κἄτι ὅλως ξένον πρὸς τὴν προτέραν των νοοτροπίαν, κἄτι τὸ ὁποῖον θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ἔλεγον ἢ νὰ ἔπραττον ἄλλοτε. Ἐφ᾽ ὅσον δὲ εἰσχωρεῖ βαθύτερον εἰς τὴν ψυχήν των ἡ ἐπίδρασις τοῦ Χριστοῦ, κατακτῶσα, διαπλάττουσα καὶ ἐξαγνίζουσα ἓν πρὸς ἓν τὰ βάθη ταύτης, ἀντιλαμβανόμεθα ὅτι οἱ τρόποι των γίνονται ὀλιγώτερον τραχεῖς, οἱ λόγοι των γλυκύτεροι, ὁ βίος των ὀλιγώτερον ἰδιοτελής. Ἀφυπνίζεται καὶ ἀρχίζει νὰ ἀναθάλλῃ ἡ μέχρι τῆς ὥρας ἐκείνης διατελοῦσα ἐν ἀτροφικῇ καταστάσει συναίσθησις τῆς σχέσεως καὶ τῶν ὑποχρεώσεών των πρὸς τοὺς ἄλλους ἀνθρώπους. Τὴν μεταβολὴν αὐτὴν οὔτε οἱ ἴδιοι δὲν τὴν ἐννοοῦν· μόνον ἀντιλαμβάνονται ὅτι δὲν εἶναι πλέον ὁποῖοι ἦσαν πρότερον.

Ἔρχεται τότε καὶ ἡμέρα, καθ᾽ ἣν ἀρχίζουν καὶ αὐτοὶ νὰ ***περιφέρωνται ἀγαθοεργοῦντες*** κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου των. Πῶς τοῖς συμβαίνει νὰ

πράττουν τοῦτο δὲν τὸ ἐννοοῦν οἱ ἴδιοι· ἀντιλαμβάνονται μόνον, ὅτι θὰ τοῖς ἦτο ἀδύνατον νὰ μὴ τὸ πράξουν. Ἀλλ' οἱ ἔξω ἄνθρωποι, οἱ ὁποῖοι τοὺς παρατηροῦν, ἐμάντευσαν πῶς τοῦτο συμβαίνει, καὶ ψιθυρίζουν ὁ εἷς πρὸς τὸν ἄλλον: **«Οἱ ἄνθρωποι αὐτοὶ ἀκολουθοῦν τὸν Χριστόν».** Ἤδη φέρουν τὸ σῆμα καὶ τὴν σφραγῖδα Ἐκείνου, διότι ζοῦν ἐν στενῇ μετ' αὐτοῦ ἐπαφῇ. Καὶ δὲν εἶναι φαινόμενον μοναδικόν; Οἱ πτωχοὶ καὶ ἀμαθεῖς ἐκεῖνοι ἁλιεῖς νὰ ὑπενθυμίζουν εἰς τοὺς ἄλλους τὸν Χριστόν; Τοῦτο ἀποτελεῖ τὸν καταπληκτικὸν θρίαμβον, ἀλλὰ καὶ τὸ διαρκὲς μυστήριον, τῆς ἀναγεννήσεως, ὅτι οἱ θνητοὶ ἄνθρωποι δύνανται νὰ ὑπενθυμίζουν τὸν Θεόν!

Πόσον εἶναι συγκινητικὴ ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποίαν ἐμφανίζουν οἱ σύγχρονοι ἐκεῖνοι φίλοι τοῦ Χριστοῦ, ὅταν ὁμιλοῦν περὶ Αὐτοῦ! Ὁ Ἰωάννης μάλιστα δὲν ἐννοεῖ πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ πλησιάσῃ τις εἰς τὸν Διδάσκαλον καὶ νὰ μείνῃ ὁποῖος ἦτο καὶ πρότερον. **«Ὁ μένων ἐν αὐτῷ ἁμαρτίαν οὐ πράττει»** γράφει. Ἐὰν δὲ ἁμαρτήσῃ, τοῦτο εἶνε ἀπόδειξις ὅτι οὐδέποτε ἐγνώρισε τὸν Χριστόν, διότι ἐνώπιον τῆς παρουσίας Αὐτοῦ ἡ ἁμαρτία ἔμενε κατῃσχυμένη. Αἱ ῥίζαι αὐτῆς ἐμαραίνοντο, ἡ δύναμις καὶ ἡ ἐπιβολὴ αὐτῆς κατηργοῦντο ἅπαξ διὰ παντός.

Ἀλλά, θὰ εἴπῃ τις, οἱ ἄνθρωποι ἐκεῖνοι ἦσαν σύγχρονοι τοῦ Κυρίου. Ἦτο εὔκολον δι' αὐτοὺς νὰ ἀνταποκριθοῦν πρὸς τὴν ἐπίδρασίν Του, διότι Τὸν συνανεστρέφοντο διαρκῶς. Ἀλλ' ἡμεῖς πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ ἀναπαραστήσωμεν ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ποτὲ δὲν εἴδομεν; Πῶς δύνανται νὰ ἐπαναληφθῶσι καὶ εἰς ἡμᾶς τὰ καταπληκτικὰ ἐκεῖνα ἀποτελέσματα, διὰ μόνης τῆς **ἀναμνήσεως**, διὰ μιᾶς **βιογραφίας,** τόσον σκιαγραφικῆς, Ἑνός, ὅστις ἔζησε πρὸ δεκαεννέα ὅλων αἰώνων; Πῶς εἶναι δυνατόν, ἡμεῖς καὶ οἱ σύγχρονοί μας νὰ καταστήσωμεν καὶ τώρα σύντροφόν μας διαρκῆ τὸν ἀπόντα Χριστόν; Ἀπαντῶ ὅτι ἡ φιλία εἶναί τι πνευματικόν, ἀνεξάρτητον τῆς ὕλης, τοῦ χώρου καὶ τοῦ χρόνου. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἀγαπῶ εἰς τὸν φίλον μου δὲν εἶναι ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον βλέπω. Ἐκεῖνο τὸ ὁποῖον ἐπιδρᾷ εἰς ἐμὲ δὲν εἶναι τὸ σῶμα του, ἀλλὰ τὸ πνεῦμά του. Θὰ ἦτο πράγματι χαρὰ ἄφατος δι' ἡμᾶς, ἐὰν ἐζῶμεν εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ἡ μετ' αὐτοῦ ἐποικοινωνία καὶ φιλία μας εἶναι πνευματική, ὅπως ἄλλως τε εἶναι καὶ πᾶσα ἀληθὴς φιλία. Πᾶσα ἀγάπη, εἴτε ἀνθρωπίνη εἴτε θεία, εἶναι καθαρῶς πνευματική. Τὸ ὅτι δὲν ἠξιώθημεν νὰ ἔλθωμεν εἰς ὁρατὴν μετὰ τοῦ Χριστοῦ συνάφειαν δὲν εἶναι ἐμπόδιον διὰ τὸν ποθοῦντα νὰ ὁμοιάσῃ πρὸς Αὐτόν, ὅπως ἀναπαραστήσῃ τὸν χαρακτῆρά Του εἰς τὴν ἰδίαν του ζωήν. Τὸ ἀπαραίτητον εἶναι **νὰ θέλωμεν** νὰ γίνωμεν ὅμοιοί του, **νὰ τεθῶμεν** ὑπὸ τὴν ἐπίδρασιν Αὐτοῦ μᾶλλον ἢ ὑπὸ πᾶσαν ἄλλην ἐπίδρασιν, καὶ πρὸς τοῦτο νὰ **ἀφιεροῦμεν χρόνον.** Ὀλίγαι στιγμαὶ ἐξοδευθεῖσαι εἰς ἐπικοινωνίαν μετὰ τοῦ Χριστοῦ ἀπὸ πρωΐας δύνανται νὰ καταστήσουν ὁλόκληρον τὴν ἡμέραν εὐτυχῆ καὶ εὐλογημένην. Κάθε χαρακτὴρ ἔχει ἴδιον ἐλατήριον. Ἂς γίνῃ δι' ἡμᾶς ὁ Χριστὸς τὸ ἐλατήριον τῆς ζωῆς. Κάθε πρᾶξις διαρρυθμίζεται συμφώνως πρὸς ἰδιαιτέραν ἔμπνευσιν. Ἂς ἐμπνέῃ κάθε πρᾶξίν μας ὁ Χριστός. Ἓν παράδειγμα: Χθὲς ἔλαβες κάποιαν ἐπιστολήν. Ἐκάθησες εὐθὺς νὰ ἀπαντήσῃς. Ἔγραφες τόσον καυστικά, τόσον φλογερά, ὥστε παρ' ὀλίγον νὰ ἀνάψῃ καὶ τὸ χαρτί. Ἐξέλεξας τὰς πικροτέρας λέξεις τὰς ὁποίας ἐγνώριζες, καὶ ἔστειλες τὴν ἐπιστολὴν

διὰ νὰ ἐκτελέσῃ τὸ ἄσπλαγχνόν της ἔργον, Πῶς ἔπραξες τοῦτο; Τὸ ἔπραξες ἁπλούστατα, διότι τὴν ζωήν σου δὲν τὴν ἐμπνέει ὁ Χριστός. Ἤρχισες τὴν ἡμέραν σου χωρὶς νὰ στρέψῃς τὰ βλέμματα σου πρὸς τὸν Χριστόν, χωρὶς νὰ προσανατολίσῃς τὸ κάτοπτρον τῆς ψυχῆς σου πρὸς Αὐτόν. Λοιπὸν αὔριον, στρέψον τὸ κάτοπτρον πρὸς Αὐτὸν καὶ θὰ ἦναι ὅλα διαφορετικά. Αὐτὴ ἡ ἔκφρασις τοῦ προσώπου σου θὰ φανερώσῃ τὴν διαφοράν, καὶ αὐτὸς ὁ ἐχθρός σου θὰ τὸ ἀντιληφθῇ — σὺ δὲ δὲν θὰ δυνηθῇς νὰ γράψῃς σήμερον ἐπιστολὴν ὡς τὴν χθεσινήν. Δὲν λέγω ὅτι τὸ δίκαιόν σου εἰς τὴν ὑπόθεσιν ἐκείνην δὲν θὰ τὸ ἀναγνωρίζῃ ἡ κρίσις σου, ἀλλ' ὁ κάλαμός σου δὲν θὰ δυνηθῇ νὰ χαράξῃ τὰς πικροχόλους ἐκείνας φράσεις τῆς χθές. Θὰ καταθέσῃς τὸν κάλαμον καὶ θὰ ἀπομακρυνθῇς τοῦ γραφείου σου ἠδικημένος ἴσως, ἀλλὰ μὴ ἀντεκδικούμενος—πάντως δὲ ὑπέρτερος καὶ Χριστιανικώτερος ἢ πρίν, διότι θὰ ἀντανακλᾷς τὸν χαρακτῆρα τοῦ Χριστοῦ· ἡ εἰκών Του θὰ σὲ παρακολουθῇ καὶ σὺ θὰ κύπτῃς τὴν κεφαλὴν ἐν ὑποταγῇ πρὸ Αὐτοῦ. Χθὲς σὲ ἀπησχόλει κυρίως ἡ σκέψις περὶ τοῦ ἑαυτοῦ σου. Σήμερον θὰ σὲ ἀπασχολήσουν οἱ ἄλλοι. Οἱ πτωχοί, οἱ ἀπροστάτευτοι, οἱ πειραζόμενοι, οἱ τεθλιμμένοι θὰ σὲ περιστοιχίσουν καὶ σὺ θὰ φερθῇς ὡς φίλος πρὸς ἕνα ἕκαστον. Ποῦ ἦσαν ὅλοι οὗτοι χθές; Ὅπου εἶναι καὶ σήμερον· σὺ ὅμως δὲν τοὺς εἶδες, διότι τοὺς πτωχοὺς τοὺς διακρίνομεν ὑπὸ τὸ φῶς, τὸ ὁποῖον ἀκτινοβολεῖ ὁ χαρακτὴρ τοῦ Χριστοῦ. Ἐπειδὴ δὲ σήμερον ἔχεις ἐστραμμένον τὸ κάτοπτρον τῆς ψυχῆς σου πρὸς τὸ φῶς ἐκεῖνο, γεύεσαι καὶ σὺ ἐπὶ ὀλίγας ὥρας τὰ προεόρτια τῆς αἰωνίου ζωῆς. Εἰς δὲ τὸ τέλος τῆς ἡμέρας, ὅταν τὴν ἀναθεωρήσῃς, θὰ ἐννοήσῃς ὅτι ἡ διαρκὴς παρουσία τοῦ Χριστοῦ σὲ ἐξηνάγκασεν, ἄνευ βίας καὶ ἀθορύβως, νὰ πράξῃς ὅ,τι ἔπραξες, διότι ἡ ψυχή σου ὡς κάτοπτρον ἐστραμμένον πρὸς Αὐτὸν ἀπέδιδε «τὴν δόξαν τοῦ Κυρίου».

Ὅτι τοῦτο εἶναι πραγματικότης καὶ ὄχι δραματισμός, ὅτι ἀποτελεῖ τὴν πεῖραν χιλιάδων ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν τὴν σήμερον, εἶναι γεγονός. Ἐκ χιλίων περὶ τούτου μαρτυριῶν ἐπικαλοῦμαι μόνον μίαν, τὴν μαρτυρίαν ἑνὸς τῶν ἐξοχωτέρων διανοουμένων, τοὺς ὁποίους ἐγνώρισε ὁ κόσμος—ἀνδρὸς ὅστις, εἴπερ τις καὶ ἄλλος, συνεμερίσθη τὰς εὐθύνας καὶ ἐβάστασε τὸ φορτίον τῶν **ὑποθέσεων** τῆς πατρίδος μας, καὶ ὅστις, ὄχι πλέον ὅταν ἤρχισε νὰ τὸν ἐπισκιάζῃ τὸ γῆρας, ἀλλ' ἐν τῇ ἀκμῇ τῆς ἡλικίας καὶ δράσεώς του ὡμολόγησεν ἐνώπιον τοῦ κόσμου τὰ ἑξῆς: (1)

— «Ἐπιθυμῶ ἀπόψε νὰ εἴπω ὀλίγα μόνον, ἀλλὰ τὰ ὀλίγα αὐτὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ ὀνόματος τοῦ Χριστοῦ, ὅστις εἶναι ἡ ζωή μου, ἡ ἔμπνευσίς μου, ἡ ἐλπίς μου, ἡ βεβαιότης μου. Ἐπιθυμῶ νὰ μαρτυρήσω ὅτι εἶμαι ὅ,τι εἶμαι, διὰ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, ὡς ἐφανερώθη ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. Ἀναγνωρίζω τὸ ὑπέροχον τοῦ μεγαλείου τῆς ἀποκαλύψεως τῆς αἰωνίου πατρότητος τοῦ Θεοῦ, ὡς ποιητοῦ οὐρανοῦ καὶ γῆς οὗτινος τὸ παγκόσμιον ἔλεος συμπεριλαμβάνει πάσας τὰς φυλὰς τῆς γῆς. Ἀλλ' ἀπόψε ἐπιθυμῶ νὰ ὁμολογήσω τὸν Θεόν, ὡς ἐμφανιζόμενον ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ, ἐν τῇ ζωῇ Του, ἐν τοῖς αἰσθήμασί Του, ἐν τῇ διδαχῇ καὶ τοῖς ἔργοις Του. Περὶ τούτου ἐπιθυμῶ νὰ δηλώσω ὅτι «διὰ τῆς ἀγάπης τοῦ Θεοῦ ἐν τῷ Ἰησοῦ Χριστῷ εἶμαι ὅ,τι εἶμαι».

(1) Πρόκειται περὶ τοῦ Γλάδστωνος.

Ἐὰν μὲ ἐρωτήσητε τί ἀκριβῶς ἐννοῶ λέγων τοῦτο, ἀπαντῶ εἰλικρινῶς, ὅτι περισσότερον ἀπὸ πᾶσαν ἀνεγνωρισμένην ἐπιρροὴν τῶν γονέων μου, περισσότερον πάσης κοινωνικῆς ἐπιδράσεως ὅλων τῶν μελῶν τῆς οἰκογενείας τοῦ πατρός μου, ἢ πάσης ἄλλης κοινωνικῆς ἐπιρροῆς, ὁ Χριστὸς ἐπέδρασεν ἐπὶ τῆς διαπλάσεως τοῦ χαρακτῆρος καὶ τοῦ νοός μου. Τὰ ἐνδόμυχά μου ἰδανικὰ τοῦ καλοῦ τὰ ἠρύσθην ἀπὸ τὸν Χριστόν. Τὰς ἰδέας μου, ὡς πρὸς πᾶν τὸ ἀνδροπρεπές, τὸ εὐγενὲς καὶ τὸ ἁγνόν, καὶ αὐτὰς μοῦ τὰς ἐνέπνευσεν ὁ Κύριος Ἰησοῦς Χριστός. Πολλοὶ ἄνθρωποι διεμορφώθησαν ἀναγινώσκοντες τοὺς βίους τῶν μεγάλων ἀνδρῶν τοῦ Πλουτάρχου. Ἔχοντες πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν των ὡς ὑπόδειγμα τὸν ἕνα ἢ τὸν ἄλλον τῶν καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας διαπρεψάντων ἀνδρῶν, ἀνεγνώρισαν τὴν δύναμιν, τὴν ὁποίαν οἱ μεγάλοι οὗτοι χαρακτῆρες ἤσκησαν ἐπ' αὐτῶν. Ἐγὼ ὅμως δὲν ἀντιλαμβάνομαι νὰ ἐπέδρασεν ἐπὶ τῶν σκέψεών μου καὶ ἐπὶ τῆς φαντασίας μου κανεὶς ποιητὴς ἢ φιλόσοφος ἢ μεταρρυθμιστὴς ἢ στρατηγός, ὅπως ἐπέδρασεν ὁ Ἰησοῦς. Ἐπὶ εἴκοσι πέντε ἔτη τώρα σταθμίζω καὶ μετρῶ κάθε πρᾶγμα κατὰ τὸν γνώμονα καὶ κανόνα τοῦ Χριστοῦ. Ἐζήτησα πρωΐμως νὰ ἔχω τὸν Χριστὸν σύντροφον τῆς ζωῆς μου. Διὰ τῆς φαντασίας μου Τὸν ἔβλεπον ἱστάμενον καὶ προσβλέποντά με μετ' ἀγάπης. Μοὶ ἐφαίνετο δὲ ὅτι ἐκ τοῦ προσώπου Του προήρχετο μία ἐπίδρασις, ἥτις μοι ὑπεδείκνυε τὶ ἔπρεπε νὰ πράξω, πῶς νὰ καταστείλω τὸ πάθος, τὴν ὑπερηφανίαν, τὸν ἐγωϊσμόν. Ἐν τῷ Χριστῷ εὑρῆκα καὶ συνειδητῶς ἀπέκτησα περισσότερα ἰδανικὰ καὶ πρότυπα καὶ ἐπιρροάς, παρὰ ἀπὸ οἱονδήποτε ἀνθρώπινον χαρακτῆρα.

Ὄχι δὲ μόνον τοῦτο, ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι παρὰ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ παρέλαβον κάθε ἰδέαν, ἥτις καθιστᾷ πραγματικότητα τὸν οὐρανὸν καὶ δεικνύει τὴν πρὸς οὐρανὸν ὁδόν. Πᾶσάν μου ἀντίληψιν περὶ τοῦ ἔργου τῆς Θείας χάριτος ἐν τῇ ψυχῇ, πάντα τὰ βήματα διὰ τῶν ὁποίων ἐξελίσσεται ὁ ἄνθρωπος εἰς τὴν αἰωνίαν ζωὴν τῆς μακαριότητος, ἥτις μᾶς ἀναμένει πέραν τοῦ τάφου—πάντα ταῦτα τὰ ὀφείλω εἰς τὸν Σωτῆρα. Ἡ ζωή, τὴν ὁποίαν νῦν ζῶ, ζῶ διὰ πίστεως εἰς τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ. Ὁ Χριστὸς εἶναι τὸ Ἄλφα καὶ τὸ Ὠμέγα, ἡ ἀρχὴ καὶ τὸ τέλος τῆς ἀνωτέρας μου ζωῆς.

Ὅταν μελετῶ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, συνάγω πολλὰ ἐκ τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πολλὰ ἐκ τῶν Ἐπιστολῶν τοῦ Ἀποστόλου Παύλου· ἀλλ' αἰσθάνομαι ὅτι τὸ ἀπαύγασμα ὅλης τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι ὁ Χριστός, καὶ Τοῦτον ἀναζητῶ καὶ ποθῶ ὅταν ἀναγινώσκω αὐτήν. Ποθῶ τὴν ἀγάπην τοῦ Χριστοῦ. Ἡ ἀγάπη Του μοῦ ἀποκαλύπτει τὴν ἰδέαν τοῦ Θείου Νόμου. Ὅταν δὲ Τὸν πλησιάζω νοερῶς ποθῶν τὴν ἀγάπην Του, τότε ἀκριβῶς συναισθάνομαι βαθέως τὴν ἰδίαν μου ἀτέλειαν, ἀναξιότητα καὶ ἁμαρτωλότητα. Ὁ χαρακτήρ μου καὶ ἡ διαγωγή μου τότε μοῦ ἀποκαλύπτεται ζωηρότερα, ὅταν κύπτω τὴν κεφαλὴν πρὸ τῆς παρουσίας Αὐτοῦ, ἐμφανιζομένου ὄχι ἐν ὀργῇ ἀλλ' ἐν ἀγάπῃ.

Ἀναθεωρῶν τὴν παρελθοῦσαν πεῖράν μου, τὸ μέρος τῆς ζωῆς μου, τὸ ὁποῖον ζωηρότερον ἀναπαρίσταται ἐνώπιόν μου εἶναι τὸ σχετιζόμενον πρὸς τὸν Χριστόν. Ὅλα τὰ λοιπὰ εἶναι ἀμυδρὰ καὶ ὁμιχλώδη. Τὰ δόγματα, τὰ ἐκκλησιαστικὰ συστήματα, πάντα τὰ ἀνθρώπινα μέτρα καὶ σταθμὰ τῆς πίστεως καὶ τῆς λατρείας,

τὰ ἀποτελοῦντα τὸ ἐξωτερικὸν τῆς λατρείας, τὸ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων εὐκόλως ἀναγνωριζόμενον, μοῦ κάμνουν τὴν ἐντύπωσιν μαραμένων φύλλων τοῦ φθινοπώρου, πεσμένων εἰς τὴν γῆν. Ἐκεῖνο δέ, τὸ ὁποῖον μόνον διαμένει, εἶναι τὸ στερεῶς συνδεόμενον μὲ αὐτὸν τὸν Χριστόν».

Ἐὰν καὶ ἡμεῖς δὲν ἐζήσαμεν κατὰ τὸ μέτρον τοῦτο τῆς ζωῆς, οὐδέποτε ἐζήσαμεν.

(Ἐκ τῶν τοῦ Ἐρρίκου Δρώμμονδ)

Η ΣΠΟΥΔΑΙΟΤΗΣ ΤΗΣ ΝΕΟΛΑΙΑΣ

Κάθε ἐποχὴ ἔχει ἰδιάζοντα χαρακτῆρα — ἀποτέλεσμα τῆς φυσικῆς ἐξελίξεως τῶν πραγμάτων, ἢ εἰδικῶν περιστάσεων. Ἡ σημερινὴ ἐποχή, ἐὰν θελήσωμεν νὰ τὴν χαρακτηρίσωμεν, εἶναι ἡ ἐποχὴ τῆς νεολαίας. Διότι οὐδέποτε ἄλλοτε ἀπεδείχθη, ὡς σήμερον, ἡ σπουδαιότης τῆς νεολαίας ὡς παράγοντος τῆς ἐθνικῆς ζωῆς, καὶ τοῦτο ὄχι εἰς ἓν ἔθνος μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰ δύο ἡμισφαίρια. Οὐδέποτε ἐχρησιμοποιήθη ἡ νεολαία ὅσον χρησιμοποιεῖται σήμερον ὑπὸ τῶν ἡγετῶν τῶν πολιτικῶν καὶ κοινωνιολογικῶν κινημάτων· οὐδέποτε κατεβλήθησαν τόσαι προσπάθειαι ὑπὲρ τῆς διαπλάσεως νεολαίας ἀρτίας σωματικῶς καὶ ἠθικῶς.

Κάθε ἰδεολογία πολιτικὴ καὶ κοινωνιολογική, διὰ νὰ εὐδοκιμήσῃ, ἀποβλέπει εἰς τὴν ὑποστήριξιν τῆς νεολαίας, καὶ τὰς ἐλπίδας αὐτῆς διὰ τὸ μέλλον στηρίζει εἰς τὴν υἱοθέτησιν καὶ πραγματοποίησιν τῶν ἀρχῶν της ὑπὸ τῆς νέας γενεᾶς. Δι᾽ αὐτὸ καὶ βλέπομεν τὸν Μπολσεβικισμὸν νὰ ἀποβάλλῃ τὰς ἀπανθρώπους του μεθόδους προκειμένου περὶ τῆς νέας γενεᾶς, τὴν ὁποίαν περιβάλλει ἐπισήμως μὲ θωπείας καὶ ἐξεζητημένην φροντίδα τοιαύτην, ὁποίαν οὔτε εἰς τὰ εὐτυχέστερα ἔθνη ἀπαντῶμεν. Ἓν βλέμμα ἐπὶ τῆς συγχρόνου ἱστορίας τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ἀρκεῖ νὰ μᾶς πείσῃ ὅτι εἰς καμμίαν ἐποχὴν δὲν ἀνεγνωρίσθη ἡ σημασία τῆς νεολαίας εἰς τὰ ζητήματα τῶν ἐθνικῶν συμφερόντων, τόσον πολὺ ὅσον σήμερον. Ἐξ ὅλων δὲ τῶν ἰδεολογιῶν καμμία δὲν συνήρπασε τόσον ἰσχυρῶς τὴν νεολαίαν τοῦ κόσμου, ὅσον ***ὁ ἐθνικισμός,*** ὅστις μάλιστα ἐμφανίζεται σήμερον πολὺ πλέον συστηματοποιημένος ἢ κατὰ τὰ πρῶτα μεταπολεμικὰ ἔτη.

Εἰς τὴν Ἰταλίαν ὁ Φασισμὸς στηρίζει τὰς ἐλπίδας του ἐπὶ τῆς νεολαίας, ἀποβλέπων εἰς αὐτὴν πρὸς φύλαξιν καὶ συνέχισιν τῆς Φασιστικῆς παραδόσεως. Ὠργάνωσε τὴν Ἕνωσιν τῆς Φασιστικῆς νεολαίας—τὴν «***Μπαλίλαν***» — ἥτις ἀριθμεῖ σήμερον δύο καὶ ἥμισυ ἑκατομμύρια μελῶν, ὅλων παιδίων ἀμφοτέρων τῶν φύλων. Σκοπὸς αὐτῆς εἶναι ἡ σωματική, ἐκπαιδευτική, κοινωνικὴ καὶ στρατιωτικὴ ἐκγύμνασις τῆς Ἰταλικῆς νεολαίας, συμφώνως πρὸς τὸ πνεῦμα τοῦ Φασισμοῦ. Ὁ Μουσσολίνι ἐσχάτως ὁμιλῶν πρὸς ἓν τεράστιον ἀκροατήριον νέων, εἶπε τὰ ἑξῆς βαρυσήμαντα: «Ὦ Ἰταλικὴ νεολαία ὅλων τῶν σχολῶν, ὅλων τῶν ἐργοστασίων! Φροντίσατε ὅπως ἡ πατρὶς μὴ λείψῃ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ ἔνδοξόν της μέλλον. Ἐξασφαλίσατε ὅπως ὁ εἰκοστὸς αἰὼν ἴδῃ τὴν Ρώμην (τὸ κέντρον τοῦ λατινικοῦ πολιτισμοῦ) κυρίαρχον τῆς Μεσογείου, φάρον ὅλων τῶν ἐθνῶν!»

Εἰς τὴν Γερμανίαν ὁ ἐσχάτως σημειωθεὶς κοινωνικο-πολιτικὸς ἀναβρασμὸς ὑπὸ τὴν ἡγεσίαν τοῦ Χίτλερ, ὅστις προσφυῶς ἐχαρακτηρίσθη «ἔκρηξις ἐθνικισμοῦ», στηρίζεται κυρίως καὶ κατ᾽ οὐσίαν ἐπὶ τῆς νεολαίας, ἡ δὲ συναρπαστικὴ δύναμις τῆς ἰδεολογίας αὐτοῦ ὀφείλεται εἰς τὸ ὅτι ἐμφανίζεται ὡς μεγάλη τις δύναμις ἠθικὴ καὶ πνευματική, ἀναγνωρίζουσα ὡς βάσιν καὶ νόμον της τὴν **πειθαρχίαν,** κατ᾽ ἀντίθεσιν πρὸς τὸν **ἀτομισμόν.**

Παρόμοιον κίνημα ἐκ μέρους τῆς νεολαίας τῆς Φιλλανδίας ἐξεδήλωσε τὴν ἀποδοκιμασίαν της κατὰ τῶν ἐνεργειῶν τοῦ Κομμουνισμοῦ. Ἡ ἐθνιστικὴ ὀργάνωσις «Λάππο», ἥτις συγκεντρώνει τοὺς φοιτητὰς καὶ τὴν νεολαίαν τοῦ Φιλλανδικοῦ ἔθνους ἐν γένει, ἀντιτάσσει ἰσχυρὰν ἀντίδρασιν εἰς πᾶσαν ἀντεθνικὴν προσπάθειαν, καὶ ἐνεργεῖ ἐντατικὴν προπαγάνδαν ὑπὲρ τῆς ἐθνιστικῆς ἰδέας.

Ἡ Οὑγγαρία ἀντιπροσωπεύεται εἰς τὰς ἐθνικιστικὰς φάλαγγας διὰ τῆς «Λεβάντε» —ὀργανώσεως τῆς νεολαίας μὲ ἰσχυρὰν στρατιωτικὴν ἐμφάνισιν.

Ἡ Γαλλία ἐμφανίζεται εἰς τὸν ἐθνικιστικὸν ἀγῶνα μὲ τὴν «Γαλλικὴν Δρᾶσιν» —ὀργάνωσιν, ἥτις ἂν καὶ δὲν ἐπιδρᾷ σοβαρῶς ἐπὶ τῆς πολιτικης τῆς Γαλλίας, ἐξασκεῖ ὅμως βαθεῖαν ἐπιρροὴν ἐπὶ τῆς πνευματικῆς ζωῆς τῆς διανοουμένης Γαλλίας.

Εἰς τὰ Βαλκάνια, ἡ ἐθνικιστικὴ ἰδεολογία ἐξεδηλώθη εἰς διάφορα κέντρα διὰ φοιτητικῶν ταραχῶν ἀντισημητικοῦ χαρακτῆρος, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον.

Τῆς Κίνας τὸ μέγα ἐθνικιστικὸν κίνημα ἀνήκει πλέον εἰς τὴν ἱστορίαν.

Πλέον πρόσφατος εἶναι ἡ ἐκδήλωσις τοῦ ἐθνικιστικοῦ φρονήματος μεταξὺ τῆς νεολαίας τῶν Ἰνδιῶν. Ἀπίστευτον εἶναι ἕως ποῦ φθάνει ἡ ὑπὲρ τῆς ἰδεολογίας ταύτης αὐτοθυσία, εἰς ὁποίας στερήσεις καὶ κακουχίας ὑπεβλήθη ἑκουσίως ἡ Ἰνδοστανικὴ νεολαία χάριν τῶν πεποιθήσεών της. Τὸ ἥμισυ τῶν φοιτητῶν τῆς χώρας λέγεται ὅτι διῆλθε διὰ τῶν φυλακῶν ἢ ἔγεινεν ἀπεργός. Ἐὰν δὲ εἰς τὴν Ἑσπερίαν (ἐδῶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ τὴν Ἀμερικὴν) μεγάλη μερὶς τῆς σπουδαζούσης νεολαίας ἔδωκε προσοχὴν εἰς τὰς εἰσηγήσεις τοῦ Κομμουνισμοῦ, τοῦτο ὀφείλεται εἰς λόγους κοινωνιολογικοὺς ἀσχέτους πρὸς τὴν πολιτικήν.

Καὶ ἔρχεται τὸ ἐρώτημα: Πῶς ἐξηγεῖται τὸ φαινόμενον τοῦτο τῆς κατὰ τὴν τελευταίαν δεκαετίαν ἀναζωπυρώσεως τοῦ ἐθνικισμοῦ, μεταξὺ ὅλων σχεδὸν τῶν λαῶν; Διατί τὰ κοινωνιολογικα καὶ ἐθνικὰ προβλήματα νὰ διεγείρουν τόσον βαθέως τὴν ψυχὴν τῆς σημερινῆς νεολαίας, ἐνῷ ἄλλοτε τὴν ἄφινον σχετικῶς ἀδιάφορον;

Τὴν ἀπάντησιν δίδει διάσημός τις κοινωνιολόγος, ὅστις ἀποφαίνεται ὅτι ἡ ἐπὶ ἐσχάτων παρατηρουμένη καταπληκτικὴ αὔξησις τοῦ ἐθνικισμοῦ θὰ ἦτο ἀδύνατον νὰ ὑπάρξῃ, ἐὰν δὲν ἐστηρίζετο εἰς πνευματικάς τινας ἀξίας, δικαιολογημένας, λογικὰς καὶ ἀναποφεύκτους. Ποῖαι λοιπὸν εἶναι αἱ νεωστὶ ἀνακαλυφθεῖσαι ἐκεῖναι ἀξίαι, αἱ τόσον ἰσχυρῶς ἐπιδρῶσαι ἐπὶ τῆς σημερινῆς νεολαίας;

Ἐν πρώτοις πρέπει νὰ ληφθῇ ὑπ᾽ ὄψιν ἡ **ἀπογοήτευσις**, τὴν ὁποίαν αἰσθάνονται ὅσοι βλέπουν διαστρεφομένην τὴν ἰδέαν τῆς **ἐλευθερίας,** ὑπὲρ τῆς ὁποίας ἠγωνίσθησαν οἱ πατέρες αὐτῶν. Ὑπὸ τὸ πρίσμα τῶν νεωτέρων δογμάτων, ἡ ἐλευθερία **μετεβλήθη εἰς ἀναρχίαν,** ἢ τοὐλάχιστον, ἀπέβαλε τὸν ἀρχικὸν αὐτῆς σκοπόν. Ὁ ἄνθρωπος ἀπέκτησε τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ πρὸς ποῖον σκοπόν; Ἡ ἐλευθερία

αὐτὴ τί παρουσιάζει ὡς ὑπέρτατον σκοπὸν τῆς ζωῆς; Ὅσοι ἐπέζησαν τοῦ μεγάλου πολέμου ἐδιδάχθησαν πόσον μηδαμιναὶ ἦσαν πολλαὶ φιλοδοξίαι, πολλαὶ ἐπιτυχίαι τῆς προτέρας των ζωῆς. Πρὸ παντὸς ἔμαθον ὅτι ὑπάρχουν ὡρισμένοι σκοποὶ τῆς ζωῆς, ἀνώτεροι καὶ μᾶλλον ἐπιτακτικοὶ τοῦ ἀτόμου. Ὅταν δὲ ἐπανῆλθον εἰς τὴν κοινωνικὴν ζωήν, τὴν εὗρον ἀνούσιον, ἄσκοπον, ἀνερμάτιστον. Ἰδοὺ λοιπὸν τὸ πρῶτον ρῆγμα εἰς τὴν ἄλυσιν τοῦ ἀτομισμοῦ. Ἐξ ἄλλου, ***ἡ ἐπίδρασις τοῦ συγχρόνου βιομηχανισμοῦ*** ἐπὶ τῶν ἀγροτικῶν πληθυσμῶν ὑπῆρξε διαλυτικὴ τῶν κοινωνικῶν θεσμῶν, οἵτινες διοικοῦν τὰς μικρὰς κοινωνικὰς ὁμάδας. Ὁ ἀγρότης, μεταφυτευόμενος εἰς τὰς πόλεις, χάνει τὴν ἐπαφήν του μὲ τὰς στοιχειώδεις ἐκείνας κοινωνικὰς ἀρχάς, αἵτινες ἕως τώρα τὸν συνεκράτουν καὶ συμφώνως πρὸς τὰς ὁποίας ἐκανόνιζε τὰς πράξεις του. Εὑρίσκει τὸν ἑαυτόν του μόνον, εἰς ἓν νέον περιβάλλον καὶ διὰ τοῦτο εὐκόλως πείθεται εἰς εἰσηγήσεις, αἱ ὁποῖαι τῷ ὑπόσχονται πρωταφανῆ εὐημερίαν. Ἡ συγκέντρωσις τῶν ἀγροτῶν εἰς τὰς πόλεις δὲν εἶναι λοιπὸν συνδετική, ἀλλ' ***ἀποσυνθετική***. Τὰς ἀπολύτους ἠθικὰς ἀξίας ἐκτοπίζουν αἱ ποικίλαι καὶ ἀλληλοσυγκρουόμεναι ἀτομικαὶ βλέψεις καὶ ἐπιθυμίαι τῶν πολλῶν. Ἡ ἰδέα τοῦ κοινοῦ καλοῦ, τῆς κοινῆς τῶν πάντων εὐημερίας, ὑποχωρεῖ πρὸ τῆς ***ἀτομικῆς αὐθαιρεσίας***.

Δὲν πρέπει ἑπομένως νὰ μᾶς ἐκπλήττῃ, ἂν ἡ ἀποτυχία τοῦ ἀτομισμοῦ ἐπέφερεν ***ἀντίδρασιν ἐκ μέρους τῆς νεολαίας,*** ἥτις εἶναι ἡ ὁμὰς ἡ μᾶλλον ἐπιδεκτικὴ τῶν ἱερῶν ἐνθουσιασμῶν καὶ πάντοτε πρός κάποιον ἰδανικὸν στρέφει τὸ βλέμμα της.

Ποία δὲ ἰδεολογία παρουσιάζεται τότε ἑλκυστικωτέρα ἀπὸ τὴν ἐθνικιστικήν; ἀπὸ τὴν ἰδέαν τῆς φρουρήσεως τῆς πατρίδος, τῆς διατηρήσεως τῶν ἐθνικῶν παραδόσεων, τῆς πραγματοποιήσεως τῶν ἐθνικῶν ὀνείρων; Οὐδεμία. Καὶ ἀναντιρρήτως πρέπει νὰ θεωρηθῇ εἰλικρινὴς καὶ ἐστερημένη παντὸς ὑστεροβούλου ὑπολογισμοῦ ἡ ὁμαδικὴ προσχώρησις τῆς νεολαίας τῶν ἐθνῶν ὑπὸ τὴν σημαίαν ταύτην, ἥτις ἐξυψώνει πάλιν τὴν πειθαρχίαν καὶ ἐπαναφέρει ὡς κανόνα τῶν πράξεων τὰς ἀπολύτους ἠθικὰς ἀξίας, τὰς ὁποίας ἔσβυσαν ἐκ τοῦ προγράμματός των τὰ ἀποσυνθετικὰ συστήματα. Ἰδού, ἐμφανίζεται ὁ ἐθνικισμὸς ***ὡς νέα τις θρησκεία***, ἱκανὴ νὰ θεραπεύσῃ ὅλας τὰς πληγὰς καὶ τὰς νόσους τοῦ νεωτέρου πολιτισμοῦ. Καὶ οἱ τασσόμενοι ὑπὸ τὴν σημαίαν της ἐμβλέπουν μὲ εὐλάβειαν εἰς τὴν ἱεράν της ἐμφάνισιν καὶ ἀφοσιοῦνται εἰς αὐτὴν μὲ ὅλην τὴν μυστικοπάθειαν τῶν ὀπαδῶν πάσης θρησκείας. Ὁ ἐθνικισμὸς δι' αὐτοὺς εἶναι ἡ μόνη δύναμις, ἥτις σήμερον ἐμπνέει κάποιαν ἀνωτέραν ἰδεολογίαν ἐν μέσῳ κόσμου βεβυθισμένου εἰς τὴν λατρείαν τῆς ὕλης.

Εὑρισκόμεθα λοιπὸν ἀντιμέτωποι πρὸς νέαν θρησκείαν, σφριγῶσαν, ἐνθουσιώδη, κατακτητικήν, ὅπως εἶναι ὅλαι αἱ νέαι θρησκεῖαι, μίαν δύναμιν ἡ ὁποία θέτει ἕνα ὡρισμένον σκοπὸν καὶ παρέχει μίαν ἔμπνευσιν εἰς τὴν ζωήν, ἥτις διὰ πολλοὺς θὰ ἦτο χωρὶς αὐτὴν ἄνευ σκοποῦ καὶ ἄνευ οὐσίας. Εἰς μερικὰς χώρας ἡ θρησκεία εἶναι ὑπόδουλος εἰς τὴν ἐθνικιστικὴν ἰδέαν, οὕτως εἰπεῖν. Ἀλλαχοῦ, ὡς εἰς τὰς Ἰνδίας, ὁ ἐθνικισμὸς ἀντικατέστησε τὴν ἰδέαν τῆς θρησκείας ὡς δυνάμεως ἐμπνεούσης τοὺς λαούς, καὶ βλέπομεν ἐκεῖ τὰς παραδόσεις τῆς φυλῆς ἀνυψουμένας εἰς ἱερὸν δόγμα καὶ ἱεροὺς θεσμούς.

Ποία λοιπὸν πρέπει νὰ ἦναι ***ἡ στάσις τῶν Χριστιανῶν καὶ ἰδίως τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν,*** ἀπέναντι τῆς νέας αὐτῆς ἰδεολογίας;

Ἐν πρώτοις, πρέπει ***νὰ ἀναγνωρίσωμεν τὴν δύναμιν αὐτῆς.*** Νὰ κατανοήσωμεν ὅτι ἡ κοινὴ καταγωγὴ καὶ ἡ φυλετικὴ κληρονομικότης, ἡ κοινὴ γλῶσσα, ἡ κοινὴ νοοτροπία καὶ ἐκπαίδευσις ἀποτελοῦν ***ἰδεολογίαν ἀπείρως ἑλκυστικωτέραν τῆς διεθνοῦς ἰδεολογίας.*** Διότι καὶ ἂν ἀκόμη ἤθελεν ἐπικρατήσει τελεία διεθνοποίησις, ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ τεχνικὴν ζωὴν τῶν ἐθνῶν, ὁ ἐθνικισμὸς ἤθελε παραμείνει ἀμείωτος εἰς ***τὴν διανοητικὴν ζωὴν*** ἑκάστου ἔθνους. Ἐπὶ πλέον ἡ ἐπέκτασις, τὸ μέγεθος καὶ τὸ ἐπιβάλλον τοῦ ἐθνικιστικοῦ κινήματος πρέπει νὰ μᾶς ὑπενθυμίσῃ ὅτι ὁ Θεὸς δὲν μᾶς ἐδημιούργησε διὰ νὰ ζῶμεν ὡς μεμονωμένα ἄτομα, ἄσχετα πρὸς ἄλληλα, ἀλλὰ ὡς ***μέλη μεγάλων ὁμάδων,*** τῶν ὁποίων τὴν σημασίαν δὲν πρέπει νὰ ὑποτιμήσωμεν ἢ νὰ περιφρονήσωμεν.

Παρ᾽ ὅλας ταύτας τὰς ἀναγκαίας ἐπιφυλάξεις, δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὴν νέαν ταύτην θρησκείαν ὡς παρέχουσαν ἰδανικόν, τὸ ὁποῖον ἐμπνέει τὸν αὐτὸν ἐνθουσιασμόν, τὸν ὁποῖον ὁ Χριστιανισμὸς ἐμπνέει σήμερον εἰς μυριάδας ἀπογοητευμένων ὑπάρξεων. Κατὰ τὴν νέαν ταύτην θρησκείαν ***ὁ Θεὸς ὑπάρχει χάριν τοῦ ἔθνους,*** ὄχι τὸ ἔθνος ὑπὲρ τοῦ Θεοῦ. Τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ ***εἰδωλολατρείαν***—τὴν λατρείαν τοῦ ***ἔθνους,*** μὲ τὴν ἐθνικὴν σημαίαν καὶ τὸν ἐθνικὸν ὕμνον ὡς τὰ ἱερὰ αὐτῆς σύμβολα. Ταῦτα σήμερον διεγείρουν τὸν ἐνθουσιασμόν· τὸν ὁποῖον ἄλλοτε μόνον ἡ Χριστιανικὴ πίστις ἠδύνατο νὰ διεγείρῃ.

Καθῆκον τῶν Χριστιανικῶν ἐκκλησιῶν εἶναι νὰ τονίσωσιν ἐκ νέου τὴν προφητικὴν σάλπιγγα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, νὰ λαλήσωσι πρὸς τοὺς λαούς, ὡς ἐλάλησεν ὁ Ἀμὼς καὶ ὁ Ἱερεμίας—νὰ διασαλπίσωσι τὸν λόγον τοῦ Κυριάρχου τῶν Ἐθνῶν: «Ζητήσατέ με καὶ θέλετε ζήσει». Διότι ὁσάκις τὸ ἔθνος ζητεῖ ἑαυτὸ καὶ μόνον, ἀποκόπτει τὴν ζωοδότειραν ἐπαφὴν μὲ τὸ αἰώνιον καὶ ἀναλλοίωτον. Ἡ μόνη δὲ πραγματικότης, ἥτις ὑπερβαίνει καὶ αὐτὸ τὸ ἐθνικὸν ἰδεῶδες, εἶναι ἡ τοῦ Θεοῦ. Ἄνευ τῆς τῆς Πατρότητος τοῦ Θεοῦ ἡ ἀδελφοποίησις τῶν λαῶν εἶναι οὐτοπία. Γινόμεθα ἀδελφοὶ διὰ τῆς κοινῆς πατρότητος Αὐτοῦ, ὅταν ἀναγνωρίζωμεν τὴν κοινήν μας θέσιν ὡς υἱῶν Αὐτοῦ.

Τούτων δὲ οὕτως ἐχόντων, κατανοοῦμεν ὅτι ὁ Χριστιανισμὸς δὲν εἶναι «εἶδος πολυτελείας», μία ἐπιβοηθητικὴ δύναμις τοῦ ἐθνιστικοῦ ἰδεώδους·— δὲν εἶναι ***μία ἐκ τῶν πολλῶν*** ἠθικῶν δυνάμεων, διὰ τῶν ὁποίων ἐπιδιώκεται ἡ παγκόσμιος εἰρήνη. Ἀναγνωρίζομεν ὅτι τὸ Εὐαγγέλιον εἶναι ***ἡ μόνη ἀπαραίτητος βάσις τῆς διεθνοῦς ζωῆς,*** καὶ ὅτι ταύτην δὲν δυνάμεθα νὰ πραγματοποιήσωμεν εἰμὴ ἐφ᾽ ὅσον ἀποφασίσωμεν νὰ ὑποταχθῶμεν εἰς τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ.

ΘΡΗΣΚΕΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία ἄνευ τῆς θρησκείας ἀποτελεῖ κίνδυνον. Μὲ τὴν θρησκείαν ἡ πολιτικὴ ἐλευθερία εἶναι ἐγγύησις ἀσφαλείας. Ἡ ζωὴ ἑνὸς ἔθνους στερουμένου θρησκείας δὲν εἶναι ἀληθὴς ζωὴ ἀλλὰ ***φυτοζωΐα***, μόνον δὲ ἐφ' ὅσον ἀκμάζει ἐν αὐτῷ ἡ θρησκεία, δύναται ἓν ἔθνος νὰ ἐκτελέσῃ τὸν προορισμόν του. Τὸ δημοκρατικὸν πολίτευμα θεωρεῖται ἐκεῖνο, τὸ ὁποῖον παρέχει εἰς τοὺς λαοὺς τὰς εὐρυτάτας ἐλευθερίας· ἀλλ' ὅταν δὲν ἐφαρμόζωνται αἱ ἀρχαὶ τῆς κατὰ Χριστὸν δικαιοσύνης, εὐνομίας καὶ ἰσότητος, εἶναι ὡς νὰ μετεβιβάσθησαν αἱ κτηθεῖσαι ἐλευθερίαι ἀπὸ τὰς χεῖρας τῶν ὀλίγων ἰδιοτελῶν εἰς τὰς χεῖρας τῶν πολλῶν ἰδιοτελῶν, καὶ τὸ ἔθνος ἐκεῖνο δὲν δύναται νὰ ἐλπίζῃ εἰς ἔνδοξον μέλλον. Καὶ τὸ φιλελευθερώτερον ὅλων τῶν συνθημάτων: «Ἐλευθερία, Ἰσότης καὶ Ἀδελφοσύνη» δὲν σημαίνει τίποτε, ἂν δὲν στηρίζεται εἰς τὰς βασικὰς ἀρχὰς τοῦ Χριστιανισμοῦ —εἰς τὴν πατρότητα τοῦ Θεοῦ, τὴν ἀδελφοσύνην τῶν ἀνθρώπων, τὴν πολυτιμότητα τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς.

Ἂν ἀμφιβάλλῃ κανεὶς περὶ τούτου, ἂς ἐξετάσῃ κατὰ πόσον ἠδυνήθησαν νὰ θεραπευθοῦν αἱ ἐθνικαὶ καὶ κοινωνικαὶ πληγαὶ διὰ τῶν διαφόρων ἐκπαιδευτικῶν, δημοσιονομικῶν καὶ ἄλλων ἐκπολιτιστικῶν μέσων, τὰ ὁποῖα κατὰ καιροὺς ἐπροτάθησαν καὶ ἐδοκιμάσθησαν, εἰς ἀντικατάστασιν τοῦ Χριστιανισμοῦ. Ἡ πεῖρα ἔδειξεν ὅτι οὔτε ἡ ἐπιστήμη, οὔτε ἡ πολιτικὴ οἰκονομία, οὔτε ἡ οἰκονομικὴ ἐμπειρία δύνανται νὰ ἀνταπεξέλθουν κατὰ τῶν δυσκολιῶν, αἵτινες περιστοιχίζουν τὴν ὁμαδικὴν ζωὴν τῶν ἀνθρώπων. Τὰ ἀτομικά, ἐθνικὰ καὶ διεθνῆ προβλήματα δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ λυθοῦν, εἰμὴ ***διὰ τῆς ἐφαρμογῆς τοῦ κατὰ Χριστὸν Χριστιανισμοῦ.***

Ποῦ δὲ στηρίζεται οὗτος; Εἰς δύο ἐντολάς: «***Ἀγαπήσεις τὸν Θεὸν***» καὶ «***Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον σου***». Ἡ πρὸς τὴν πρώτην ταύτην ἐντολὴν ὑπακοὴ ἐξασφαλίζει τὴν ***σωτηρίαν τοῦ ἀτόμου***, ἡ πρὸς τὴν δευτέραν ***σώζει τὸ ἔθνος.*** Ἄλλο μέσον σωτηρίας διὰ τὸ ἄτομον, καθὼς καὶ διὰ τὸ ἔθνος, δὲν ὑπάρχει. Ἡ ἀγάπη ἡ πρὸς τὸν Θεὸν καὶ πρὸς τὸν πλησίον εἶναι ἡ οὐσία, ***τὸ κυρίαρχον στοιχεῖον τῆς Χριστιανικῆς θρησκείας.*** Ἀντικαταστάτην τῆς ἀγάπης δὲν ἀναγνωρίζει κανένα ὁ Χριστιανισμός. Διὰ τῆς ἐφαρμογῆς δὲ τῆς ἀγάπης, διὰ τοῦ ***ἐμπράκτου*** δηλαδὴ Χριστιανισμοῦ, λύοντα ὅλα τὰ ἄλυτα προβλήματα τῆς ὁμαδικῆς ζωῆς, πλουτίζεται ἠθικῶς καὶ πνευματικῶς ἡ κοινωνικὴ ζωὴ ἑνὸς ἔθνους καὶ σαφῶς ὑποδεικνύεται τριπλῆ κατεύθυνσις τοῦ καθήκοντος εἰς τοὺς Χριστιανούς, ὡς ἄτομα καὶ ὡς πολίτας.

Αἱ τρεῖς εὐγενέσταται διαθέσεις τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας εἶναι ἡ ***πρὸς τὸν Θεόν***, ἡ ***πρὸς τὴν πατρίδα*** καὶ ἡ ***πρὸς τὴν οἰκογένειαν*** ἀγάπη. Αὐταὶ δὲ πρέπει νὰ ἀποτελοῦν τὸν τρίποδα πάσης ἀνθρωποσωτηρίου προσπαθείας. Αἱ διαθέσεις αὗται προεκάλεσαν τὰς ἡρωϊκωτάτας θυσίας καθ' ὅλους τοὺς αἰῶνας· αὗται ἐνέπνευσαν τὰς εὐεργετικωτάτας προσπαθείας καὶ διέπλασαν τοὺς εὐγενεστάτους χαρακτῆρας.

Ἐπ' αὐτῶν λ. χ. στηρίζεται τὸ ἔργον τῶν «Ἐσωτερικῶν Ἱεραποστολῶν τῆς Βορείου Ἀμερικῆς», τὸ ὁποῖον ἔχει ὡς πρόγραμμα τὸν εὐαγγελισμὸν καὶ τὴν

κοινωνικὴν ἀνύψωσιν ὅλων τῶν ἀποκέντρων κοινοτήτων καὶ χωρίων, τῆς ἀπεράντου χώρας. Εἰς πάντα συνοικισμόν, ὅπου εἰσεχώρησαν αἱ Ἐσωτερικαὶ Ἱεραποστολαί, ἱδρύεται ἐκκλησία καὶ σχολεῖον, προασπίζεται ἡ οἰκογένεια καὶ ἐνισχύεται ἡ νόμιμος ἐξουσία. Διὰ τοῦ εὐαγγελιστικοῦ αὐτῶν προγράμματος ἀναρριπίζεται ἡ θρησκευτικὴ ζωή, διὰ τοῦ ἐκπαιδευτικοῦ προγράμματος διαφωτίζεται ὁ νοῦς, διὰ τῆς ἰατρικῆς ὑπηρεσίας ἐξυγιαίνεται τὸ σῶμα τῶν ἀτόμων καὶ αἱ συνθῆκαι τῆς κοινοτικῆς ζωῆς, διὰ τῆς κοινωνικῆς των δράσεως ἐξυψοῦται ἡ ἠθικὴ κατάστασις τῶν συνοικισμῶν.

Παρ' ὅλας ὅμως τὰς καταβληθείσας προσπαθείας καὶ τὰ εὐεργετικὰ τούτων ἀποτελέσματα, μένουν ἀκόμη 10,000 χωρία τῶν ἀγροτικῶν τμημάτων τῆς Ἀμερικῆς χωρὶς καμμίαν ἐκκλησίαν οἱουδήποτε δόγματος – Διαμαρτυρομένου, Καθολικοῦ ἢ Ἰουδαϊκοῦ. 13,400,000 παιδία ἡλικίας κάτω τῶν 12 ἐτῶν μένουν χωρὶς θρησκευτικὴν διδασκαλίαν. Ἐκτὸς δὲ τῶν πνευματικῶν ἀναγκῶν τῶν ἀραιῶς κατῳκημένων περιφερειῶν καὶ τῶν μὴ ἐκχριστιανισθεισῶν ὁμάδων, ἡ ζωὴ τοῦ Ἀμερικανικοῦ λαοῦ ἀπειλεῖται καὶ ὑπὸ αὐθαιρεσίας, ἰδιοτελείας καὶ ἀδιαφορίας πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις τῆς ἀλληλοβοηθείας. Ἰδοὺ οἱ θανάσιμοι ἐχθροί, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μόνον ἡ ὑπηρεσία τῆς Χριστιανικῆς ἀγάπης δύναται νὰ σώσῃ τὸν λαὸν τῆς Ἀμερικῆς.

Τὸ συμπέρασμα εἶναι αὐταπόδεικτον καὶ ἐφαρμόσιμον εἰς πᾶν Χριστιανικὸν ἔθνος, τὸ ὁποῖον δὲν φροντίζει διὰ τὴν θρησκευτικὴν μόρφωσιν τοῦ λαοῦ του, ἀλλ' ἀρκεῖται εἰς τὴν κεκτημένην πολιτικήν του ἐλευθερίαν, παραβλέπον τὸν οὐσιώδη καὶ ἀπαραίτητον συντελεστὴν τῆς ἐθνικῆς εὐημερίας—τὴν θρησκείαν.

ΠΟΙΚΙΛΑ

—***Ὁ Μητροπολίτης Κοζάνης.*** Ὅταν πρό τινος καιροῦ ὁ Μητροπολίτης Κοζάνης ἐδημοσίευσε 3-4 ἄρθρα περὶ «ἐπιβαλλομένων μεταρρυθμίσεων» ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ὀρθοδόξῳ Ἐκκλησίᾳ, δὲν παρεσύρθημεν εἰς τοὺς ἀκαίρους ἐνθουσιασμοὺς Εὐαγγελικῶν τινων Ἑλλήνων, διότι ἐνεθυμήθημεν ὅτι αἱ «μεταρρυθμίσεις» αὗται ἐπροτείνοντο ἀπὸ ἱεράρχην, ὅστις ὀλίγον χρόνον προηγουμένως εἶχε δημοσιεύσει ἐνυπογράφως ἄρθρον τι πλῆρες ὀρθολογισμοῦ καὶ ἀσεβείας, ὅπερ εἰς οἱανδήποτε Χριστιανικὴν Ἐκκλησίαν θὰ τὸν ἔφερεν ἐπὶ τὸ ἑδώλιον τοῦ κατηγορουμένου.

Πράγματι, ἡ Ὀρθόδοξος Ἐκκλησία τῆς Ἑλλάδος δὲν ἠδύνατο νὰ παρίδῃ τὸ ὀλίσθημα τοῦτο τοῦ Μητροπολίτου Κοζάνης καὶ προχθὲς (8 Μαΐου) ἐδικάσθη οὗτος ἐνώπιον τοῦ Ἀνωτ. Ἐκκλ. Δικαστηρίου ἐν Ἀθήναις. Ὁ κατηγορούμενος ἐννοεῖται ὅτι ἔκαμε τελείαν ἀβαρίαν τῶν δημοσιευθεισῶν ἀσεβειῶν του καὶ ὑπεσχέθη εἰς τὸ ἑξῆς «νὰ ἀποφύγῃ παρομοίας ***ἀτυχεῖς περιπτώσεις !»*** Διὸ καὶ τὸ Δικαστήριον, διὰ τῆς δημοσιευθείσης ἀποφάσεώς του, μακροθύμως «ἀπήλλαξεν αὐτὸν τῆς κατηγορίας ἐπὶ ***ἀπιστίᾳ***, ἐκήρυξε δὲ αὐτὸν ἔνοχον ***σκανδάλου*** καὶ ἐπέβαλεν αὐτῷ τὴν ποινὴν τῆς ***ἐπιπλήξεως*** ἐνώπιον τοῦ Δικαστηρίου, κατόπιν τῶν ὡς ἄνω δηλώσεών του». Πάλιν καλά!

— Ἐκ τῆς συναδέλφου «Ποιμὴν ὁ Καλὸς» μανθάνομεν περὶ ***μιᾶς πολὺ ἐπιτυχοῦς καινοτομίας***, τὴν ὁποίαν εἰσήγαγον οἱ καθηγηταὶ τοῦ ἐν Ἀγρινίῳ Γυμνασίου, καλέσαντες τὴν 19 Ἀπριλίου εἰς γενικὴν σύσκεψιν τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας τῶν μαθητῶν τοῦ Γυμνασίου. Σκοπὸς τῆς συνελεύσεως ταύτης, ἥτις θὰ ἐπαναλαμβάνεται τακτικῶς κατὰ μῆνα, ἦτο ἡ μεταξὺ καθηγητῶν καὶ γονέων συζήτησις ἐπὶ ζητημάτων ἀναγομένων εἰς τὰ κοινὰ αὐτῶν καθήκοντα

(τῆς ἀνατροφῆς δηλ. τῶν μαθητῶν) καὶ ἡ ἐφαρμογὴ ὁμοιομόρφων μέτρων εἴς τε τὴν οἰκογένειαν καὶ τὸ σχολεῖον πρὸς καλλιτέραν διαπαιδαγώγησιν τῆς σπουδαζούσης νεολαίας. Ὁ κ. Γυμνασιάρχης εἰς τὴν προσλαλιάν, διὰ τῆς ὁποίας ἤνοιξε τὴν γενομένην πρώτην ταύτην σύσκεψιν, ἐξῆρε τὴν ἀνάγκην τῆς μορφώσεως τῶν νέων εἰς «ἠθικὰς προσωπικότητας» καὶ τῆς καταπολεμήσεως τῶν κακῶν, ἅτινα ἐπαπειλοῦν τὴν νεολαίαν τῆς σήμερον—τῆς θρησκευτικῆς ἀδιαφορίας, τῆς ἀνηθικότητος, τοῦ ὑλισμοῦ, τῆς ἐλλείψεως σεβασμοῦ πρὸς τὰς ἠθικὰς ἀξίας, κτλ.

Συγχαίρομεν τοὺς κ.κ. καθηγητὰς τοῦ Γυμνασίου Ἀγρινίου, τοὺς σχόντας τὴν πρωτοβουλίαν ταύτην, καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι, ἂν ἡ συνεργασία αὕτη Σχολείου καὶ Οἰκογενείας καθοδηγῆται ὑπὸ πνεύματος εὐσεβοῦς καὶ πρακτικοῦ, ἀναγνωρίζοντος ὅτι ***ἠθικὴ ἄνευ τοῦ Εὐαγγελίου δὲν δύναται νὰ ὑπαρξῃ,*** ἡ προσπάθεια αὕτη θὰ στεφθῇ ὑπὸ μεγάλης ἐπιτυχίας καὶ θὰ ἀποβῇ φωτεινὸν παράδειγμα, ἄξιον μιμήσεως, καὶ εἰς ὅλα τὰ ἐκπαιδευτήρια τῆς πατρίδος μας.

— ***Η νέα Ἱσπανικὴ Δημοκρατία.*** Ἐπὶ τέλους ὁ Ἱσπανικὸς λαὸς ἀπετίναξε τὸν ἀφόρητον ζυγὸν τῆς ἀπολυταρχίας καὶ παπαδοκρατίας, ὑπὸ τὸν ὁποῖον ἐστέναζεν ἐπὶ αἰῶνας. Οἱ ἀναγνῶσται ἡμῶν γνωρίζουσιν ἐξ ἐπανειλημμένων ἄρθρων τοῦ περιοδικοῦ ἡμῶν ὑπὸ ποίας καταθλιπτικὰς συνθήκας διετέλει ἀνέκαθεν ἡ Ἱσπανία πολιτικῶς καὶ θρησκευτικῶς. Οὐ μόνον πολιτικῆς ἐλευθερίας ἐστερεῖτο τὸ Ἱσπανικὸν ἔθνος, ἀλλὰ καὶ θρησκευτικῆς. Διότι ἡ Ἱσπανικὴ μοναρχία ἦτο τὸ χαϊδεμένον παιδὶ τοῦ Παπισμοῦ—ὁ βασιλεὺς ἔφερε τὸν τίτλον «Ἡ Αὐτοῦ Καθολικωτάτη Μεγαλειότης»—καὶ ἡ διακυβέρνησις τῆς χώρας ἐνηργεῖτο ὑπὸ τὰς ἐμπνεύσεις τῆς Ρωμαιοκαθολικῆς μισαλλοδοξίας καὶ ἀδιαλλαξίας. Εἰς τὴν Ισπανίαν κατ' ἐξοχὴν καὶ εἰς τὰς ἀπεράντους Ἱσπανικὰς ἀποικίας ἤκμασε καὶ ἔδρασεν ἡ Ἱερὰ Ἐξέτασις κατὰ τὸν Μεσαίωνα καὶ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ 19ου αἰῶνος, φυλακίζουσα, βασανίζουσα καὶ καίουσα ἐπὶ τῆς πυρᾶς Ἰουδαίους, Μωαμεθανούς, Προτεστάντας καὶ φιλελευθέρους πάσης ἀποχρώσεως. Μέχρι δὲ τῆς χθὲς ἐξηκολούθει ὁ Παπισμὸς διὰ τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας νὰ ἀπαγορεύῃ τὴν ἐμφάνισιν οἱουδήποτε ἄλλου δόγματος ἐν Ἱσπανίᾳ πλὴν τοῦ Παπικοῦ. Τώρα ἀνετράπη μετὰ τῆς μοναρχίας καὶ ἡ ἐκκλησιαστικὴ αὕτη ἀπολυταρχία. Κατὰ τὰ τελευταῖα τηλεγραφήματα, ὁ ὄχλος καίει τὰ μοναστήρια. Τοῦτο εἶναι λυπηρὰ ὑπερβασία καὶ οἱ φίλοι τῆς Ἱσπανικῆς ἐλευθερίας πρέπει νὰ εὔχωνται ὅπως σταματήσουν αἱ ἀκρότητες αὗται. Ἀλλ' ὁ Παπισμὸς δὲν δύναται νὰ παραπονεθῇ, ἂν θερίζῃ τώρα ὅ,τι ἐπὶ τόσους αἰῶνας συνεχῶς ἔσπειρε.

ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΥΣΑ ΑΓΓΕΛΙΑ

Χριστιανικὸς Σύλλογος
τῶν Νέων Ἀθηνῶν

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 1ῃ Μαρτίου 1931.

Κύριε,

Ὁ ἡμέτερος Σύλλογος, συνεχίζων τὸ ἐκδοτικὸν αὑτοῦ ἔργον, προβαίνει προσεχῶς εἰς τὴν ἐπιμόνως παρὰ πολλῶν ζητουμένην ἀνατύπωσιν τοῦ **Α' Τόμου τῶν «Χριστιανικῶν Μελετῶν»** τοῦ κ. ***Ξ. Π. Μόσχου, δ. φ.,*** ἀπὸ πολλῶν ἤδη ἐτῶν ἐξαντληθέντος. Ἡ ἔλλειψις ἐπαρκῶν κεφαλαίων πρὸς κάλυψιν τῆς ἀπαιτηθησομένης μεγάλης δαπάνης διὰ τὴν ἀρτίαν ἐμφάνισιν τοῦ ἔργου τούτου, μᾶς ἀναγκάζει νὰ καταφύγωμεν καὶ πάλιν εἰς τὸ σύστημα τῆς προκαταβολικῆς ἐγγραφῆς συνδρομητῶν. Πλὴν εἴμεθα πεπεισμένοι ὅτι ἡ γενικὴ ἐκτίμησις, τῆς ὁποίας τὰ ἔργα τοῦ συγγραφέως τούτου ἀπολαύουν, θὰ συντελέσῃ καὶ πάλιν εἰς τὴν ταχεῖαν συμπλήρωσιν τῶν ἀπαιτουμένων πρὸς τοῦτο κεφαλαίων.

Διὰ τοὺς ἀναγνώσαντας τὸν παρ' ἡμῶν ἐκδοθέντα ***Β' Τόμον*** τῶν ***«Χριστια-***

νικῶν μελετῶν*»** περιττεύει, νομίζομεν, πᾶσα ἰδιαιτέρα σύστασις καὶ προτροπὴ πρὸς ἐγγραφὴν εἰς τὸν ἐπανεκδιδόμενον ἤδη ***Α΄ Τόμον, ὅστις ἀποτελεῖ τὸ ἀπαραίτητον ἐκείνου συμπλήρωμα. Διὰ τοὺς λοιποὺς ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν ἐδῶ τοὺς τίτλους τῶν 53 ὁμιλιῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ὁ Τόμος οὗτος ἀποτελεῖται:

Ὁ Χριστιανισμὸς εἶναι δύναμις.—Τὸ ἀληθὲς ἔργον τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ.—Ὁ Ἐσταυρωμένος.—Ὁ Χριστὸς ὄντως ἀνέστη.—Ἡ ἀπιστία τοῦ Θωμᾶ.— Τί ἐστιν ἁμαρτία·—Ἀποτελέσματα τῆς ἁμαρτίας. Θεραπεία τῆς ἁμαρτίας.— Τινὲς τῶν χαρακτήρων τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ.— Τῆς ψυχῆς ἡ δίψα.—Οἱ σχεδὸν πεπεισμένοι.—Πνευματικὴ ἐλευθερία.— Ψευδὴς θρησκευτικὴ ζωή —Ἐν τίνι κεῖται ἡ ἀληθὴς ἀναμόρφωσις.—Τὸ φῶς τοῦ κόσμου.—Ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ.-Ἡ θύρα.—Σπορὰ καὶ θερισμός.—Τὸ ἐγερτήριον.—Ὁ Χριστιανὸς ἄφοβος καὶ ἔμφοβος.—Εἶσαι ὀφειλέτης. — Οἱ Χριστιανοὶ καὶ ὁ κόσμος.-Ἡ δύναμις καὶ ἡ σοφία τοῦ Θεοῦ —Ἡ ἄκαρπος συκῆ.—Ὁμολογία καὶ ἄρνησις τοῦ Χριστοῦ.—Ἡ εὐσέβεια πρὸς πάντα ὠφέλιμος.— Θεμελιῶδες γνώρισμα τοῦ ἀληθοῦς Χριστιανοῦ.—Ἄνοιξον τὴν θύραν.—Ἡ ἐλευθεροῦσα ἀλήθεια.—Μετάνοια πρὸς ζωὴν —Πίστις.—Ἀναγέννησις.—Αὐτεξέτασις.— Μακράν, πλησίον, ἐντός.—Διάσωσον τὴν ζωήν σου.—Ὁ Χριστιανισμὸς πηγὴ ἀκαταβλήτου χαρᾶς.— Τὸν Θεὸν πρῶτον — Προσευχή.— Ἡ γέννησις τοῦ Χριστοῦ.— Κέρδη καὶ ζημίαι (σκέψεις ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἔτει) —Αἱ δύο κατάραι.— Πειραματικὴ ἀπόδειξις τοῦ Χριστιανισμοῦ.—Τὸ τίμιον ὄνομα.—Κήρυγμα τῆς φύσεως.—Ὁ διψῶν ἂς ἔλθῃ.—Ὁ Χριστιανὸς φῶς.—Μέλλουσα κρίσις.—Ἡ ἀνυπέρβλητος ἀξία τοῦ Χριστοῦ.—Ἡ Χριστιανικὴ ἐλπίς.—Ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. — Μία ἡ ὁδός. — Θὰ κλεισθῇ ἡ θύρα.—Διαλλάγηθι τῷ Θεῷ.

Δύναμις λόγου, γλαφυρότης ὕφους, παραστατικότης ἐκφράσεως καὶ ἰδίως λεπτὴ ὅσον καὶ διαυγὴς ἀνάλυσις τῶν ὑπὸ ἐξέτασιν ζητημάτων, ἀποτελοῦν τὰ κύρια χαρακτηριστικὰ τῶν ὁμιλιῶν τούτων, χάρις εἰς τὰ ὁποῖα ἐπεβλήθη γενικῶς ὁ παρ᾽ ἡμῶν ἐκδοθεὶς ***Β΄ Τόμος*** τῶν «***Χριστιανικῶν Μελετῶν***», ἐγγυώμενα ἴσην ἐπιτυχίαν εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ ἐπανεκδιδομένου ***Α΄ Τόμου.***

Ἡ ἐκτύπωσις τοῦ βιβλίου, ἀποτελεσθησομένου ἐκ 430 σελίδων, σχήματος ὀγδόου, ἐπὶ χάρτου ἀρίστου, θὰ ἔχῃ ἀποπερατωθῇ μέχρι τοῦ Σεπτεμβρίου ἑ. ἔ. Ἡ τιμὴ τόσον τοῦ ὑπὸ ἔκδοσιν ***Α΄ Τόμου,*** ὅσον καὶ τοῦ παρ᾽ ἡμῖν εὑρισκομένου καὶ πωλουμένου ***Β΄ Τόμου,*** ὡρίσθη εἰς Δρ. 30 διὰ τὴν Ἑλλάδα, καὶ Δολλάριον 1 διὰ τὸ ἐξωτερικόν. Εἰς ὅσους ἤθελον προθυμοποιηθῇ νὰ ἐγγράψουν 5 συνδρομητὰς καὶ ἀποστείλουν τὴν συνδρομήν των μέχρι τῆς 30ης Ἀπριλίου ἑ. ἔ. θὰ ἀποστείλωμεν δωρεὰν ἀνὰ ἓν τεῦχος τοῦ ***Α΄ Τόμου*** ἢ τοῦ ***Β΄*** κατ᾽ ἐκλογήν των, ἀμφοτέρους δὲ τοὺς τόμους εἰς ὅσους θὰ ἐγγράψουν 10 συνδρομητάς.

Αἱ συνδρομαὶ καὶ πᾶσα σχετικὴ ἀλληλογραφία δέον ν᾽ ἀπευθύνηται πρὸς τὸν Ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. ***Πέτρον Παναγιωτᾶκον*** (ὁδὸς Ἐμμ. Μπενάκη 23α Ἀθήνας).

Ἐλπίζοντες ὅτι ὄχι μόνον θέλετε ὑμεῖς αὐτὸς ἐγγραφῇ εἰς τὸ βιβλίον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ θέλετε μᾶς ὑποβοηθήσῃ εἰς τὴν ἔκδοσίν του διὰ τῆς ἐγγραφῆς συνδρομητῶν,

Διατελοῦμεν μετ᾽ ἐκτιμήσεως:

Ὁ Πρόεδρος ΓΕΩΡ. Α. ΧΑΤΖΗΑΝΤΩΝΙΟΥ *Ὁ γραμματεὺς ΓΕΩΡ. Δ. ΚΛΑΔΗΣ*